

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: Izobraževanje učiteljic in učiteljev za raziskovalno učenje in poučevanje

ZBORNİK POVZETKOV

8. znanstvena konferenca

Koper, 20. in 21. september 2023

Pedagoški inštitut,
Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije (SLODRE),
Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe
izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) in
Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: Izobraževanje učiteljic in učiteljev za raziskovalno učenje in poučevanje

Zbornik povzetkov 8. znanstvene konference

Uredila: mag. Ana Mlekuž,
dr. Igor Žagar Žnidaršič

Oblikovanje in prelom: mag. Ana Mlekuž

Izdajatelj/založnik: Pedagoški inštitut

Zanj: dr. Igor Žagar Žnidaršič

Tisk: Grafika 3000

Naklada: 120 izvodov

© 2023 Pedagoški inštitut, Ljubljana

ISBN 978-961-270-387-5

Bogati življenja, širi obzorja.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.12:005.963(082)
001.891.5:37.011.3-051(082)

RAZISKOVANJE v vzgoji in izobraževanju (konferenca) (8 ; 2023 ; Ljubljana)

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju : izobraževanje učiteljic in učiteljev za raziskovalno učenje in poučevanje : zbornik povzetkov : 8. znanstvena konferenca, Koper, 20. in 21. september 2023 / [organizatorji] Pedagoški inštitut ... [et al.] ; [uredila Ana Mlekuž, Igor Ž. Žagar]. - Ljubljana : Pedagoški inštitut, 2023

ISBN 978-961-270-387-5
COBISS.SI-ID 162218243

KAZALO VSEBINE

PROGRAM KONFERENCE	6
Program konference po sekcijah	7
Program konference po dvoranah	11
PLENARNI PREDAVANJI	17
PANELNI RAZPRAVI	19
PREDSTAVITVE REFERATOV	27
Sreda, 20. 9. 2023	27
Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju	28
Evalvacija in zagotavljanje kakovosti	34
Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju	41
Šola in družba	49
Četrtek, 21. 9. 2023	56
Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju	57
Šola in družba	78
DOKTORSKI SEMINAR	82
OKROGLA MIZA	83

Programski odbor:

dr. Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut, predsednik programskega odbora

- **dr. Gašper Cankar**, Državni izpitni center
- **dr. Mara Cotič**, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem
- **dr. Alenka Flander**, CMEPIUS
- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **dr. Milena Ivanuš Grmek**, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Mojca Juriševič**, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Ana Kozina**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jurka Lepičnik Vodopivec**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, SLODRE
- **dr. Marina Lukšič-Hacin**, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
- **dr. Damijan Štefanc**, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Valerija Vendramin**, Pedagoški inštitut

Organizacijski odbor:

- **dr. Alenka Gril**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jurka Lepičnik Vodopivec**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, SLODRE
- **mag. Ana Mlekuž**, Pedagoški inštitut
- **dr. Jerneja Jager**, Pedagoški inštitut
- **dr. Igor Ž. Žagar**, Pedagoški inštitut

Spoštovani in spoštovane,

Pedagoški inštitut, SLODRE (Slovensko društvo raziskovalcev na področju edukacije), CMEPIUS (Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in edukacije) ter Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem letos organiziramo že 8. znanstveno konferenco Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju, tokrat na temo izobraževanja učiteljic in učiteljev za raziskovalno učenje in poučevanje.

Na konferenci bo predstavljenih 35 prispevkov, 2 panelni razpravi ter en nastajajoči doktorat.

Vsem želimo prijetno konferenčno izkušnjo in veliko novega!

Programski odbor konference

PROGRAM KONFERENCE

sreda, 20. 9. 2023

9:30-10:00	registracija
10:00-10:30 Dvorana Sv. Franciška Asiškega	<p><i>pozdravni nagovori</i></p> <p>dr. Mara Cotič, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, dekanja</p> <p>dr. Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut, predsednik programskega odbora konference</p> <p>dr. Alenka Flander, CMEPIUS</p> <p>dr. Jurka Lepičnik Vodopivec, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, SLODRE</p>
10:30-11:30 Dvorana Sv. Franciška Asiškega	<p><i>plenarno predavanje</i></p> <p>dr. Manja Klemenčič, Univerza Harvard in Univerza v Ljubljani: Vključevanje raziskovalnega dela v pedagoške procese izobraževanja učiteljic in učiteljev: dvoje pričakovanih učnih dosežkov</p>
11:30-12:00 Dvorana Sv. Franciška Asiškega	podelitev priznanj
12:00-13:00	kosilo
13:00-15:30 (FM3, FM4, P1, P2)	<i>predstavitve prijavljenih prispevkov</i>

četrtek, 21. 9. 2023

8.30-9.00	registracija
9:00-10:00 Dvorana Sv. Franciška Asiškega	<p><i>plenarno predavanje</i></p> <p>dr. Paolo Sorzio, Univerza v Trstu (Italija): Na raziskovanju temelječe poučevanje in pogoji za razvoj kritičnega mišljenja učencev</p>
10:00-10:30	<i>odmor za kavo</i>
10:30-12:30 (FM3, FM4, P1, P2)	<i>predstavitve prispevkov, plenarna razprava in doktorski seminar</i>
12:30-13:30	kosilo
13:30-15:00 (FM3, FM4, P1, P2)	<i>predstavitve prispevkov in plenarna razprava</i>
15:00-15:30	<i>odmor za kavo</i>
15:30-17:00 Dvorana Sv. Franciška Asiškega	<p><i>okrogla miza ob zaključku konference</i></p> <p>Izzivi prenove v vzgoji in izobraževanju</p> <ul style="list-style-type: none"> • prof. dr. Janez Vogrinc, UL PEF, vodja Delovne skupine za pripravo nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja 2023 – 2033 (DS NPVI), • izr. prof. dr. Tina Vršnik Perše, UM PEF, • dr. Lea Kozel, pomočnica ravnateljice, Osnovna šola Vojke Šmuc Izola, • mag. Anton Baloh, ravnatelj, Osnovna šola Vojke Šmuc Izola, • prof. dr. Sila Bratož, UP PEF, • dr. Darko Zupanc, Državni izpitni center. <p>Okroglo mizo bo vodila prof. dr. Amalija Žakelj, UP PEF</p>

PROGRAM KONFERENCE PO SEKCIJAH

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
20.09.	14.30-15.00	Marija Ropič Kop, Nika Vizjak Puškar, Saša Klar Zadavec	Vpliv prepoznavanja in poimenovanja črk v 1. razredu na glasovno zavedanje, pisanje in branje	FM3
20.09.	15.00-15.30	Jerneja Jager, Tina Mervic, Sonja Rutar, Petra Zgonec, Mateja Režek	Zagotavljanje mehkega prehoda med vrtcem in osnovno šolo	FM3
20.09.	13.00-13.30	Joca Zurc, Tina Kogovšek, Valentin Bucik, Anuška Ferligoj	Veljavnost kot temeljna merska značilnost ocenjevanja kakovosti v družboslovnih raziskavah s kvantitativno metodologijo, kvalitativno metodologijo in metodologijo integracije kvantitativnih in kvalitativnih metod	P2
20.09.	13.30-14.00	Joca Zurc	Fokusna skupina kot metodološki pristop v evalvaciji in zagotavljanju kakovosti visokošolskega izobraževanja	P2

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
20.09.	13.00-13.30	Jurka Lepičnik Vodopivec, Tanja Glišič, Aleksandra Šindić	Predispozicije raziskovalnega učenja v vrtcu - perspektiva vzgojiteljic	FM3
20.09.	13.30-14.00	Marta Licardo	Kompetence algoritmičnega mišljenja, ustvarjalnosti in timskega dela pri poučevanju družboslovja v predšolski vzgoji	FM3
20.09.	14.00-14.30	Katarina Grom	Ciljno ali stihijsko usmerjena strokovna prizadevanja vzgojiteljev in učiteljev na področju razvijanja in poučevanja (pred)opismenjevalnih spretnosti	FM3
21.09.	10.30-11.00	Mateja Pšunder, Andreja Kozmus	Zadovoljstvo učiteljev s poklicem kot eden izmed ključnih dejavnikov njihovega uspešnega pedagoškega dela	FM4

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
21.09.	11.00-11.30	Maja Kerneža	Usposabljanje učiteljev za poučevanje digitalne pismenosti, branja in učenja na spletu na razredni stopnji osnovnega šolanja	FM4
21.09.	11.30-12.00	Nives Ličen, Maja Hodošček, Zala Virant, Manca Kozlovič, Mateja Kužner Čelešnik	Raziskovalno učenje z umetnostjo: uporaba performansa	FM4
21.09.	12.00-12.30	Johanna Amalia Robinson, Anton Gradišek, Danilo Bevk, Nevenka Bogataj	Občanska znanost v izobraževanju odraslih: strokovno podprte učeče se skupnosti	FM4
21.09.	10.30-10.50	Urška Šraj	Mednarodna mobilnost učiteljev kot del nadaljnega izobraževanja in usposabljanja	P1
21.09.	10.50-11.10	Kristina Jenko Čekada	Medkulturna zavest in razvoj medkulturnih kompetenc pri učiteljih in učencih s tehniko pripovedovanja zgodb v krogih	P1
21.09.	11.10-11.30	Vesna Boštjančič	Ples - sredstvo sprostitve in krepitev socialnih vezi	P1
21.09.	11.30-11.50	Nina Ilič	Api pedagogika za razredno uro	P1
21.09.	11.50-12.10	Miha Povšič	Uporaba alfa valov za učinkovitejše učenje kemijskih reakcij	P1
21.09.	12.10-12.30	Jernej Kokošinc	Od ideje do izdelka – učenje skozi projektno delo pri izbirnem predmetu obdelava gradiv kovine	P1
21.09.	13.30-13.50	Mateja Zupančič	Pristopiti k branju leposlovja na drugačen način in stopiti v svet poguma in prijateljstva skozi oči učencev	P1
21.09.	13.50-14.10	Mateja Mlinar, Petra Bozovičar	Učinki skupinske refleksije na kolektiv strokovnih delavk_cev vzgoje in izobraževanja	P1
21.09.	14.10-14.30	Ajda Kamenik	Popolna objektivnost pri ustnem ocenjevanju znanja – zgolj iluzija?	P1
21.09.	14.30-14.50	Sašo Žigon	Raziskovalno in izkustveno učenje pri pouku fizike v osnovni šoli	P1

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
20.09.	13.00-13.30	Igor Peras	Varovalni dejavniki medvrstniškega nasilja: Slovenija v kontekstu izbranih EU držav	FM4
20.09.	13.30-14.00	Tanja Špes, Katja Košir	Kvalitativni pristop k raziskovanju medvrstniškega nasilja: utemeljitev pomena mešanih metod raziskovanja ter smernice za pripravo kvalitativne raziskave	FM4
20.09.	14.00-14.30	Katja Košir, Tanja Špes	Raziskovanje značilnosti psihosocialnega delovanja oddelka kot dejavnikov medvrstniškega nasilja v šoli: utemeljitev pomena in preliminarni rezultati	FM4
20.09.	14.30-15.00	Maša Vidmar, Igor Peras, Manja Veldin, Michaela Wright, Franziska Reitegger	Konceptualna zasnova digitalnega orodja za krepitev duševnega zdravja mladih: integracija znanstvenega in participativnega pristopa	FM4
20.09.	15.00-15.30	Maša Vidmar, Ana Kozina, Manja Veldin, Tina Pivec, Igor Peras	Učinki čustvene samoučinkovitosti in prakticiranja čuječnosti na COVID-19 situacijsko anksioznost in duševno blagostanje med zaprtjem zaradi COVID-19: vzdolžna študija v štirih časovnih valovih	FM4

Panel

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov panela	Dvorana
21. 9.	10:30-12:30	Ana Kozina, Tina Pivec, Ana Mlekuž, Klaudija Šterman Ivančič, Urška Štremfel	Socialne in čustvene kompetence ter prepoznavanje raznolikosti v šolah v Sloveniji s perspektive učiteljic in učiteljev, dijakov in dijakinj ter sistemske podprtosti	FM3

Sekcija: Šola in družba

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
20.09.	13.00-13.30	Polonca Pangrčič	Aktivno učenje s perspektive študentov	P1
20.09.	13.30-14.00	Marija Javornik, Milena Ivanuš Grmek, Monika Mithans	Pojmovanja visokošolskih učiteljev o študiju	P1
20.09.	14.00-14.30	Janja Batič	Refleksija praktičnega usposabljanja študentov likovne pedagogike	P1
20.09.	14.30-15.00	Tina Vršnik Perše, Patricija Sedminek	Izzivi inkluzije v visokošolskem prostoru – netradicionalne skupine študentov	P1
21.09.	13.30-14.00	Nežka Sajinčič, Anna Sandak, Petra Dolenc	Slušno-čustveno oblikovanje pri večpredstavnostnem učenju: Izobraževalni videoposnetki o lesu kot gradbenem materialu	FM4
21.09.	14.00-14.30	Andrej Kirbiš, Monika Lamot, Marija Javornik	Kritična zdravstvena pismenost in oklevanje staršev do otroških cepiv v Sloveniji	FM4
21.09.	14.30-15.00	Tanja Pavlič	Zadolge učiteljic ob stiku z družinsko tematiko v šoli	FM4

Panel

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Dvorana
21.9.	13.30-15.00	Igor Bijuklič, Krzysztof Skonieczny, Janja Žmavc, Lucija Zala Bezljaj, Valerija Vendramin	Zakaj se moramo (bolj) poglobiti v izobraževalno tehnologijo <i>(Opomba: Panelna razprava bo potekala v angleškem jeziku)</i>	FM3

PROGRAM KONFERENCE PO DVORANAH

Dvorana Sv. Frančiška Asiškega

Datum	Ura	Avtor(ji)/Sodelujoči	Naslov prispevka	
20.9.	10:30-11:30	dr. Manja Klemenčič, Univerza Harvard in Univerza v Ljubljani	Vključevanje raziskovalnega dela v pedagoške procese izobraževanja učiteljic in učiteljev: dvoje pričakovanih učnih dosežkov	PLENARNO PREDAVANJE
21.9.	9.00-10.00	dr. Paolo Sorzio, Univerza v Trstu (Italija)	Na raziskovanju temelječe poučevanje in pogoji za razvoj kritičnega mišljenja učencev	PLENARNO PREDAVANJE
21.9.	15.30-17.00	prof. dr. Janez Vogrinc , UL PEF, vodja Delovne skupine za pripravo nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja 2023 – 2033 (DS NPVI), izr. prof. dr. Tina Vršnik Perše , UM PEF, dr. Lea Kozel , pomočnica ravnateljja, Osnovna šola Vojke Šmuc Izola, mag. Anton Baloh , ravnatelj , Osnovna šola Vojke Šmuc Izola, prof. dr. Sila Bratož , UP PEF, dr. Darko Zupanc , Državni izpitni center Okroglo mizo bo vodila prof. dr. Amalija Žakelj , UP PEF	Izzivi prenove v vzgoji in izobraževanju	OKROGLA MIZA

Dvorana FM3

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
20.09.	13.00-13.30	Jurka Lepičnik Vodopivec, Tanja Glišič, Aleksandra Šindič	Predispozicije raziskovalnega učenja v vrtcu - perspektiva vzgojiteljic	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
20.09.	13.30-14.00	Marta Licardo	Kompetence algoritmičnega mišljenja, ustvarjalnosti in timskega dela pri poučevanju družboslovja v predšolski vzgoji	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
20.09.	14.00-14.30	Katarina Grom	Ciljno ali stihijsko usmerjena strokovna prizadevanja vzgojiteljev in učiteljev na področju razvijanja in poučevanja (pred)opismenjevalnih spretnosti	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
20.09.	14.30-15.00	Marija Ropič Kop, Nika Vizjak Puškar, Saša Klar Zadavec	Vpliv prepoznavanja in poimenovanja črk v 1. razredu na glasovno zavedanje, pisanje in branje	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
20.09.	15.00-15.30	Jerneja Jager, Tina Mervic, Sonja Rutar, Petra Zgonec, Mateja Režek	Zagotavljanje mehkega prehoda med vrtcem in osnovno šolo	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
21.09.	10.30-12.30	Ana Kozina, Tina Pivec, Ana Mlekuž, Klaudija Šterman Ivančič, Urška Štremfel	PANELNA RAZPRAVA: Socialne in čustvene kompetence ter prepoznavanje raznolikosti v šolah v Sloveniji s perspektive učiteljic in učiteljev, dijakov in dijakinj ter sistemske podprtosti	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
21.09.	12.30-15.00	Igor Bijuklič, Krzysztof Skonieczny, Janja Žmavc, Lucija Zala Bezljaj, Valerija Vendramin	PANELNA RAZPRAVA: Zakaj se moramo (bolj) poglobiti v izobraževalno tehnologijo	Šola in družba

Dvorana FM4

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
20.09.	13.00-13.30	Igor Peras	Varovalni dejavniki medvrstniškega nasilja: Slovenija v kontekstu izbranih EU držav	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
20.09.	13.30-14.00	Tanja Špes, Katja Košir	Kvalitativni pristop k raziskovanju medvrstniškega nasilja: utemeljitev pomena mešanih metod raziskovanja ter smernice za pripravo kvalitativne raziskave	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
20.09.	14.00-14.30	Katja Košir, Tanja Špes	Raziskovanje značilnosti psihosocialnega delovanja oddelka kot dejavnikov medvrstniškega nasilja v šoli: utemeljitev pomena in preliminarni rezultati	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
20.09.	14.30-15.00	Maša Vidmar, Igor Peras, Manja Veldin, Michaela Wright, Franziska Reitegger	Konceptualna zasnova digitalnega orodja za krepitev duševnega zdravja mladih: integracija znanstvenega in participativnega pristopa	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
20.09.	15.00-15.30	Maša Vidmar, Ana Kozina, Manja Veldin, Tina Pivec, Igor Peras	Učinki čustvene samoučinkovitosti in prakticiranja čuječnosti na COVID-19 situacijsko anksioznost in duševno blagostanje med zaprtjem zaradi COVID-19: vzdolžna študija v štirih časovnih valovih	Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju
21.09.	10.30-11.00	Mateja Pšunder, Andreja Kozmus	Zadovoljstvo učiteljev s poklicem kot eden izmed ključnih dejavnikov njihovega uspešnega pedagoškega dela	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	11.00-11.30	Maja Kerneža	Usposabljanje učiteljev za poučevanje digitalne pismenosti, branja in učenja na spletu na razredni stopnji osnovnega šolanja	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	11.30-12.00	Nives Ličen, Maja Hodošček, Zala Virant, Manca Kozlovič, Mateja Kužner Čelešnik	Raziskovalno učenje z umetnostjo: uporaba performansa	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	12.00-12.30	Johanna Amalia Robinson, Anton Gradišek, Danilo Bevk, Nevenka Bogataj	Občanska znanost v izobraževanju odraslih: strokovno podprte učeče se skupnosti	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	13.30-14.00	Nežka Sajinčič, Anna Sandak, Petra Dolenc	Slušno-čustveno oblikovanje pri večpredstavnostnem učenju: Izobraževalni videoposnetki o lesu kot gradbenem materialu	Šola in družba

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
21.09.	14.00-14.30	Andrej Kirbiš, Monika Lamot, Marija Javornik	Kritična zdravstvena pismenost in oklevanje staršev do otroških cepiv v Sloveniji	Šola in družba
21.09.	14.30-15.00	Tanja Pavlič	Zadrega učiteljic ob stiku z družinsko tematiko v šoli	Šola in družba

Dvorana P1

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
20.09.	13.00-13.30	Polonca Pangrčič	Aktivno učenje s perspektive študentov	Šola in družba
20.09.	13.30-14.00	Marija Javornik, Milena Ivanuš Grmek, Monika Mithans	Pojmovanja visokošolskih učiteljev o študiju	Šola in družba
20.09.	14.00-14.30	Janja Batič	Refleksija praktičnega usposabljanja študentov likovne pedagogike	Šola in družba
20.09.	14.30-15.00	Tina Vršnik Perše, Patricija Sedminek	Izzivi inkluzije v visokošolskem prostoru – netradicionalne skupine študentov	Šola in družba
21.09.	10.30-10.50	Urška Šraj	Mednarodna mobilnost učiteljev kot del nadaljnega izobraževanja in usposabljanja	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	10.50-11.10	Kristina Jenko Čekada	Medkulturna zavest in razvoj medkulturnih kompetenc pri učiteljih in učencih s tehniko pripovedovanja zgodb v krogih	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	11.10-11.30	Vesna Boštjančič	Ples - sredstvo sprostivne in krepitve socialnih vezi	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	11.30-11.50	Nina Ilič	Api pedagogika za razredno uro	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	11.50-12.10	Miha Povšič	Uporaba alfa valov za učinkovitejše učenje kemijskih reakcij	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	12.10-12.30	Jernej Kokošinc	Od ideje do izdelka – učenje skozi projektno delo pri izbirnem predmetu obdelava gradiv kovine	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	13.30-13.50	Mateja Zupančič	Pristopiti k branju leposlovja na drugačen način in stopiti v svet poguma in prijateljstva skozi oči učencev	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	13.50-14.10	Mateja Mlinar, Petra Bozovičar	Učinki skupinske refleksije na kolektiv strokovnih delavk_cev vzgoje in izobraževanja	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	14.10-14.30	Ajda Kamenik	Popolna objektivnost pri ustnem ocenjevanju znanja – zgolj iluzija?	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju
21.09.	14.30-14.50	Sašo Žigon	Raziskovalno in izkustveno učenje pri pouku fizike v osnovni šoli	Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Dvorana P2

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
20.09.	13.00-13.30	Joca Zurc, Tina Kogovšek, Valentin Bucik, Anuška Ferligoj	Veljavnost kot temeljna merska značilnost ocenjevanja kakovosti v družboslovnih raziskavah s kvantitativno metodologijo, kvalitativno metodologijo in metodologijo integracije kvantitativnih in kvalitativnih metod	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti
20.09.	13.30-14.00	Joca Zurc	Fokusna skupina kot metodološki pristop v evalvaciji in zagotavljanju kakovosti visokošolskega izobraževanja	Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Datum	Ura	Avtor(ji)	Naslov prispevka	Sekcija
21.09.	10.30-12.30	Melita Lemut Bajec	Pristop CLIL skozi vsebine kulturne dediščine v splošni gimnaziji	DOKTORSKI SEMINAR
		Ljiljana Gomerčič	Vloga vzgojitelja v procesu samoregulacijskega učenja otrok v vrtcu	
		Daniel Doz	Hibridni način ocenjevanja matematičnega znanja s pomočjo mehke logike	

PLENARNI PREDAVANJI

Vključevanje raziskovalnega dela v pedagoške procese izobraževanja učiteljic in učiteljev: dvoje pričakovanih učnih dosežkov

dr. Manja Klemenčič

Univerza Harvard in Univerza v Ljubljani

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana sv. Frančiška Asiškega

Ura: 10.30-11.30

Študije povezovanja raziskovalnega in pedagoškega dela opozarjajo na številne pozitivne učinke na študentske učne dosežke in pozitivne izkušnje med študijem, ki vplivajo na motivacijo. Argumente za vključevanje raziskovalnega dela v pedagoški proces omenjajo tudi raziskovalci na področju edukacijskih študij in izobraževanja učiteljic in učiteljev. To predavanje bo osvetlilo različne oblike vključevanja raziskovalnega dela v pedagoške procese izobraževanja učiteljic in učiteljev. Poudarek bo na dveh pričakovanih učnih dosežkih: 1) razvijanje raziskovalnih kompetenc študentov za samostojno raziskovalno delo kot del študijskega procesa in edukacijske prakse in 2) razvijanje kompetenc za vključevanje raziskovalnega dela v prakso poučevanja v osnovnih in srednjih šolah za razvijanje raziskovalnih kompetenc učenk in učencev ter dijakinj in dijakov.

Na raziskovanju temelječe poučevanje in pogoji za razvoj kritičnega mišljenja učencev

dr. Paolo Sorzio
Univerza v Trstu (Italija)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana sv. Frančiška Asiškega

Ura: 9.00-10.00

Na raziskovanju temelječe poučevanje bo predstavljeno v luči izobraževalnih reform v Evropi. Evropska skupnost je predlagala okvir za reformo izobraževalnih programov v državah članicah, da bi spodbudila ključne kompetence za vseživljenjsko učenje in demokratično delovanje v smeri nastajajočih globalnih sprememb. V tem prispevku je poučevanje, ki temelji na raziskovanju, primerjano s pristopom učenja z obvladovanjem (mastery learning), in sicer glede na strukture sodelovanja, ki jih podpirata, in strategije razmišljanja učencev, ki jih spodbujata. Obravnavana je tudi izobraževalna praksa poučevanja, ki temelji na raziskovanju, v smislu organizacije učnega načrta in vključevanja učencev v razredne dejavnosti, in sicer v luči dveh teoretičnih modelov (Resnick, 1987; Damša et al., 2010).

PANELNI RAZPRAVI

Socialne in čustvene kompetence ter prepoznavanje raznolikosti v šolah v Sloveniji s perspektive učiteljc in učiteljev, dijakov in dijakinj ter sistemske podprtosti

Ana Kozina (Pedagoški inštitut), Tina Pivec (Pedagoški inštitut), Ana Mlekuž (Pedagoški inštitut), Klaudija Šterman Ivančič (Pedagoški inštitut), Urška Štremfel (Pedagoški inštitut)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM3

Ura: 10.30-12.30

Učiteljice in učitelji so ključni pri reševanju izzivov šol v 21. stoletju, in sicer kako različne učence in učenke z različnimi sposobnostmi, motivacijo in izkušnjami voditi do uspeha v šoli in pozneje v življenju. Eden od mehanizmov za podporo učiteljem_icam je spodbujanje njihovih socialnih in čustvenih kompetenc ter ozaveščanja o raznolikosti. Zavedanje o raznolikosti lahko učiteljicam in učiteljem pomaga pri izpolnjevanju potreb raznolikih razredov in šol ter ustvarjanju bolj vključujočih razredov. Na simpoziju bomo raziskovali zavedanje raznolikosti skupaj s socialnimi in čustvenimi kompetencami učiteljev in učiteljic v Sloveniji, upoštevajoč njihovo perspektivo (»Napovedniki socialnega in čustvenega poučevanja ter dobrobiti učiteljev in učiteljic v Sloveniji«, »Dejavniki samoučinkovitosti učiteljic in učiteljev pri poučevanju v raznolikem razredu«), perspektivo dijakov in dijakinj (»Socialno-čustvene kompetence in sprejemanje različnosti v mednarodni primerjavi: rezultati raziskave PISA 2018«) ter podporo sistema (»Sistemska podprtost razvoja socialnih in čustvenih kompetenc učiteljev: primerjalni vpogledi petih evropskih držav«).

Napovedniki socialnega in čustvenega poučevanja ter dobrobiti učiteljev in učiteljic v Sloveniji

Ana Kozina (Pedagoški inštitut), Tina Pivec (Pedagoški inštitut)

Učitelj_ice se soočajo s številnimi izzivi, povezanimi z značilnostmi njihovega poklica, npr. z novimi zahtevami po znanju in spretnostih ter hitrim tehnološkim razvojem, izzivi, povezanimi z njihovim poučevanjem in interakcijami v razredu, npr. z disciplino ter vse večjo družbeno in kulturno raznolikostjo. Izzivi, s katerimi se soočajo učitelj_ice, povečujejo pogostost in intenzivnost njihovih čustvenih težav, zato sta odpornost in dobro počutje učiteljev_ic potrebna podpore. Socialno in čustveno učenje in poučevanje sta vse bolj prepoznana kot pomembni komponenti učinkovitega poučevanja in celostnega razvoja otrok, učencev_k in dijakov_inj (Durlak idr., 2011) kot tudi socialnih in čustvenih kompetenc ter dobrega počutja učiteljev_ic (npr. Jennings in Greenberg, 2009). Na teoretični ravni to pojasni Model prosocialnega razreda (Jennings in Greenberg, 2009), v katerem so opredeljene povezave med učiteljevimi_ičinimi socialnimi in čustvenimi kompetencami, dejavniki

razreda in (ne)učnimi izidi učencev_k in dijakov_inj ter tudi učiteljevim_ičinim dobrim počutjem, stresom in izgorelostjo. V pričujočem prispevku to hipotezo empirično preverjamo z analizo napovedne moči učiteljevega_ičinega urjenja socialnih in čustvenih kompetenc (preko izvajanja notranjih, npr. čuječnost in telesnih vaj, npr. joga) za njihovo lastno dobro počutje, npr. dobrobit, izgorelost, in njihovo vedenje v razredu, npr. zavestno poučevanje. Uporabili bomo podatke iz slovenskega vzorca projekta "ROKA V ROKI: Opolnomočenje učiteljic in učiteljev v Evropi za spoprijemanje s kariernimi izzivi preko podpore socialnim in čustvenim kompetencam ter sprejemanju različnosti" (N = 272; 253 žensk). Učiteljem_icam, ki so bili vključeni v projekt ROKA V ROKI, je bila posredovana baterija merilnih orodij, usmerjenih v njihove socialne, čustvene kompetence in kompetence zavedanja raznolikosti. V prispevku bomo za merjenje urjenja socialnih in čustvenih kompetenc uporabili odgovore učiteljev_ic o izvajanju notranjih in telesnih vaj (vprašanje razvito v projektni skupini), za merjenje dobrega počutja bomo uporabili Indeks dobrega počutja (WHO-5 Well-being Index; Toop idr., 2015), za merjenje stopnje zavestnega poučevanja bomo uporabili Lestvico čuječnosti v poučevanju (Mindfulness in Teaching Scale; Frank idr., 2016) in za merjenje stopnje izgorelosti med učitelji_cami bomo uporabili Shirom-Melamed vprašalnik izgorelosti (Shirom-Melamed Burnout Questionnaire; Shirom in Melamed, 2006). Za preverjanje raziskovalnega vprašanja bomo uporabili strukturalno modeliranje enačb v programu Mplus. Pričakujemo, da bo izvajanje notranjih in telesnih vaj pozitivni napovednik dobrega počutja učiteljev_ic in njihovega zavestnega poučevanja ter negativni napovednik izgorelosti. Na podlagi ugotovitev bomo predlagali smernice za pedagoško prakso, ki bi vključevale predvsem spodbujanje izvajanja notranjih in telesnih vaj za učitelje_ice z namenom izboljšanja njihovega počutja, kar bi posledično vplivalo tudi na boljše (ne)učne izide učencev_k.

Ključne besede: učiteljice in učitelji, socialne in čustvene kompetence, dobrobit, izgorelost, ozaveščeno poučevanje

Dejavniki samoučinkovitosti učiteljic in učiteljev pri poučevanju v raznolikem razredu

Ana Mlekuž (Pedagoški inštitut)

Porast migracij in posledične raznolikosti učencev_k v razredih vse bolj poudarjajo pomen učinkovitega in kulturno prilagojenega poučevanja učencev_k iz različnih okolij ter pomen ustrezne podpore za njihov razvoj (Kozina, 2022; OECD, 2015). Raziskave pa kažejo, da se mnogi učitelji_ice na tem področju soočajo z izzivi, kot sta prilagajanje različnim kulturnim normam in vzpostavljanje pozitivnih odnosov z učenci_kami iz različnih okolij (Tumen idr., 2021; Smits in Jansenswillen, 2019). Pri vprašanju, kako podpreti učitelje_ice pri izzivih dela v raznolikih razredih, se opiramo na Bandurovo (1977) socialno kognitivno teorijo, ki predpostavlja, da je občutek samoučinkovitosti pri učiteljih_cah pozitivno povezan s prilagajanjem poučevanja različnim učencem_kam in odzivanjem na njihove potrebe (Caprara idr., 2006; Hoy in Spero, 2005). Pri tem sta pomembna tudi učiteljevo_ičino zavedanje raznolikosti in odnosna kompetenca (Kozina, 2020; Mahali in Sevigny, 2022). Vsi ti konstrukti

so ključni za ustvarjanje vključujočega okolja in podporo pozitivnega razvoja mladih, ki se kaže v boljši klimi v razredu, boljšem učnem uspehu ter večji vključenosti učencev_k. V prispevku nas torej zanima, kako komponente zavedanja različnosti ter odnosna kompetentnost napovedujejo samoučinkovitost učiteljev_ic za poučevanje v raznolikih razredih. Z razumevanjem dejavnikov, ki prispevajo k samoučinkovitosti učiteljev_ic v tem kontekstu, je namreč mogoče oblikovati programe profesionalnega razvoja učiteljev_ic, ki bodo okrepili te kompetence in jih bolje pripravili na učinkovito delo z različnimi skupinami učencev_k. V prispevku uporabljamo podatke, zbrane v okviru projekta »ROKA V ROKI: Opolnomočenje učiteljic in učiteljev v Evropi za spoprijemanje s kariernimi izzivi preko podpore socialnim in čustvenim kompetencam ter sprejemanju različnosti«. Vzorec zajema 207 osnovnošolskih učiteljev_ic (Mstarost = 41,7; 94,2 % žensk). V tem prispevku smo uporabili štiri lestvice, in sicer: samoučinkovitost učitelja_ice pri poučevanju v raznolikem razredu (PISA, 2018) (kot odvisno spremenljivko), prilagodljivost/fleksibilnost (Denson idr., 2017), večkulturna in egalitarna prepričanja učiteljev_ic (Hachfeld, 2011) ter odnosna kompetentnost učitelja_ice (Vidmar in Kerman, 2016) (kot neodvisne spremenljivke). Zanima nas ali lahko samoučinkovitost učitelja_ice pri poučevanju v raznolikem razredu pomembno napovemo z njihovo prilagodljivostjo/fleksibilnostjo, večkulturnimi in egalitarnimi prepričanji učiteljev_ic ter njihovo odnosno kompetentnostjo. Pri regresijski analizi smo uporabili program IBM SPSS Statistics 29. Rezultati kažejo, da le dva od treh napovednikov (večkulturna in egalitarna prepričanja učiteljev_ic ter odnosna kompetentnost učitelja_ice) pomembno napovedujeta samoučinkovitost učitelja_ice pri poučevanju v raznolikem razredu. Izpostavljamo pomembnost krepitve odnosne kompetence učiteljev_ic ter spodbujanje njihovih večkulturnih in egalitarnih prepričanj z namenom izboljšanja njihove samoučinkovitosti pri poučevanju v raznolikih razredih. Priporočljivo je, da se programi profesionalnega razvoja učiteljev_ic osredotočajo na razvoj in podporo teh kompetenc.

Ključne besede: učiteljice in učitelji, prepoznavanje raznolikosti, samoučinkovitost, odnosna kompetentnost, večkulturnost

Socialno-čustvene kompetence in sprejemanje različnosti v mednarodni primerjavi: rezultati raziskave PISA 2018

Klaudija Šterman Ivancič (Pedagoški inštitut)

Socialno-čustvena dobrobit učencev in učenk je eden od temeljev varnega in spodbudnega učnega okolja in je kot taka značilni pozitiven napovednik učne motivacije, prilagojenega učnega vedenja in učnih dosežkov (OECD, 2019a; OECD, 2019b). Posledično je socialno-čustvena dobrobit učencev in učenk v zadnjem času predmet preučevanja tudi v mednarodnih primerjalnih študijah. Rezultati mednarodne raziskave PISA 2018, v kateri je v Sloveniji sodelovalo 6400 15-letnikov, ki so obiskovali prve letnike vseh srednješolskih programov, kažejo, da so se ti na večini lestvic, ki se nanašajo na socialno-čustveno dobrobit, v povprečju ocenili nižje kot njihovi vrstniki iz držav OECD. Tako so slovenski učenci in učenke poročali o podpovprečnem občutku pripadnosti šoli, poročali pa so tudi o precej podpovprečnih

rezultatih na področju zaznane učiteljeve socialno-čustvene opore pri pouku slovenščine. Pri ocenjevanju slednje so svoje učitelje ocenili najslabše med vsemi 79 sodelujočimi državami v raziskavi. Nekoliko zaskrbljujoče so tudi samoocene slovenskih učencev in učenek na področjih pogostosti zaznavanja pozitivnih čustev, splošnega zadovoljstva z življenjem in pogostosti zaznavanja medvrstniškega nasilja v šoli. Učenci in učenke so, v primerjavi z vrstniki iz držav OECD, poročali o daleč najnižji pogostosti zaznavanja pozitivnih čustev, kot so radost, sreča in veselje. Pri ocenjevanju zadovoljstva z življenjem je 20 % slovenskih 15-letnikov poročalo, da niso zadovoljni s svojim življenjem, pri ocenjevanju zaznavanja medvrstniškega nasilja v šoli pa je 21 % učencev in učenek v Sloveniji poročalo, da so žrtve nasilja vsaj nekajkrat na mesec (OECD, 2019a; OECD, 2019b). V okviru ugotavljanja sprejemanja različnosti v okviru raziskave PISA 2018 rezultati prav tako kažejo, da so slovenski 15-letniki v primerjavi z vrstniki iz držav OECD poročali o precej bolj prisotnem diskriminatornem vedenju učiteljev v šolah, ki se nanaša predvsem na odnos učiteljev do učencev iz drugih kultur. O bolj diskriminatornem vedenju učiteljev predvsem poročajo fantje, učenci in učenke z nizkim socialno-ekonomskim statusom in nizkimi učnimi dosežki ter tisti, ki poročajo o statusu priseljenca. (Šterman Ivančič in Štremfel, 2023). Podatki mednarodne primerjalne raziskave torej nakazujejo, da je treba v slovenskem šolskem prostoru socialno-čustveni dobrobiti učencev in učenek ter ustvarjanju varnega in spodbudnega učnega okolja posvetiti dodatno pozornost. Pri tem različni tuji in slovenski avtorji (npr. Kozina, 2020; Murdock in Miller, 2003; Wentzel, 2012) kot enega pglavitnih temeljev vidijo v krepitvi odnosnih, socialno-čustvenih in medkulturnih kompetenc tako učiteljev kot učencev, razvoj in sistematična krepitev le-teh preko različnih programov in intervencij pa se pri tem kaže kot neizogiben in nujen korak.

Ključne besede: spodbudno učno okolje, socialno-čustvena dobrobit, socialno-čustvene kompetence, sprejemanje različnosti, raziskava PISA

Sistemska podprtost razvoja socialnih in čustvenih kompetenc učiteljev: primerjalni vpogledi petih evropskih držav

Urška Štremfel (Pedagoški inštitut)

Evropska komisija (Evropska komisija, EACEA & Eurydice, 2018; Evropska komisija, 2020) ugotavlja številne izzive s katerimi se pri opravljanju učiteljskega poklica soočajo učitelji v Evropski uniji (EU). Med njimi izpostavlja stres, hitre spremembe, vse večjo raznolikost razredov ter vse večji osip iz poklica. Raziskave izpostavljajo, da so socialne in čustvene kompetence ter kompetence sprejemanja različnosti (SEDA kompetence) pozitivno povezane z dobrobitjo učiteljev, njihovo učinkovitostjo ter pozitivnim kariernim razvojem (npr. Collie, 2017; Jennings in Greenberg, 2009; Kozina, 2020; Vorhaus, 2010; Zins idr., 2007). Prispevek v mednarodno primerjalni perspektivi preučuje obstoječe oblike sistemske podpore razvoju SEDA kompetenc učiteljev v petih državah EU (Avstrija, Hrvaška, Portugalska, Slovenija, Švedska), ki so del projekta »Roka v roki: Opolnomočenje učiteljic in učiteljev v Evropi za spoprijemanje s kariernimi izzivi preko podpore socialnim in čustvenim kompetencam ter sprejemanju različnosti«. Preliminarne

analize (Kozina idr., 2020) kažejo, da se vsaka država, sodelujoča v tej študiji, sooča s svojimi izzivi pri podpiranju SEDA kompetenc učiteljev na sistemski ravni in razkrivajo pomanjkanje poglobljenih raziskav na tem področju. Namen prispevka je odgovoriti na raziskovalno vprašanje »Kako nacionalne politike v izbranih sodelujočih državah (Avstrija, Hrvaška, Portugalska, Slovenija, Švedska) podpirajo razvoj SEDA kompetenc učiteljev?« in s tem zapolniti raziskovalno vrzel na tem področju. Prispevek temelji na posebej oblikovanem (javno)političnem vprašalniku. Sestavljajo ga odprta vprašanja v štirih sklopih: a) statistični podatki o učiteljih in njihovem začetnem in nadaljnjem izobraževanju (3 vprašanja); b) nacionalne, regionalne, lokalne in šolske politike, ki podpirajo razvoj SEDA kompetenc učiteljev (8 vprašanj); c) na podatkih temelječe oblikovanje politik (1 vprašanje); d) izsledki znanstvenih raziskav (3 vprašanja). Vprašalniki so bili s strani pristojnih ministrstev (Slovenija, Hrvaška) in raziskovalcev (Avstrija, Portugalska, Švedska) izpolnjeni na podlagi pregleda uradnih (javno)političnih dokumentov na nacionalni/regionalni/lokalni/šolski ravni, statističnih podatkov, uradnih nacionalnih poročil mednarodnim organizacijam ter nacionalnih znanstvenih raziskav na tem področju. Rezultati kažejo, ali in kako so SEDA kompetence učiteljev uvrščene na (javno)politično agendo sodelujočih držav, ali in kako so vključene v začetno in nadaljnje izobraževanje učiteljev, druge (javno)politične ukrepe ter ali in kako se sistematično spremljajo v sodelujočih državah. Ker bo raziskava nadalje dopolnjena s širšim pregledom politik v vseh 27 državah članicah EU in rezultati javnopolitičnega eksperimentiranja v projektu Roka v roki, prispevek predstavlja pomembno podlago za pripravo (javno)političnih priporočil o tem, kako učinkovito sistemsko podpreti razvoj SEDA kompetenc učiteljev na ravni EU in zlasti v nacionalnih okoljih držav članic EU.

Ključne besede: učitelji, socialne in čustvene kompetence ter kompetence sprejemanja različnosti, politike, sistem, Evropska unija

Zakaj se moramo (bolj) poglobiti v izobraževalno tehnologijo

Igor Bijuklič (Pedagoški inštitut), Krzysztof Skonieczny (Fakulteta »Artes Liberales«, Univerza v Varšavi), Janja Žmavc (Pedagoški inštitut), Lucija Zala Bezljaj (Pedagoški inštitut)

Moderira: Valerija Vendramin (Pedagoški inštitut)

** Panelna razprava bo potekala v angleškem jeziku*

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM3

Ura: 13.30-15.00

Poglobili se bomo v tri medsebojno povezana (tj. povezana z digitalizacijo) raziskovalna področja in predstavili rezultate raziskav, ki smo jih izvedli v okviru projekta EDUCAT(H)UM: Izobraževanje na mejah človeškega: izziv novih tehnologij. Najprej se bomo, izhajajoč iz splošnejše teme, osredotočili na nekatere pogoste predsodke, mite in nesporazume, ki motijo naše konceptualno in kritično preizpraševanje sodobne tehnike in tehnologije (s pomočjo avtorjev in avtoric, kot so Anders, Heidegger, Arendt), kar posledično zamegljuje naraščajoči antagonizem med imperativi tehnološke družbe (Ellul) ter bistvom in namenom izobraževanja (zlasti v smislu "svetnosti", ki jo predlaga Biesta).

Sledi razmislek o razmerju med konceptualizacijami novih tehnologij znotraj določene teorije izobraževanja in vrsto subjekta, ki je predviden kot rezultat takšnega izobraževanja. Analizirane bodo tri teorije/koncepti izobraževanja: (1) teorija, ki tehnologijo obravnava zgolj instrumentalno (kot orodje); (2) bolj niansirana humanistična teorija izobraževanja in (3) posthumanistična teorija.

Na koncu bomo predstavili predhodne rezultate korpusno podprte analize diskurza izbranih političnih dokumentov EU s poudarkom na izobraževalni uporabi digitalne tehnologije.

Vse večji antagonizem med zahtevami tehnološke družbe ter bistvom in namenom izobraževanja

Igor Bijuklič (Pedagoški inštitut)

Izhodiščni del raziskovanja, ki se neposredno ukvarja z vprašanji sodobne tehnologije in novega položaja človeka, bo temeljil na pojmu diskontinuitete. Ta označuje, da tehnološki razvoj v moderni dobi sprevrne odnos človeka do njegovega tehnično ustvarjenega sveta. Kritično bomo ovrednotili nekatere pogoste predsodke, mite in nesporazume, ki jih najdemo v javnem diskurzu ali celo v znanstveni misli, ki niso več ustrezni za razlago pojavov sodobne tehnologije (IKT) ter zamegljujejo vse večji antagonizem med zahtevami tehnološke družbe ter bistvom in namenom izobraževanja. Ko hiter tehnološki razvoj pomeni tudi, da se je tehnologija kvalitativno spremenila in postala splošni pogoj razvoja (cilj sam po sebi), bi morali najprej skrbno premisliti že izpostavljene dileme med izobraževanjem kot oblikovanjem avtonomnega subjekta, sposobnega novih začetkov, in izobraževanjem

kot kultiviranjem navade prilagodljivosti trendom in hitrim spremembam v svetu, ki ga, kot radi rečejo, poganja tehnologija.

Ključne besede: tehnologija, tehnološka družba, miti, namen, izobraževanje

Kultiviranje postčloveškosti? Tri antropologije poučevanja s stroji

Krzysztof Skonieczny (Fakulteta »Artes Liberales«, Univerza v Varšavi)

Vsaka teorija izobraževanja temelji na antropologiji, tj. osnovnih predpostavkah o vsaj dveh stvareh: kdo je bitje, ki se uči, in kdo je bitje, ki je rezultat učenja. Teorija izobraževanja Marthe Nussbaum, ki jo omenjam v naslovu svojega prispevka, na primer temelji na antropologiji poučevanega subjekta, ki jo je navdihnil Aristotel, in vidi izobraževanje kot proces, ki med drugim razvija empatično imaginacijo tega subjekta in njegovo sposobnost sodelovanja v demokratični družbi. V svojem predavanju bom analiziral tri takšne antropologije izobraževanja - poleg (1) teorije Marthe Nussbaum bom obravnaval tudi (2) neteorije, po katerih ima izobraževanje zgolj instrumentalno vlogo in ne spreminja narave poučevanega subjekta, ter (3) posthumanistično teorijo izobraževanja, kot jo je predlagala Rosi Braidotti. Ključno vprašanje, ki si ga bom zastavil, je: v kolikšni meri se lahko te antropologije izobraževanja prilagodijo spremembam, ki jih prinaša širjenje novih tehnologij? Trdim, da teorije, ki instrumentalizirajo izobraževanje, ne morejo upoštevati teh korenitih sprememb, medtem ko sta teoriji Marthe Nussbaum in Rosi Braidotti bolj obetavni.

Ključne besede: posthumanizem, liberalno izobraževanje, nove tehnologije, filozofska antropologija

Diskurz o uporabi digitalne tehnologije v vzgoji in izobraževanju: kritična analiza dokumentov o izobraževalni politiki EU

Janja Žmavc (Pedagoški inštitut), Lucija Zala Bezljaj (Pedagoški inštitut)

Digitalizacija je osrednja tema politik vzgoje in izobraževanja po vsej Evropi, pri čemer EU in nacionalni oblikovalci politik odločno spodbujajo uporabo digitalnih tehnologij za izboljšanje učnih rezultatov. V političnih diskurzih o tehnologiji v vzgoji in izobraževanju pogosto umanjka kritičen razmislek, tehnologija pa je enodimenzionalno in z veliko mero optimizma predstavljena kot ključna za izobraževalne namene in cilje, kot so vključujoče izobraževanje, demokratično državljanstvo, trajnostni razvoj, transformativno izobraževanje itd. Politični diskurzi o tehnologiji v vzgoji in izobraževanju še zdaleč niso nevtralni in objektivni, temveč so polni ideoloških in implicitnih pomenov ter izražajo interese in agende določenih družbenih skupin. Tako pogosto ne dopuščajo alternativnih stališč, kar lahko ovira udejanjanje (tj. razumevanje in prenos v prakso) digitalnih tehnologij v konkretnem vzgojno-izobraževalnem kontekstu.

V predstavitvi bova to vprašanje obravnavali s predstavitvijo nekaterih rezultatov raziskave, izvedene v okviru projekta EDUCAT(H)UM): Izobraževanje na mejah človeškega: izziv novih tehnologij, v kateri sva preučevali diskurze o digitalni

tehnologiji v vzgoji in izobraževanju, s posebnim poudarkom na diskurzivni konstrukciji njenih namenov, legitimizaciji in vrednotenju. V prvem delu se bova osredinili na makroanalizo s predstavitvijo glavnih rezultatov korpusne analize izbranih dokumentov Evropske komisije o tehnologiji v vzgoji in izobraževanju, s poudarkom na splošni diskurzivni reprezentaciji digitalnih tehnologij in družbenih akterjev. Pri tem bo uporabljena kombinacija korpusne lingvistike (Baker, 2010) in van Leeuwenovega modela kritične analize diskurza (van Leeuwen, 2008). V drugem delu bova predstavili študijo primera, ki vključuje mikroanalizo rabe jezika v Evropskem okviru digitalnih kompetenc izobraževalcev (DigCompEdu), s poudarkom na tematiziranju razmerja med pojmom digitalnih kompetenc in vlogo oz. vlogami učitelja, pri čemer bova uporabili Verschuierenov model jezikovne pragmatike (Verscheueren, 2011).

S kombinacijo makro- in mikropristopov skušava zasnovati pristop celovite kritične analize diskurza o tehnologiji v vzgoji in izobraževanju, ki ponuja vpogled v diskurzivne konstrukcije družbenih praks in akterjev ter odpira vprašanja o pomenu upoštevanja ideološke narave rabe jezika. Posledično želiva s predstavitvijo tudi poseči v vseprisoten nekritičen in samoumeven ideološki diskurz, ki tudi v slovenskem prostoru oblikuje dejanske izobraževalne politike na področju digitalizacije.

Ključne besede: digitalizacija, tehnologija v vzgoji in izobraževanju, diskurz, kritična analiza diskurza, jezikovna pragmatika

Financirata Nacionalni znanstveni center, Poljska, v okviru razpisa OPUS v programu Weave, »EDUCAT(H)UM - Izobraževanje na mejah človeškega: izziv novih tehnologij«, št. 2021/43/1/HS6/00848, in Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS), št. N5-0272 (Funded by National Science Centre, Poland, under the OPUS call in the Weave programme, »Education at the Frontiers of the Human: The Challenge of New Technologies«, grant no. 2021/43/1/HS6/00848, and Slovenian Research and Innovation Agency (ARIS), grant no. N5-0272).

PREDSTAVITVE PRISPEVKOV

sreda, 20. september 2023

Predispozicije raziskovalnega učenja v vrtcu - perspektiva vzgojiteljic

Jurka Lepičnik Vodopivec (Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta), Tanja Glišić (Filozofski fakultet Univerziteteta u Banjoj Luci), Aleksandra Šindić (Filozofski fakultet Univerziteteta u Banjoj Luci)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM3

Ura: 13.00-13.30

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Sodobna predšolska vzgoja daje velik poudarek sodelovanju otrok v raziskovalni dejavnosti in spodbuja induktivno, raziskovalno učenje kot tisto, ki ob izgradnji lastnega razumevanja sveta otrok razvija raziskovalne sposobnosti pa tudi širši spekter spretnosti (samoregulacijsko učenje, komunikacijske veščine, sodelovalno učenje itd.), ki hkrati vplivajo na spodbujanje otrokove radovednosti in otrokovih interesov za znanost. Kot ugotavljajo Rajović (2010), Bregant (2012a) in Hammond (2021) je kontinuirano sodelovanje otrok v raziskovalnih dejavnostih ključno za razvoj otrokovih raziskovalnih in metakognitivnih veščin in strategij. Raziskovalno učenje v vrtcu je običajno zreducirano na občasne demonstracijske poskuse, ki jih izvajajo vzgojitelji, ali na izvajanje poskusov otrok 'po receptu', brez prave možnosti, da bi prevzeli aktivno vlogo pri izgradnji in uporabi lastnega znanja, raziskovalnih spretnosti in višjih kognitivnih procesov. V tovrstnem izobraževalnem kontekstu, v katerem otroci nimajo ustreznih izkušenj za razvoj kognitivnih in metakognitivnih veščin in strategij, potrebnih za učinkovito raziskovalno učenje, je upravičeno vprašanje razvoja in možnosti razvoja teh veščin in strategij. Da bi se vse to razvilo otrok potrebuje varen, ljubeč in odziven odnos odraslega. Saj bo, kot ugotavlja Bregant (2012a) le odzivna in ljubeča odrasla oseba lahko otroka dobro opremila za življenje in dodaja, da otrok potrebuje ljubečo človeško skupnost, ki je osnova za njegov uspešen razvoj. Avtorica (2012b) tudi izpostavi, da otrok osnovne koncepte, ki omogočajo kasnejše razumevanje in znanje o integralih, osvoji že v zgodnjem otroštvu, z raziskovanjem količine in volumna pri igri s pretakanjem peska ali vode iz ene posode v drugo. Ob tem pa ima bistveno vlogo otrokov odnos z odraslo osebo, ki je odzivna in ljubeča in ki mu zagotavlja varno okolje.

Metodologija:

Študija je del širše empirične kvalitativne raziskave o predispozicijah raziskovalnega učenja v vrtcu s perspektive vzgojiteljic v vrtcih v Bosni in Hercegovini ter Sloveniji, ki je bila izvedena leta 2022. Cilj empirične kvalitativne študije je raziskati perspektivo vzgojiteljic v Bosni in Hercegovini ter v Sloveniji o predispozicijah raziskovalnega učenja v vrtcu. Postavili smo raziskovalno vprašanje: - Katere predispozicije vzgojitelji izpostavljajo kot najpomembnejše raziskovalno učenje v vrtcu? Podatke smo zbrali s strukturiranim spletnim intervjujem v pisni obliki. Instrument je sestavljen iz 15 vprašanj. Prvih 9 vprašanj se nanaša na demografske podatke. Drugi del instrumenta je sestavljen iz 6 vprašanj odprtega tipa o izkušnjah, samooceni in pogledu vzgojiteljic na predispozicije raziskovalnega učenja otrok prvega starostnega obdobja (starost otrok od 1 do 3 let). Nekatere kazalnike veljavnosti in zanesljivosti smo določili s tematsko analizo odgovorov, pridobljeno s

preliminarno študijo, v katero je bilo vključenih 10 anketirank. Odgovori, ki smo jih dobili, so pokazali nagnjenost instrumenta k zbiranju podatkov, začevši z mikro perspektive s potencialom za induktivni razvoj teorije lokalne narave, ki lahko vpliva na širše konceptualno razumevanje (Morse idr., 2002; Merriam in Tisdell, 2015). V raziskavi je sodelovalo enaindevetdeset (91) anketirank, ki so zaposlene v vrtcih obeh držav.

Rezultati in ugotovitve:

Podatke, ki smo jih prejeli od anketirank o predispozicijah za raziskovalno učenje najmlajših otrok, smo s pomočjo programa QCAmap razvrstili v šest kategorij, da bi bolje videli in razumeli, kaj vzgojiteljice prepoznajo kot najpomembnejše za raziskovalno učenje otrok prvega starostnega obdobja. Dobljene kategorije kažejo, da vzgojiteljice priznavajo, da sta najpomembnejši ljubezen in spoštovanje (topel odnos, potrpežljivost, nežnost,...); podpiranje razvoja; skrb in varnost; osamosvojitev; sodelovanje s starši in podporni družinski kontekst; razno (igra, prilagajanje, socializacija, sodelovanje s soigralci, telesna pripravljenost). Te trditve je namreč zaznati v odgovorih 57,14 % intervjuvank, in sicer 49,02 % intervjuvank iz Bosne in Hercegovine ter 67,5 % intervjuvank iz Slovenije. Te trditve kažejo na dejstvo, da mora biti pri delu z otroki vzgojiteljica sposobna delati z njimi. Podobno Gasper (2015) v svoji raziskavi opazuje pomen osebnih (psiholoških) značilnosti in preferenc vzgojitelja kot bistvenih predispozicij njegovega poklicnega dela. Carr (2010) problematizira razlikovanje med osebnim in poklicnim ter ugotavlja, da je v poklicu vzgojitelja nemogoče ločiti osebne lastnosti od poklicnih. Poleg poklicnih sposobnosti so pomembne tudi osebne lastnosti človeka, predvsem prijaznost do otrok, spoštovanje otrokovih pravic ipd. (Hmelak in Lepičnik Vodopivec, 2013). Rezultati raziskave dobre prakse (Licardo in Purgaj, 2019) kažejo, da strokovnjaki, ki delajo z otroki v prvem varstvenem obdobju, menijo, da je socio-čustveno področje med najpomembnejšimi pri delu z otroki prvega starostnega obdobja in da je dobra praksa, da z otrokom največkrat vzpostavimo prijeten in ljubeč odnos.

Ključne besede: raziskovalno učenje, predispozicije, predšolski otrok, vrtec, vzgojitelj

Kompetence algoritmičnega mišljenja, ustvarjalnosti in timskega dela pri poučevanju družboslovja v predšolski vzgoji

Marta Licardo (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM3

Ura: 13.30-14.00

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

V raziskavi smo preučevali poučevanje družboslovja v okviru predšolske vzgoje. Raziskava je pomembna zaradi pomanjkanja znanja o tem, kako pomembne so posamezne prečne kompetence bodočih vzgojiteljev oz. študentov predšolske vzgoje (Evans, 2021). S poučevanjem družboslovja v predšolski vzgoji, vzgojitelji razvijajo številne spretnosti in kompetence, ki jih delijo z otroki, kot so sposobnost

raziskovanja, timsko delo, reševanje problemov, komunikacija, socialne in čustvene spretnosti, multikulturno razumevanje, kognitivne spretnosti pri osmišljanju novih pojmov itd. Za poučevanje družboslovja je mogoče uporabiti številne strategije in metode, večina od njih pa vključuje pomembne prečne kompetence, kot so algoritmično mišljenje, ustvarjalnost in timsko delo, ki so osnova za poučevanje. Te kompetence imajo dvojno vlogo, pomembne so za samo poučevanje družboslovja, torej, bi jih naj usvojili vzgojitelji, hkrati pa je pomembno tudi, da te kompetence vzgojitelji razvijajo pri otrocih. Na primer, algoritmično mišljenje izhaja iz teorije o algoritmičnih, ki vključuje določanje niza dejanj, ki jih je treba izvesti, da bi rešili problem in dosegli želeni rezultat (Katai, 2014; Berland in Wilensky, 2015). Algoritmično mišljenje vključuje logično razmišljanje, vrednotenje, analizo, sintezo in posploševanje vezano na analizo problema, procesa ali pojava. Pomembno je, da znajo vzgojitelji prepoznati algoritme v vsakodnevnih učnih procesih in so sposobni poučevati algoritmično mišljenje v učnih situacijah (Gencel et al., 2021). Tudi ustvarjalnost je zelo pomembna prečna kompetenca, saj vzgojitelju omogoča ustvarjanje učnega okolja, učnih pripomočkov, slikovnega gradiva in igre ter inoviranje učnih izkušenj v okviru vsakdanje prakse. Po definiciji (Runco in Jaeger, 2021) ustvarjalnost vključuje inovativnost in učinkovitost; dodamo lahko tudi možnost uporabe ustvarjalnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu z namenom doseganja učnih ciljev. Vzgojitelji morajo biti torej ustvarjalni pri načinih, kako si zamišljajo in izvajajo svojo vlogo ter kako razvijajo učne priložnosti in odnose z otroki v učnem procesu. V zadnjih nekaj desetletjih se ustvarjalnost dojema kot osrednji element izobraževanja (Craft, 2005).

Metodologija:

Da bi bolje razumeli korelacije med algoritmičnim mišljenjem, ustvarjalnostjo in timskim delom vezanim na poučevanje družboslovja v predšolski vzgoji, smo analizirali zaznane veščine študentov predšolske vzgoje z več vprašalniki, ki so merili posamezne spremenljivke. Večina ($n = 28,90\%$) študentov je bila stara 21 let (dva študenta sta bila stara 22 let, eden pa 23 let); večina ($n = 30$) jih je bila ženskega spola, en študent pa je bil moški. V tej študiji so bili uporabljeni štirje instrumenti, od katerih sta bila dva izdelana za namen te študije, dva pa sta bila validirana instrumenta, ki so ju izdelali drugi avtorji. Za merjenje veščin poučevanja družboslovja smo izdelali kratek instrument za samoocenjevanje študentov. Instrument ima dobro zanesljivost, Cronbachov $\alpha = .92$. Za merjenje kompetenc algoritmičnega mišljenja pri poučevanju, smo uporabili instrument, ki ga je izdelala skupina strokovnjakov v projektu Erasmus+ Algolittle. Vprašalnik vključuje devet postavk povezanih z znanjem o poučevanju in kompetencami algoritmičnega mišljenja in kaže dobro zanesljivost (Cronbachov $\alpha = .88$). Za merjenje ustvarjalnosti smo uporabil validiran instrument: Kratko lestvico ustvarjalne samopodobe (Karwowski, 2011), ki meri ustvarjalno samoučinkovitost in ustvarjalno osebno identiteto. Ta lestvica je sestavljena iz 11 postavk, od katerih jih šest meri ustvarjalno samoučinkovitost, pet pa ustvarjalno osebno identiteto. Notranja skladnost obeh lestvic je visoka: CSE, $\alpha = .81$, CPI, $\alpha = .90$. Za merjenje timskega dela je bil uporabljen validiran instrument Lestvica timskega dela za mlade. Lestvica izkazuje močno zanesljivost ter napovedno veljavnost (Lower et al., 2017). Zbrane podatke

smo analizirali na ravni deskriptivne statistike in korelacij med posameznimi spremenljivkami.

Rezultati in ugotovitve:

Študenti so poročali, da pri sebi zaznavajo visoko razvite kompetence na vseh analiziranih spremenljivkah. Najvišje poročane povprečne vrednosti so bile za timsko delo, ki je sledilo večšinam poučevanja družboslovja, ustvarjalnosti in večšinam poučevanja algoritmičnega mišljenja, ki je bila za študente relativno nova. Analiza korelacij med vsemi štirimi koncepti je pokazala, da je najmočnejša pomembna korelacija med timskim delom in ustvarjalno samopodobo ter zmerena pozitivna korelacija med timskim delom in večšinami učenja algoritmičnega razmišljanja, kar kaže na to, da tisti študenti, ki poročajo o višji stopnji ustvarjalnosti, poročajo tudi o višji stopnji kompetenc vezanih na timsko delo in višji stopnji kompetenc vezanih na algoritmično mišljenje. Za boljše razumevanje opaženih korelacij smo se osredotočili na ustvarjalnost in analizirali korelacije med posameznimi postavkami ustvarjalnosti v primerjavi s kompetencami algoritmičnega mišljenja ter ustvarjalnostjo v primerjavi s timskim delom. Najpomembnejše korelacije so bile opažene med spremenljivkami ustvarjalne samoučinkovitosti ter praktičnim znanjem in večšinami pri poučevanju algoritmičnega mišljenja. Še posebej visoke pozitivne korelacije so bile opažene pri študentih, ki so poročali o uspehu pri spoprijemanju s težavami ali težkimi situacijami in kompetencami algoritmičnega mišljenja. Kar zadeva korelacije med ustvarjalnostjo in timskim delom, so bili rezultati bolj razpršeni. Večina postavk o ustvarjalnosti je imela štiri do pet pomembnih pozitivnih korelacij s postavkami o algoritmičnem mišljenju. Najvišje pozitivne korelacije in z največjim številom postavk (sedem), ki so korelirale s timskim delom, so vključevale predstavo, da je ustvarjalnost pomemben del vzgojiteljevih veščin. To nakazuje, da so bodoči vzgojitelji, ki se dojemajo kot ustvarjalni, dobri tudi v timskem delu.

Ključne besede: predšolska vzgoja, poučevanje družboslovja, algoritmično mišljenje, ustvarjalnost, timsko delo

Ciljno ali stihijsko usmerjena strokovna prizadevanja vzgojiteljev in učiteljev na področju razvijanja in poučevanja (pred)opismenjevalnih spretnosti

Katarina Grom (Osnovna šola Log – Dragomer),

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM3

Ura: 14.00-14.30

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Tematika (pred)opismenjevanja spada med področja, ki jim namenimo veliko raziskav, a je treba opozoriti, da je znanje s področja stališč vzgojiteljev in učiteljev do (pred)opismenjevalne tematike premalo raziskano ali celo prezrto. V strokovni literaturi je mogoče najti raziskave, ki so preučevale stališča strokovnih delavcev v predšolskem in začetnem šolskem obdobju, ki opozarjajo na problem preohlapnih stališč do zgodnejšega poučevanja, tj. v predšolskem obdobju, prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, na začetku šolskega leta in ob prehodu z ene na drugo

izobraževalno stopnjo, npr. iz vrtca v šolo (Lucariello idr., 2015). Tudi Bole in sod. (2016) so v slovenski primerjalni raziskavi pisali o manjši učinkovitosti predšolskega sistema in prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja v osnovni šoli v primerjavi z razvitimi severnimi državami, kar je povezano tudi s stališči strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Vprašanje o izobraževanju vzgojiteljev in učiteljev na področju razvijanja (pred)opismenjevanja je v predstavljeni raziskavi pomembno z vidika nenehnih sprememb na področju pismenosti (Bralna pismenost otrok v Republiki Sloveniji, 2020; Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti, 2019; PISA, 2020), in sicer zato, ker naj bi bila stalna strokovna prizadevanja zaradi učinkovitosti usmerjena ciljno, kar pripomore k večji kakovosti poučevanja pismenosti (Reynolds idr., 2010). Predstavljen je manjši del večje raziskave, ki se nanaša na izobraževanje vzgojiteljev in učiteljev, ki razvijajo in poučujejo (pred)opismenjevanje. Namen raziskave je bil analizirati nestandardiziran vprašalnik, s katerim bi pridobili vpogled v to, kako pogosto se vzgojitelji in učitelji izobražujejo s področja (pred)opismenjevanja, katera izobraževanja obiskujejo in kakšno podporo imajo s strani delodajalca. Pri tem smo sledili temeljnemu cilju, da s primerjavo mnenj vzgojiteljev in učiteljev, ki so bili vključeni v širši del raziskave, ugotovimo, ali so strokovna prizadevanja skladna z edukacijskimi smernicami, dovolj kontinuirana in strokovno ustrezno podprta. Takšen cilj se nanaša na zavedanje, da lahko le izobraženi pedagoški delavci zadostijo potrebam kakovostnega razvijanja pismenosti v sodobni družbi.

Metodologija:

V raziskavi je bil uporabljen kvantitativni raziskovalni pristop s kavzalno-eksperimentalno metodo (Sagadin, 2007). Podatki so bili zbrani z nestandardiziranim anketnim vprašalnikom vzgojiteljev, ki delajo v vrtcu v starostni skupini otrok od 4 do 6 let, in vzgojiteljev, ki delajo v šoli v prvem razredu z otroki v starosti od 6 do 7 let, ter učiteljev v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, ki poučujejo otroke v prvem razredu osnovne šole stare od 6 do 7 let. Vzorec raziskave je bil neslučajnostni namenski. Pridobljen je bil v šestih vrtcih in šolah s sodelovanjem 31 vzgojiteljev iz vrtca in šol ter 24 učiteljev, ki poučujejo v prvem razredu osnovne šole. Opisne spremenljivke so predstavljene kot frekvence in odstotni deleži, številске pa kot najmanjša vrednost, največja vrednost, povprečje in standardni odklon. Primerjava dveh skupin v številski spremenljivki je narejena s t-testom ali pri nenormalni porazdelitvi spremenljivk z Mann-Whitneyjevim testom. Normalnost porazdelitve odgovorov je bila preučevana s Shapiro-Wilkovim testom normalnosti. Primerjava preučevanih skupin pri opisnih spremenljivkah je bila narejena s pomočjo testa hi-kvadrat ali testa razmerja verjetij ob prisotnosti pričakovanih frekvenc, manjših od 5. Izpolnjevanje anketnega vprašalnika je potekalo anonimno. Pri pridobivanju podatkov z anketnim vprašalnikom so bila upoštevana temeljna načela etičnega raziskovanja na pedagoškem področju.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati raziskave kažejo, da se vzgojitelji in učitelji v času pedagoškega delovanja udeležijo od enega do dveh izobraževanj s področja (pred)opismenjevanja, najpogosteje na ravni samoizobraževanja, kljub temu da so deležni podpore delovne

organizacije. Pedagoški delavci kritično ocenjujejo, da bi na področju (pred)opismenjevanja lahko okrepili prizadevanja pri izdelavi in uporabi didaktičnega materiala, ki je primerno podporno gradivo za poučevanje mlajših otrok, če bi imeli na voljo več časa. Ugotovitve raziskave pojasnjujejo, da imajo pedagoški delavci po končani formalni izobrazbi avtonomijo na področju nadaljnega pridobivanja znanja. Sami odločajo, na kakšen način bodo izpopolnjevali svoje znanje, koliko časa bodo temu namenili in katera področja bodo dopolnjevali. Pričujoča raziskava ne poda odgovora na vprašanje, kako se pridobljena znanja pedagoških delavcev zrcalijo pri učinkovitosti pridobivanja (pred)opismenjevalnih spretnosti otrok. Glede na druge raziskave, ki govorijo o dosežkih otrok na področju (pred)opismenjevanja (Grom, 2021; Marjanovič Umek idr., 2019; Ropič, 2016), ostaja odprto vprašanje, ali je strokovno upravičeno, da je odločitev o izobraževanju pedagoških delavcev s temeljnega področja v edukaciji, tj. pismenost, prepuščena strokovnim delavcem ali bi bilo morda bolj smiselno razpravljati o ciljnem, sistematičnem in kontinuiranem nadaljnjem izobraževanju, ki bi bilo skladno s spremembami, ki so značilne za sodobne družbene potrebe pismenosti.

Ključne besede: Izobraževanje, (pred)opismenjevanje, stališča, učitelji, vzgojitelji

Vpliv prepoznavanja in poimenovanja črk v 1. razredu na glasovno zavedanje, pisanje in branje

Marija Ropič Kop (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta), Nika Vizjak Puškar (Center za sluh in govor Maribor), Saša Klar Zadravec (OŠ Puconci)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM3

Ura: 14.30-15.00

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Otroci v predšolskem obdobju pridobivajo izkušnje s črkami in zapisanimi besedami, ki jih praktično ves čas obdajajo. Razvijajo glasovno zavedanje in imajo ob vstopu v 1. razred osnovne šole pogosto že razvito zmožnost zaznave začetnega glasov v besedi, nekateri tudi končnega glasov v besedi in nekateri že tudi ustrezno zaznajo zaporedje glasov v besedi. Prav tako opažamo, da določen delež otrok že ob všolanju v osnovno šolo tudi bere besede in krajša besedila. Učenci v začetku 1. razreda pred sistematičnim opismenjevanjem pogosto že prepoznavajo črke abecede in jih ustrezno poimenujejo ter pišejo. Glasovno zavedanje vpliva na pisanje in branje, zato ga razvijamo v predšolskem obdobju (Tafa, 2008; Ropič, 2016; Ropič, 2017; Ropič Kop, 2020). Med učenci 1. razreda obstajajo velike razlike v predznanju na področju branja. Vse to vpliva na oblikovanje in potek pouka sistematičnega opismenjevanja učencev (Ropič Kop in Klar Zadravec, 2020). Omenimo tudi raziskavo (Liu, Chung & Tang, 2022), ki ugotavlja, da je poimenovanje črk pomembno napovedalo branje in pisanje besed. Nezmožnost vzpostavitve povezave med črkami in glasovi je vzročni dejavnik tveganja za težave pri učenju branja (Clayton, West, Sears, Hulme & Lervag, 2020). Prav tako ugotavljajo, da so zavedanje fonemov, poznavanje črk in njihovih glasov napovedovalci razvoja branja. Predšolski otroci zapišejo svoje ime na risbico ipd. Rezultati raziskave (Blair & Savage, 2006), ki so jo izvedli pri otrocih predšolskega obdobja, so pokazali, da sta natančnost pisanja imena in identifikacija imena povezani z zelo zgodnjimi bralnimi in pisnimi spretnostmi. Predbralci lahko najprej uporabljajo metajezikovno fonološko zavedanje pri pisanju imena in identifikaciji še preden se naučijo brati. Naš namen je bil ugotoviti, ali je prepoznavanje in poimenovanje črk povezano z zmožnostjo zaznavanja začetnega in končnega glasov v besedi, pisanjem črk in besed ter branjem besed v začetku 1. razreda pred sistematičnim opismenjevanjem.

Metodologija:

Pred sistematičnim opismenjevanjem v začetku 1. razreda smo preverili zmožnost zaznave začetnih in končnih glasov v besedi, prepoznavanje in poimenovanje črk abecede, zapis določenih črk in zapis besed ter branje besed. Pri raziskavi smo uporabili deskriptivno in kavzalno-eksperimentalno metodo. Preverjanje 256 učencev 1. razreda je potekalo individualno v primernem prostoru izven učilnice. Učenci so najprej poimenovali sličice z besedo in nato povedali začetni in končni glas besede. Po preverjanju omenjenih zmožnosti glasovnega zavedanja so poimenovali 25 črk abecede, ki si niso sledile v vrstnem redu. Omenjeno preverjanje je potekalo ob sprotne beleženju pridobljenih podatkov. Sledilo je pisanje določenih črk in besed po nareku. Ustreznost pisanja črk smo preverili doma. Med napakami pri

pisanju so se najpogosteje pojavile zrcalno pisanje črk in izpuščene črke. Učence smo preverili tudi v branju določenih besed. Z analizo povezanosti spremenljivk smo izračunali korelacije prepoznavanja in poimenovanja črk abecede z zmožnostjo zaznave začetnega in končnega glasu v besedi ter s pisanjem določenih črk in besed ter branjem besed. Po ugotovljenih korelacijah smo ugotovili še regresijo (vpliv).

Rezultati in ugotovitve:

S Pearsonovim koeficientom korelacije smo ugotavljali povezanost spremenljivk, in sicer prepoznavanje in poimenovanje črk abecede, začetni in končni glas v besedi, pisanje črk in besed ter branje besed. Izračunali smo statistično značilne korelacije ($P < 0.000$). Med prepoznavanjem in poimenovanjem črk ter zapisom določenih črk je močna povezanost. Med vsemi ostalimi spremenljivkami obstaja zmerna povezanost. S postopkom regresije smo ugotovili vpliv prediktorja (prepoznavanje in poimenovanje črk) na določene kriterije. Uspeli smo dokazati statistično značilen vpliv prepoznavanja in poimenovanja črk na zmožnost zaznavanja začetnega in končnega glasu v besedi, in sicer pri zmožnosti zaznavanja začetnega glasu v besedi beležimo 41 % variance kriterija in v zmožnosti zaznavanja končnega glasu v besedi 35 % variance. 59 % variance pisanje določenih črk in 40 % variance pisanja določenih besed ter 40 % variance branja določenih besed pojasni prepoznavanje in poimenovanje črk. Zmožnost glasovnega zavedanja, osnove pisanje in branja so večine, katere otroci razvijajo že v predšolskem obdobju. V začetku 1. razreda imajo učenci različno predznanje na omenjenih področjih. Ugotavljamo, da prepoznavanje in poimenovanje črk, ki so ga učenci prejeli v vrtcu ali doma, statistično značilno pojasnjuje zmožnost glasovnega zavedanja, pisanje in branje, zato priporočamo umestitev vaj tudi v prihajajoči kurikulum za vrtce.

Ključne besede: poimenovanje črk, začetni in končni glas, pisanje, branje, 1. razred

Zagotavljanje mehkega prehoda med vrtcem in osnovno šolo

Jarnej Jager (Pedagoški inštitut), Tina Mervic, Sonja Rutar (Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; Pedagoški inštitut), Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), Mateja Režek (Pedagoški inštitut)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM3

Ura: 15.00-15.30

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

V zadnjih letih beležimo porast odloga všolanja otrok v prvi razred osnovnih šol. Za uspešen prehod iz vrtca v šolo je treba zagotavljati profesionalno, razvojno in pedagoško kontinuiteto (OECD; 2017). Raziskava Zagotavljanje mehkega prehoda med vrtcem in osnovno šolo je bila osredotočena na pridobivanje vpogleda v zagotavljanje vseh treh kontinuitet, na katere smo pogledali z vidika različnih v raziskavo vključenih deležnikov: otrok, staršev, strokovnih, vodstvenih in svetovalnih delavcev vrtcev in osnovnih šol. Z raziskavo smo želeli: 1. identificirati dejavnosti, pristope in metode v vrtcu in prvem razredu osnovne šole, ki prispevajo

k pedagoški, razvojni in profesionalni kontinuiteti; 2. pridobiti vpogled v razumevanje podobe o otroku s strani strokovnih delavcev vrtcev in osnovnih šol ter kako se le-to odraža v njihovi pedagoški praksi; 3. identificirati medsebojna pričakovanja strokovnih, svetovalnih in vodstvenih delavcev vrtcev in šol ter staršev v zvezi z zagotavljanjem mehkega prehoda otrok iz vrtca v osnovno šolo; 4. pridobiti vpogled v razloge za odložitev šolanja in možnosti za njihovo zmanjševanje; 5. pridobiti vpogled v doživljanje prehoda s strani otrok.

Metodologija:

Raziskava je bila zasnovana na kombinaciji kvantitativnega in kvalitativnega pedagoškega raziskovanja, uporabljena je bila triangulacija med metodami (zaporedni in enakovredni način kombiniranja metod). Potekala je v dveh fazah. V prvi fazi je šlo za kvantitativno pridobivanje podatkov, v drugi fazi pa za kvalitativno. V kontekstu kvantitativnega raziskovanja smo uporabili deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo raziskovanja, v kontekstu kvalitativnega raziskovanja pa opazovanja z reflektivnim razgovorom ter fokusne intervjuje z otroki. V raziskavo so bili vključeni vzgojitelji iz slovenskih javnih vrtcev in razredni učitelji ter otroci, ki so bili vključeni v vrtec zadnje leto pred vstopom v šolo ter otroci prvih razredov osnovnih šol. V okviru prve faze raziskave smo v vzorec zajeli 5% vrtcev in osnovnih šol iz vseh regij Slovenije, v drugi fazi raziskave smo iz vzorca vrtcev in šol izbrali: - 2 šoli z najnižjim odlogom ter pripadajoča vrtca (eno samostojno šolo ter pripadajoč samostojni vrtec iz okolja ter eno šolo z vrtcem pri šoli) ter - 2 šoli z najvišjim odlogom in pripadajoča vrtca (eno samostojno šolo ter pripadajoč samostojni vrtec iz okolja ter eno šolo z vrtcem pri šoli). Vse 4 zavode smo identificirali na podlagi podatkov o odlogih za šolsko leto 2019/20, ki nam jih je posredovalo Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati, pridobljeni z vprašalniki v okviru kvantitativnega dela raziskave kažejo na relativno poenotenost pedagoških vzgojno-izobraževalnih pristopov na ravni interakcij, strategij poučevanja in učnega okolja v vrtcih in prvih razredih osnovnih šol, rezultati, pridobljeni z opazovanjem v kvalitativnem delu raziskave v vrtcih in šolah, pa tega ne potrjujejo v celoti. Ugotavljamo, da je za zagotavljanje kontinuitete in posledično mehkega prehoda iz vrtca v OŠ ključno zagotavljanje vseh treh kontinuitet: profesionalne na ravni študijskih programov, ki izobražujejo za poklic vzgojitelja in učitelja, razvojne in pedagoške pa preko zagotavljanja povezovanja vzgojiteljev in učiteljev v učeče se skupnosti z možnostjo skupnega učenja, samorefleksije in s kolegalno podporo pri spreminjanju praks. Na osnovi zbranih podatkov smo pripravili tudi priporočila, ki naslavljajo tri ciljne skupine: strokovne delavce vrtcev in osnovnih šol, vodstvene delavce vrtcev in osnovnih šol ter oblikovalce izobraževalnih politik. Raziskava je bila financirana s strani Ministrstva za vzgojo in izobraževanje.

Ključne besede: učitelj, vzgojitelj, profesionalni razvoj, izobraževanje, prehod

Veljavnost kot temeljna merska značilnost ocenjevanja kakovosti v družboslovnih raziskavah s kvantitativno metodologijo, kvalitativno metodologijo in metodologijo integracije kvantitativnih in kvalitativnih metod

Joca Zurc (Oddelek za pedagogiko Filozofske fakultete Univerze v Mariboru), Tina Kogovšek (Oddelek za sociologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani), Valentin Bucik (Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani), Anuška Ferligoj (Center za metodologijo in informatiko Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P2

Ura: 13.00-13.30

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Veljavnost je ob zanesljivosti ključna in najpomembnejša dimenzija kakovosti vsake pedagoške in družboslovne raziskave, in to ne glede na metodološko usmeritev, ali gre za kvantitativno raziskavo, kvalitativno raziskavo ali raziskavo z integracijo kvantitativne in kvalitativne metodologije (Fàbregues in Molina-Azorin, 2016; Kogovšek, 1998; Neuman, 2014; Silverman, 2022). Veljavnost pomeni ocenjevanje odnosa med teoretičnim konstruktom in izmerjeno spremenljivko (Ferligoj idr., 1995). Odsotnost veljavnosti pomeni šibko ujemanje med konstruktom pojava, kot ga opisujejo, teoretizirajo ali analizirajo raziskovalci ter med njegovo dejansko implementacijo v praksi (Neuman, 2019). Koncept veljavnosti se tako nanaša na razsežnost, do katere mere posamezen odgovor oz. izmerjena spremenljivka obravnava proučevani teoretični konstrukt oz. do katere mere raziskovanje dosega svoj namen (Alwin, 2010; Ferligoj idr., 1995). Kot sta navedla že pionirja družboslovne raziskovalne metodologije, Campbell in Fiske (1959 v Alwin, 2010, 409), je veljavnost dosežena, ko se ujemajo ugotovitve dveh maksimalno različnih metod pri merjenju enake lastnosti. Preverjanje veljavnosti v posamezni empirični raziskavi poteka na osnovi ocenjevanja določenih kriterijev, ki pa so odvisni od značilnosti predmeta proučevanja in njegovega spreminjanja (Guba in Lincoln, 2005). Kljub temu je v literaturi relativno malo poskusov opredelitve kriterijev veljavnosti v družboslovnih in pedagoških raziskavah (Bucik, 1999). Slednje otežuje tudi dejstvo, da ima veljavnost različne pomene glede na posamezno metodološko usmeritev. Kvantitativni in kvalitativni raziskovalci si želijo veljavna merjenja, vendar ne dosega dogovorov o skupnih temeljnih konceptih, niti o terminologiji, saj vsaka metodologija vidi veljavnost v raziskovalnem procesu na svoj unikaten način. Navedeno vodi v različne kriterije in postopke ocenjevanja veljavnosti v kvantitativni metodologiji, kvalitativni metodologiji in še posebej v metodologiji integracije kvantitativnih in kvalitativnih metod, ki zahteva razvoj novih kriterijev ocenjevanja veljavnosti. Namen naše raziskave je bil proučiti kriterije ocenjevanja veljavnosti ter povezave in razlike med njimi v družboslovnih raziskavah s tremi različnimi metodološkimi orientacijami – kvantitativno, kvalitativno in integrirano.

Metodologija:

Raziskava je temeljila na sistematičnem pregledu dosedanjih ugotovitev o kriterijih ocenjevanja veljavnosti v družboslovnih raziskavah s kvantitativno, kvalitativno in integrirano metodologijo. Pregled literature je potekal v indeksiranih specializiranih družboslovnih metodoloških revijah Journal of Mixed Methods Research, International Journal of Social Research Methodology, Quality & Quantity in International Journal of Multiple Research Approaches ter v mednarodnih bazah podatkov Google Scholar, Web of Science, WebSurvey Methodology, PsycINFO in PsycARTICLES. Uporabljene so bile ključne iskalne besede: quantitative research, qualitative research, mixed methods, validity, internal validity, external validity, construct validity, content validity, criterion-related validity, descriptive validity, interpretive validity, theoretical validity, evaluative validity, credibility, transferability, generalizability, validity criteria, validity measurement tool. V metasintezo so bili vključeni članki družboslovnih raziskav, ki so izpolnjevali vključitvene kriterije: 1) izvirni ali pregledni znanstveni članek, 2) objava raziskave v zadnjih desetih letih, 3) revija z recenzijo, 4) dostopno polno besedilo članka v angleškem jeziku, 5) razvidnost iz opisa ciljev, metod, rezultatov ali razprave, da je raziskava vključevala proučevanje ocenjevanje veljavnosti. Glede na vključitvene kriterije se je v analizo uvrstilo 18 raziskav. Zbrani podatki dosedanjih raziskav so bili analizirani z metodo metasinteze, ki predstavlja vsebinski in konceptualni povzetek rezultatov več primerljivih študij določenega raziskovalnega problema, ki so bile predhodno sistematično zbrane (Malterud, 2019).

Rezultati in ugotovitve:

V pregledno sistematično študijo družboslovnih raziskav se je uvrstilo 18 člankov. V dobri polovici primerov so bili izbrani pregledni znanstveni članki. Deset člankov je obravnavalo veljavnost v raziskavah z integracijo kvantitativne in kvalitativne metodologije, osem člankov samo v kvantitativnih raziskavah ter šest člankov samo v kvalitativnih raziskavah. Od tega je 77,8 % člankov obravnavalo veljavnost enega metodološkega pristopa, po dva članka pa sta hkrati obravnavala veljavnost dveh oz. vseh treh proučevanih metodoloških pristopov. Veljavnost so nekateri izmed analiziranih raziskav uvrstili v koncept ocenjevanja kakovosti raziskav ali pa so jo poimenovali z novimi, alternativnimi termini, kot je na primer legitimnost kot nov pristopov k ocenjevanju veljavnosti v raziskavah z integracijo metod. Metasinteza analiziranih raziskav je pokazala tri osrednje teme: 1) spreminjanje koncepta veljavnosti skoti čas pri vseh treh metodoloških pristopih, 2) različni pristopi in vrste k ocenjevanju veljavnosti v kvantitativnih in kvalitativnih raziskavah ter 3) razvoj novih specifičnih kriterijev ocenjevanja veljavnosti v raziskavah z integracijo metod. Tretjina analiziranih raziskav se je posvetila razvoju novih specifičnih kriterijev ocenjevanja veljavnosti v raziskavah z integracijo metod. Potrebno je nadaljnje metodološko raziskovanje na področju veljavnosti empiričnega družboslovnega in pedagoškega raziskovanja, z namenom razvoja minimalnega števila ključnih kriterijev ocenjevanja veljavnosti in njihovega izbora v posamezni raziskavi.

Ključne besede: pedagoško raziskovanje, kakovost, veljavnost, kriteriji, metodološka orientacija

Fokusna skupina kot metodološki pristop v evalvaciji in zagotavljanju kakovosti visokošolskega izobraževanja

Joca Zurc (Oddelek za pedagogiko Filozofske fakultete Univerze v Mariboru)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P2

Ura: 13.30-14.00

Sekcija: Evalvacija in zagotavljanje kakovosti

Ozadje in namen:

Skupinski pogovor ali fokusna skupina se je doslej izkazala kot ena izmed primernejših metod za kvalitativno samoevalvacijo, in sicer zlasti na področju presojanja in razvijanja kakovosti na različnih stopnjah in oblikah izobraževanja (Klemenčič in Hlebec, 2007; McAloon idr., 2020; Nestel idr., 2012). Njene bistvene prednosti so pridobitev natančnih informacij v relativno kratkem času, pozitivno vrednotenje s strani udeležencev ter doprinos k razvoju kulture kakovosti v visokem šolstvu (Nstel idr., 2012). Fokusna skupina omogoča poglobljeno obravnavo izbranega vprašanja z medsebojno interakcijo več udeležencev s ciljem pridobiti njihova mnenja in izkušnje o obravnavanem vprašanju, strinjanja in različne poglede ter tudi rešitve za nadaljnji razvoj kakovosti (Klemenčič in Hlebec, 2007). Pa vendar so evalvacijske študije s fokusno skupino kot metodološkim pristopom v evalvaciji in zagotavljanju kakovosti visokošolskega izobraževanja na področju humanistike in družboslovja precej manj zastopane v primerjavi z evalvacijo naravoslovnih, zdravstvenih in medicinskih študijskih programov (McAloon idr., 2020; Nestel idr., 2012). Zato je namen našega prispevka zapolniti to vrzel s kvalitativno analizo visokošolskega izobraževanja, ki je bila uporabljena ob kvantitativnem merjenju zadovoljstva študentov z izvedbo pedagoškega procesa na primeru samoevalvacije dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov Filozofske fakultete Univerze v Mariboru (FF UM) v študijskem letu 2020/2021. Namen raziskave je bila uporaba fokusne skupine kot kvalitativne metodologije raziskovanja na področju ocenjevanja zadovoljstva študentov z izvedbo pedagoškega procesa in s tem kvalitativni vpogled v njihova razmišljanja, doživljanja in izkušnje v zvezi s študijem.

Metodologija:

Raziskava je potekala na osnovi interpretativne raziskovalne paradigme, z metodologijo empiričnega kvalitativnega raziskovanja ter tehniko skupinskega intervjuja z metodo fokusne skupine. Merski instrument je predstavljal nestrukturirani intervju. Vprašanja smo zasnovali na osnovi rezultatov predhodnih samoevalvacijskih poročil (Komisija za ocenjevanje kakovosti FF UM 2019, 2020). Postavili smo šest temeljnih vprašanj, ki smo jih podkrepili še z dodatnimi podvprašanji za razvoj diskusije, navzkrižnih mnenj ter različnih izkušenj. V fokusni skupini je sodelovalo 12 študentov tutorjev, ki so opravljali funkcijo oddelčnih tutorjev na FF UM v študijskem letu 2020/2021. Med njimi je bilo 10 študentov tutorjev, ki so bili vpisani na študijski program II. stopnje in dva študenta tutorja, vpisana na dodiplomski študij. Skupno so študenti prihajali iz 11 študijskih programov, od tega jih je bilo 80 % iz dvopredmetnih programov. Fokusna skupina s študenti tutorji je bila izvedena 18. decembra 2020 v obsegu 1 ure, 19 minut in 12 sekund. Celotna izvedba je potekala na daljavo, v aplikaciji MS Teams. Analiza

podatkov je bila narejena s kvalitativno vsebinsko analizo v programskem orodju NVivo, verzija 1.1 (2020). Postopek kvalitativne analize je bil povzet po avtorjih Adam idr. (2012). Dodani so bili še izračuni hierarhičnih odnosov med kategorijami ter njihovo razvrščanje v skupine.

Rezultati in ugotovitve:

Izvedena raziskava o ocenjevanju kakovosti visokošolskega izobraževanja na primeru FF UM je pokazala, da se metoda fokusne skupine kaže kot ustrezen metodološki pristop za samoevalvacijo visokošolskega izobraževanja. V uro in pol dolgem skupinskem pogovoru s študenti tutorji so se izrazila mnenja vseh vključenih udeležencev. Dosežena so bila spontana dopolnjevanja med podobnimi mnenji ter izpostavljanje navzkrižnih stališč, drugačnih pogledov in izkušenj. Rezultat navedenega je pridobljeno kvalitativno gradivo, ki je dalo poglobljeno kvalitativno analizo na sedmih nivojih kodiranja in kategoriziranja. Uspešnost izvedene fokusne skupine velja pripisati dobremu poznavanju vsebine pogovora s strani udeležencev, velikemu zaupanju med člani skupine, postavljanju nestrukturiranih in posrednih vprašanj, spodbujanju razprave z nevtralnimi podvprašanji ter upoštevanju etičnih načel kvalitativnega raziskovanja. Študenti so poudarili, da imajo svoja stališča o študiju, ki jih želijo predstaviti, biti slišani in se vključiti v dialog na področju samoevalvacije visokošolskega izobraževanja. Njihove izjave razkrivajo, da znajo izpostaviti tako pozitivne vidike in zadovoljstvo s študijem, kot tudi predlagati konstruktivne predloge, kje si želijo sprememb. V prihodnje bi veljalo izvesti fokusne skupine na različnih stopnjah študija. Izvedba s predstavniki študentske skupnosti, v našem primeru s študenti tutorji, se je izkazala za uspešno, zaradi njihovega širokega vpogleda v študijsko problematiko, sodelovanja v organih fakultete ter obštudijskih aktivnostih.

Ključne besede: visoko šolstvo, kakovost, tutorstvo, predlogi izboljšav, fokusna skupina

Varovalni dejavniki medvrstniškega nasilja: Slovenija v kontekstu izbranih EU držav

Igor Peras (Pedagoški inštitut)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 13.00-13.30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Medvrstniško nasilje je kompleksen, dinamičen in večplasten pojav, ki ga je potrebno podrobno razumeti, da lahko delujemo preventivno oziroma se nanj ustrezno ter senzibilno odzovemo, ko se le-to zgodi. Ker gre za proces, ki je odraslim zaradi svojih značilnosti navadno skrit, je potrebno celovito razumeti vrstniško nasilje in dejavnike (glej npr. Leemis et al., 2019; Olweus et al., 2019; Pivec et al., 2023; Zych et al., 2019), ki prispevajo k spodbujanju nasilja in dejavnike, ki delujejo varovalno. Ker je po najnovejših razlagah medvrstniško nasilje povezano z doseganjem socialnih ciljev (glej npr. Košir et al., 2022), je še toliko bolj potrebno poudariti moč vrstniške skupine. Namreč, tisti vrstniki, ki delujejo v vlogi opazovalcev nasilja, imajo možnost, da nasilje s svojim vedenjem regulirajo (bodisi ga spodbujajo bodisi ga zaustavijo) ter tako neposredno posegajo v odnos med žrtvijo in nasilnežem. Mednarodne raziskave znanja (npr. Bokhove et al., 2022) nam pri obravnavi medvrstniškega nasilja nudijo številne priložnosti. Poleg reprezentativnih vzorcev učencev in učenek ter možnosti računanja trendov, nam omogočajo primerjavo dejavnikov medvrstniškega nasilja med Slovenijo in izbranimi EU državami (npr. Finska), ki ob uveljavljenih preventivnih programih tudi po podatkih mednarodnih raziskav sodijo med najuspešnejše v preprečevanju nasilja. Mednarodni podatki tako nudijo možnosti učenja – v kolikor prihaja do razlik med dejavniki medvrstniškega nasilja med Slovenijo in izbranimi EU državami, potem to ponuja možnost systemskega učenja in uveljavljanja ugotovitev v obliki priporočil za preventivne programe medvrstniškega nasilja pri nas. Prav to raziskovalno vprašanje smo si postavili v raziskavi LDN: Varovalni dejavniki medvrstniškega nasilja: Slovenija v kontekstu izbranih evropskih držav s katero želimo zapolniti raziskovalno vrzel in sicer, kaj se lahko naučimo iz rezultatov uspešnejših držav in kako lahko le te ugotovitve praktično uvedemo v naš kontekst.

Metodologija:

Metodologija v projektu zajema sistematični pregled literature in izvedene analize na podatkih mednarodnih raziskav znanja. Sistematični pregled literature, ki je v nastajanju, je izveden v bazi Semantic Scholar z naslednjimi ključnimi besedami: »bullying«, »factor«, »predict«, »student«, »adolescent«, »child« in »model«. Kvantitativni del raziskave bo izveden na podlagi sekundarnih analiz mednarodnih raziskav PIRLS, PISA, ICCS in TIMSS, ki vključujejo lestvice oziroma indekse medvrstniškega nasilja in omogočajo primerjavo Slovenije z izbranimi EU državami. Analize bodo izvedene v programih R (s paketom RALSA – R Analyzer for Large Scale Assessments) (Mirazchiyski, 2021), IEA IDB Analyzer in IBM SPSS 27.

Rezultati in ugotovitve:

V rezultatih bosta predstavljena dva vidika, ki predstavljata teoretični in analitični steber pričujoče naloge LDN. Prvič, predstavljen bo model varovalnih dejavnikov medvrstniškega nasilja, ki bo temeljil na sistematičnem pregledu sodobne literature. Model bo torej omogočal praktično aplikacijo na podatkih mednarodnih študij. Drugič, kot izhaja iz omenjenega, predstavljene bodo ugotovitve na podatkih medvrstniškega nasilja in dejavnikov le tega iz mednarodnih raziskav. V osnovi pričakujemo razhajanje med modeli med EU državami, ki so po preventivi medvrstniškega nasilja najvišje in Slovenijo. Torej, da se bodo varovalni dejavniki razlikovali in prav te razlike v dejavnikih nam lahko prinesejo osnovno teoretično znanje za razvoj na dokazih temelječih preventivnih programov v Sloveniji. Rezultati bodo diskutirani v kontekstu sodobnih razlag medvrstniškega nasilja.

Ključne besede: medvrstniško nasilje, mednarodne raziskave, varovalni, dejavniki, Slovenija

Kvalitativni pristop k raziskovanju medvrstniškega nasilja: utemeljitev pomena mešanih metod raziskovanja ter smernice za pripravo kvalitativne raziskave

Tanja Špes (Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru), Katja Košir (Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 13.30-14.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Medvrstniško nasilje lahko opredelimo kot agresivna negativna dejanja, ki so povzročena namerno, se ponavljajo, med nasilnežem in žrtvijo pa obstaja neravnovesje psihične ali telesne moči (Saarento idr., 2015). Pomembno vlogo pri pojavljanju in vzdrževanju medvrstniškega nasilja imajo tudi opazovalci, saj gre za pojav, v katerega je vključena celotna socialna skupina, torej oddelek (Salmivalli in Peets, 2011). Razumevanje odnosa med značilnostmi oddelka kot ključnega vrstniškega okolja in individualnimi značilnostmi učencev je tako izredno pomembna za preprečevanje medvrstniškega nasilja, še posebej v obdobju mladostništva (Yeager idr., 2015), ko pride do sprememb tako v manifestaciji medvrstniškega nasilja kot tudi v samih razlogih za izvajanje nasilja. Do sprememb pa prav tako pride v vrstniški dinamiki, ki medvrstniško nasilje omogoča in vzdržuje. Obstoječi programi za preprečevanje in spoprijemanje z medvrstniškim nasiljem tako pri nas kot v tujini vseh teh posebnosti pretežno ne naslavlajo ustrezno (Yeager idr., 2015).

Metodologija:

Z namenom, da bi preučili vzajemen odnos med psihosocialnimi značilnostmi učencev in oddelkov ter vključenostjo učencev v medvrstniško nasilje v obdobju zgodnjega mladostništva, smo najprej izvedli vzdolžno raziskavo, ki je trajala celotno šolsko leto 2022/23 in je zajemala tri merjenja na vzorcu 6400 učencev 8. in 9. razredov na 118 slovenskih osnovnih šolah. Na podlagi pridobljenih kvantitativnih

podatkov bomo oblikovali priporočila in smernice za preprečevanje medvrstniškega nasilja v obdobju mladostništva, ki podpirajo učinkovito socialno in čustveno učenje mladostnikov in služijo kot varovalni dejavnik za pojav medvrstniškega nasilja. Smernice in priporočila bodo namenjena tako učencem kot tudi učiteljem in svetovalnim delavcem, zato bomo njihovo veljavnost preverjali s kvalitativno metodologijo, in sicer v fokusnih skupinah, posebej s strokovnimi delavci in posebej z učenci. Mešan pristop nam bo omogočil globlji in celostni vpogled v obravnavano tematiko in kompleksnejše razumevanje pojavov, kot če bi pri raziskovanju uporabili zgolj kvantitativno ali kvalitativno metodologijo (Hong in Espelage, 2012).

Rezultati in ugotovitve:

Pri delu z mladostniki in obravnavi omenjene tematike moramo biti še posebej senzibilni in pozorni, saj se mladostniki na poskuse odraslih, ki želijo te vidike naslavlјati, pogosto odzovejo z odporom (Henriksen idr., 2006). Hkrati je pomembno, da so programi, ki so namenjeni mladostnikom, izvedeni tako, da podpirajo njihovo avtonomijo in jih mladostniki sami zaznavajo kot pomembne. S kvalitativnim pristopom bomo mladostnike aktivno vključili v proces evalvacije smernic in upoštevali njihovo mnenje, kar je ključno pri oblikovanju smernic za preprečevanje medvrstniškega nasilja v obdobju mladostništva. V okviru rezultatov bomo tako predstavili metodologijo, ki jo bomo uporabili v načrtovani kvalitativni raziskavi in smernice za kvalitativno raziskovanje medvrstniškega nasilja v mladostništvu s poudarkom na fokusnih skupinah, prav tako pa bomo naslovili še nekatere druge vidike vrstniških odnosov v tem obdobju.

Ključne besede: medvrstniško nasilje, mladostniki, kvalitativna raziskava, mešan pristop, smernice

Raziskovanje značilnosti psihosocialnega delovanja oddelka kot dejavnikov medvrstniškega nasilja v šoli: utemeljitev pomena in preliminarni rezultati

Katja Košir (Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru), Tanja Špes (Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 14.00-14.30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Medvrstniško nasilje, opredeljeno kot agresivno, ciljno usmerjeno vedenje, ki v kontekstu neravnovesja moči škoduje drugemu posamezniku (Volk idr., 2017), ima izrazito neugodne kratkoročne in dolgoročne posledice tako za vse neposredno vključene kot tudi za opazovalce (npr. Schoeler idr., 2018). Za preprečevanje medvrstniškega nasilja je ključno razumeti odnos med značilnostmi razredov kot ključnih vrstniških okolij ter individualnimi značilnostmi posameznih učencev. Razred oziroma oddelek je za učence ključen razvojni kontekst, v okviru katerega se med seboj primerjajo, vzpostavljajo odnose, tvorijo manjše skupine, gradijo svoj socialni položaj in tudi izvajajo, doživljajo ter opazujejo medvrstniško nasilje (Pouwels idr., 2018). Čeprav raziskave kažejo, da dejavniki na ravni razreda (npr. razredna

stališča, zaznavanje neodobravajočih stališč učiteljev, pričakovane negativne socialne posledice v primeru branjenja žrtve, močne hierarhije v razredu) po večini pojasnjujejo do 10 odstotkov variance v izvajanju in doživljanju medvrstniškega nasilja (npr. Garandeau idr., 2014; Košir idr., 2020; Pan idr., 2020), pa v zvezi s tem opozarjamo, da ta podatek najverjetneje podcenjuje pomen dejavnikov medvrstniškega nasilja na ravni razreda. Nekatere značilnosti socialnega delovanja razreda se namreč kažejo v značilnostih posameznikov in jih merimo kot značilnosti posameznikov (npr. socialna sprejetost, priljubljenost), čeprav odražajo delovanje razreda. Za preprečevanje medvrstniškega nasilja je tako ključno razumeti odnos med značilnostmi razredov kot ključnih vrstniških okolij ter individualnimi značilnostmi posameznih učencev. Razumevanje socialnodinamskih dejavnikov medvrstniškega nasilja na ravni razreda je zlasti pomembno na prehodu v obdobje mladostništva, ko pride do pomembnih kvalitativnih sprememb v socialni dinamiki medvrstniškega nasilja (Yeager idr., 2015).

Metodologija:

V vzdolžni raziskavi, izvedeni v šolskem letu 2022/23, smo na vzorcu učencev 8. in 9. razreda osnovne šole v treh merjenjih (na začetku, na sredi in na koncu šolskega leta) preučili odnos med izvajanjem in doživljanjem samoporočanega in s strani vrstnikov poročanega medvrstniškega nasilja ter z različnimi načini udeleženi v medvrstniško nasilje v vlogi opazovalcev ter nekaterimi značilnostmi učencev (moralna nezavzetost, priljubljenost, cilji priljubljenosti, zaznana opora vrstnikov in učiteljev) in razreda (na priljubljenost vezane socialne norme razreda, mere socialnih odnosov v razredu, pridobljene z analizo socialnih omrežij). V raziskavi je sodelovalo 6400 učencev 8. in 9. razredov iz 118 slovenskih osnovnih šol.

Rezultati in ugotovitve:

V okviru rezultatov bomo predstavili metodološke značilnosti naše raziskave (vzdolžni raziskovalni načrt, vključenost spremenljivk na več ravneh, uporaba različnih virov pridobivanja podatkov) ter utemeljili pomen teh značilnosti za pridobivanje podatkov o dinamiki medvrstniškega nasilja v mladostništvu, ki omogočajo načrtovanje celostnega programa ali načrta za preprečevanje in odzivanje na medvrstniško nasilje tako na sistemski ravni kot na ravni posameznih šol v okviru vsešolskega pristopa za preprečevanje medvrstniškega nasilja. Predstavili bomo tudi ključne ugotovitve o odnosu med spremenljivkami, pridobljenimi v okviru prvega merjenja ter na osnovi teh ugotovitev izpeljali smernice za nadaljnje raziskovanje in za pedagoško prakso.

Ključne besede: medvrstniško nasilje, vrstniške norme, mladostniki, priljubljenost, zaznana opora

Konceptualna zasnova digitalnega orodja za krepitev duševnega zdravja mladih: integracija znanstvenega in participativnega pristopa

Maša Vidmar (Pedagoški inštitut), Igor Peras (Pedagoški inštitut), Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Michaela Wright (Universität Graz), Franziska Reitegger (Universität Graz)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 14.30-15.00

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Svetovna zdravstvena organizacija (2022) opredeljuje duševno zdravje kot stanje blagostanja, ki posameznikom omogoča, da se spopadajo s stresnimi dejavniki vsakdanjega življenja, uresničujejo svoje sposobnosti, dobro delajo in se učijo ter prispevajo k svoji skupnosti. Ne gre le za odsotnost duševnih bolezni/šibkega zdravja, temveč za bistveni del splošnega zdravja in blagostanja. Obdobje mladostništva je še posebej ključno tako glede preventive kot obravnav na področju duševnega zdravja, saj se v tem obdobju dogajajo določene psihološke in fiziološke/nevrološke spremembe (Huang et al., 2019; Slater & Bremner, 2017). Poleg tega raziskave kažejo, da se številne duševne težave v odraslosti (npr. anksiozne in depresivne motnje) začnejo v mladostništvu (Gibb et al., 2010; Kim-Cohen et al., 2003). Pomembno je tudi, da ima vsak sedmi mladostnik, star med 10 in 19 let, težave, povezane z duševnim zdravjem, vendar se te pogosto ne zdravijo (WHO, 2021). Nedavna pandemija COVID-19 s spremljajočimi omejevalnimi ukrepi (zaprtje, socialna izolacija) je še povečala zaskrbljenost glede duševnega zdravja mladih (Ford et al., 2021). Tveganja, povezana z duševnim zdravjem v mladostništvu, je mogoče ublažiti z razvojem na dokazih temelječih preventivnih programov. Programi duševnega zdravja posegajo na različna področja, npr. pismenost v duševnem zdravju, anksioznost, depresivnost, rezilientnost, čuječnost, iskanje virov pomoči. V zadnjem času je opaziti velik porast tovrstnih programov in orodij, ki so delno ali v celoti digitalni (Bergin et al., 2020), kar lahko razumemo kot odziv na življenjske navade in preference mladih. Cilj triletnega Erasmus+ projekta me_HeLi-D (Krepitev duševnega zdravja in rezilientnosti mladih s pomočjo digitalnih virov) je razviti digitalno, prilagodljivo, z dokazi podprto, učinkovito, za ciljno skupino specifično, na raznolikost občutljivo in prosto dostopno spletno orodje za učence (12-15 let), ki podpira njihove osebne vire, jih opolnomoči na področju duševnega zdravja in poveča njihovo pismenost na tem področju. Posebnost programa je poudarek na občutljivosti za raznolikost ter združevanje znanstvenega ter participativnega pristopa. Namen prispevka je predstaviti prve korake v razvoju programa – konceptualno zasnovo – potek in glavne ugotovitve, ki bodo vodile nadaljnji razvoj programa (torej same vsebine in razvoj aktivnosti).

Metodologija:

Osrednji del znanstvenega pristopa pri konceptualni zasnovi predstavlja poglobljen sistematični pregled znanstvene literature glede učinkovitosti in značilnosti obstoječih digitalnih programov duševnega zdravja za mlade, na podlagi katerega smo osvetlili ključne dileme pri zasnovi našega programa (ter v skupni razpravi v živo

in preko spleta poiskali odgovore). V tem delu je sodelovala multidisciplinarna skupina približno 10 strokovnjakov, ki je vključevala na eni strani znanstvenike in profesorje s fakultet oziroma raziskovalnih inštitutov (npr. psihologe, inkluzivne pedagoge, računalničarje), ter na drugi strani učitelje s šol iz več držav, ki bodo program pilotno preizkusili z učenci v razredih. Osrednji del participativnega pristopa pri konceptualni zasnovi predstavljajo kreativne delavnice z učenci, v katerih je sodelovalo po 40 učencev od 6. do 8. razreda osnovnih šol sodelujočih v projektu (dve delavnici po dve šolski uri). Delavnice smo izvedli raziskovalci skupaj z učitelji. Delavnice so bile izvedene v več državah, v prispevku predstavljamo rezultate delavnic z učenci v Sloveniji.

Rezultati in ugotovitve:

V dveh sistematičnih pregledih literature, ki sta bila opravljena za razumevanje preteklih digitalnih programov, ki so naslavljali podobne teme kot me_HeLi-D: čuječnost, rezilientnost, iskanje pomoči, depresija in anksioznost, je bilo skupno vključenih 38 študij. Rezultati predstavljajo dileme in priporočila, kako zasnovati na dokazih temelječe digitalno orodje z vidika strukture (linearnost modulov, prosta izbira učencev pri reševanju modulov), vsebine (katere teme nasloviti in kako) in oblikovanja (npr. uporaba likov, ki učenca vodijo skozi program v obliki zgodbe). V razpravi ekspertov smo zasnovali koncept petih osrednjih tem, razporejenih v dva modula (modul 1 - čuječnost, rezilientnost in iskanje pomoči, modul 2 - anksioznosti in depresivnost). Program vsebuje 9 enot (srečanj), znotraj vsake enote je en del temeljni (obvezni) in drug dodatni, namenjen poglobljanju ali bolj zahtevnim vajam. Glede elementov igrifikacije (ang. gamification) smo se odločili, da vizualno okolje predstavljajo podobe iz narave, učence skozi program vodi lik, svoj napredek lahko spremljajo grafično, dejavnosti imajo različne ravni. Predstavljamo tudi rezultate participativnega dela - katere teme s področja duševnega zdravja ter stresorje so učenci v kreativnih delavnicah izpostavili kot pomembne zanje, katere svoje vire pomoči so navedli (tehnika glas podobe – photovoice). Predstavljamo tudi nekatere ustvarjalne ideje učencev glede dizajna programa: najljubše naravne pokrajine in kotički v njej, avatarji oziroma različni liki, druge podrobnosti glede izgleda (barve, oblike, ikone za spremljanje napredka...). Predstavljamo rezultate ankete učencev (povratne informacije) glede zasnove programa ter ankete učiteljev glede strategij izvedljivosti. Na podlagi integracije ugotovitev obeh pristopov se oblikuje končna konceptualna zasnova programa.

Ključne besede: duševno zdravje, mladi, digitalni programi, preventiva, razvoj programa

Učinki čustvene samoučinkovitosti in prakticiranja čuječnosti na COVID-19 situacijsko anksioznost in duševno blagostanje med zaprtjem zaradi COVID-19: vzdolžna študija v štirih časovnih valovih

Maša Vidmar (Pedagoški inštitut), Ana Kozina (Pedagoški inštitut), Manja Veldin (Pedagoški inštitut), Tina Pivec (Pedagoški inštitut), Igor Peras (Pedagoški inštitut)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 15.00-15.30

Sekcija: Socialni in čustveni vidiki v vzgoji in izobraževanju

Ozadje in namen:

Čeprav pandemija COVID-19 ni več prisotna, se podatki, zbrani v času pandemije, še vedno uporabljajo v študijah in lahko prinašajo nove vpoglede. Pandemija COVID-19 in omejitve, ki so jih uvedle vlade po svetu, da bi preprečile širjenje virusa, so ustvarile ogromno zdravstveno in gospodarsko breme ter tudi izzive za naše duševno zdravje. To potrjujejo raziskave, osredotočene na negativne vidike psihološkega delovanja, kot so stres, anksioznost in depresija med pandemijo (npr. Elmer et al., 2020; Moccia et al., 2020; Wang et al., 2020). Manj raziskav (npr. Pellerin in Raufaste, 2020) se je osredotočalo na pozitivne vidike človeškega delovanja in kako se je to spremenilo med pandemijo COVID-19, še manj pa na varovalne dejavnike za boljše spoprijemanje z izzivi pandemije. V tej študiji se osredotočamo na negativne in pozitivne vidike psihološkega delovanja. Najprej nas zanima, kako sta se COVID-19 anksioznost in duševno blagostanje spreminjala v času prvega zaprtja v Sloveniji. Zanima nas tudi, ali imata čustvena samoučinkovitost in izvajanje vaj čuječnosti zaščitno vlogo pri ohranjanju duševnega blagostanja in zmanjševanju specifične COVID-19 anksioznosti. Študija ponuja vpoglede v podporne mehanizme, ki se lahko uporabijo v prihodnjih izzivih, povezanih z duševnim zdravjem med katerokoli pandemijo in drugimi možnimi krizami.

Metodologija:

Med prvim zaprtjem in ukrepi omejevanja gibanja zaradi COVID-19 v Sloveniji smo tri tedne vzdolžno spremljali tedenske spremembe v duševnem blagostanju in situacijski anksioznosti, povezani s COVID-19 (COVID-19 anksioznost) na priložnostnem vzorcu odraslih oseb (T1: n = 45; 86,7 % žensk; povprečna starost M = 39,4 leta, SD = 14,6; T2: n = 41; 85,4 % žensk; T3: n = 21; 95,2 % žensk; T4: n = 18; 88,9 % žensk). Uporabljena baterija instrumentov je vključevala vprašalnike, ki so preučevali psihološke odzive na pandemijo COVID-19 in čustvene kompetence (Warwick-Edinburghova lestvica duševnega blagostanja, Tennant et al., 2007; COVID-19 anksioznost - novo konstruirana na osnovi Kozina, 2012; Lestvica čustvene samoučinkovitosti, Muris, 2002). Poleg tega smo zbirali demografske podatke ter informacije o zanimanju za notranje in/ali telesne vaje ter njihovem izvajanju, ki smo jih kodirali kot Prakticiranje čuječnosti. Študijo smo začeli v času, ko so bili uvedeni najstrožji ukrepi med prvim zaprtjem v Sloveniji. Epidemija COVID-19 je bila v Sloveniji prvič razglašena 12. marca 2020, najbolj omejevalni ukrepi pa so začeli veljati 16. marca 2020 (npr. zaprtje šol, odpoved javnega prevoza). Prvo zbiranje podatkov (T1) se je začelo 8. aprila 2020, četrto zbiranje podatkov (T4) pa se je zaključilo 13. maja 2020. Udeleženci iz T1, ki so privolili in pustili svoj e-

poštni naslov, so prejeli nadaljnje vprašalnike v sedemdnevni intervalih po zaključku T1. Pri analizi podatkov smo uporabili modele latentnih krivulj rasti (LGC), da bi preučili vzdolžne spremembe skozi čas ter tudi morebitne sočasne dejavnike (kovariate), pri čemer smo uporabili program Mplus. Za obravnavo manjkajočih podatkov in ocenjevanje parametrov v modelu smo uporabili algoritem robustnega največjega verjetja (MLR).

Rezultati in ugotovitve:

Ugotovitve kažejo, da se je COVID-19 anksioznost zmanjšala tekom štirih valov med prvim zaprtjem (v razmeroma stabilnih omejitvah), pri duševnem blagostanju pa ni bilo opaziti sprememb. Samoučinkovitost je imela pomembno zaščitno vlogo pri COVID-19 anksioznosti, prakticiranje čuječnosti pa ni imelo učinka na duševno zdravje. Modeli latentnih krivulj rasti brez pogojev (LGC) so pokazali pomembne razlike v začetnih ravneh COVID-19 anksioznosti in duševnega blagostanja med udeleženci. Raven COVID-19 anksioznosti se je sčasoma pomembno znižala, sprememb v duševnem blagostanju pa ni bilo opaziti. V modelu LGC s časovno invariatnimi kovariati je čustvena samoučinkovitost napovedovala začetne ravni COVID-19 anksioznosti in duševnega blagostanja; nižje ravni čustvene samoučinkovitosti so bile povezane z višjimi začetnimi ravnmi COVID-19 anksioznosti in nižjimi začetnimi ravnmi duševnega blagostanja. Pri udeležencih z nižjo čustveno samoučinkovitostjo se je COVID-19 anksioznost bolj strmo zmanjševala, kar kaže na bolj stabilen potek pri posameznikih z večjo čustveno samoučinkovitostjo. Prakticiranje čuječnosti ni bilo povezano niti z začetno ravno (presečišče) niti s tempom spreminjanja v času (naklon) COVID-19 anksioznosti ali duševnega blagostanja. Ugotovitve kažejo na pomen podpore spodbujanja čustvene samoučinkovitosti v kontekstu nacionalnih preventivnih programov na področju duševnega zdravja – ne le za naše vsakodnevno dobro počutje in duševno zdravje, temveč tudi kot priprava na nepredvidljive izzive jutrišnjega dne.

Ključne besede: duševno blagostanje, preventiva, COVID-19 anksioznost, čustvena samoučinkovitost, čuječnost, COVID-19

Aktivno učenje s perspektive študentov

Polonca Pangrčič (Alma Mater Europaea - ECM)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 13.00-13.30

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

V okviru projekta Oblikovanje za povečano kompetentnost skozi aktivno participacijo v visokem šolstvu (DECAP-HE) smo raziskovali kakšen je pogled študentov na njihov študij. Eden izmed poglavitnih ciljev projekta je skozi institucionalno sodelovanje ugotoviti in uporabiti temeljne značilnosti pedagoških praks, ki so skladne z načeli aktivnega učenja za razvijanje ključnih kompetenc v visokošolskem izobraževanju za 21. stoletje. Namen projekta je izboljšati kakovost in učinkovitost poučevanja in učenja v visokošolskem prostoru, zato smo opravili analizo obstoječega stanja, ki je dobro izhodišče za nadaljnje delo. Tako v nadaljevanju projekta gradimo na razvijanju veščin in poučevalnih strategij, ki podpirajo aktivno učenje študentov, ter učinkovito usvajanje veščin in kompetenc za delo in življenje v 21. stoletju. Raziskava, ki vključuje in osvetljuje nekatera kritična področja aktivnega učenja in razvoja globalnih kompetenc, kaže na potrebo po podpori visokošolskemu osebju in ukrepanju na področju poučevanja in učenja za razvijanje globalnih kompetenc, kar je bil namen anketiranja študentov. Ugotavljali smo tudi, kako se tematiki aktivnega učenja in razvijanja globalnih kompetenc povezujeta z zadovoljstvom študentov in z izbranim študijem. Dobljeni podatki nam med drugim služijo tudi za določanje potreb in/ali primanjkljajev v delovnih okoljih kamor vstopijo diplomanti po zaključku študija, saj v okviru projekta sodelujemo tudi z delodajalci. Namen prispevka je osvetliti stanje in širši javnosti predstaviti problematiko visokošolske prakse v Sloveniji. Izpostavili bomo pozitivne ugotovitve in pomanjkljivosti, na katerih bomo gradili v prihodnosti.

Metodologija:

Vprašalnik za študente je bil pripravljen na podlagi oblikovanih konceptualnih podlag, ki so vključevale načela aktivnega učenja in koncept globalnih kompetenc, kot jih opredeljuje OECD (2020). Spletni vprašalnik za študente je vseboval 11 vprašanj: splošne demografske podatke (spol, starost, letnik študija, način študija, vrsta študija, študijska smer/program); zadovoljstvo z izbranim študijskim programom; razloge za izbiro študijskega programa; spodbude za aktivnost med študijskim procesom; stališča do upoštevanosti, pridobivanja praktičnih znanj in veščin, usposobljenosti za delo v študijskem procesu; pogostost priložnosti za razvijanje globalnih kompetenc v študijskem procesu. Obdobje zbiranja podatkov je potekalo med 1. 9. in 10. 10. 2022, vzorec je zajemal $N = 4194$ študentov. Opisne in multivariatne analize so bile opravljene s programoma MS Excel in SPSS (različica 28), pri čemer smo pri izbiri statističnih testov upoštevali mersko raven spremenljivk ter porazdelitev odgovorov. Parne povezanosti med spremenljivkami smo primerjali z uporabo Kendallovega τ (ordinalne in nominalne) in točkovno biseralnega koeficienta (dve binarni spremenljivki). Za primerjanje neodvisnosti porazdelitev nominalnih spremenljivk smo uporabili χ^2 test, za ugotavljanje statistične značilnosti razlik v

srednjih vrednostih odgovorov pa t-test za neodvisna vzorca (primerjava sredin med dvema skupinama) ali enosmerno analizo variance (primerjava sredin med tremi ali več skupinami) (Autor idr., 2022).

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati iz raziskave kažejo, da je večina študentov zadovoljna s študijem v programu, po katerem študirajo, saj je več kot polovica respondentov zadovoljna (62,28 %), dobra četrtina pa zelo zadovoljna (26,28 %). Tisti, ki so nezadovoljni ali zelo nezadovoljni (11,5 %), pa kot vzroke za nezadovoljstvo navajajo da od predavanj ne odnesejo veliko (47,47 % udeležencev), da jih študij ne veseli (ne ustreza njihovim potrebam in interesom; 40,08 %) ter da ocene, ki jih na študiju pridobijo, ne izkazujejo njihovega dejanskega znanja in truda, ki so ga vložili v pripravo na izpite (34,39 %). Še posebej nas je zanimalo kako je učinkovito spodbujanje (spodbujanje profesorja k aktivnemu sodelovanju pri urah) in povezovanje (profesor povezuje teoretična znanja s primeri iz resničnega sveta) pri študentih različnih vrst, načinov in smeri študija. Razlike so bile opazne glede na vrsto študija. Da jih k sodelovanju spodbuja povezovanje teoretičnega znanja s primeri iz prakse ($\chi^2(5) = 28,98$, $p < 0,001$, $V = 0,09$, $p < 0,001$), so najpogosteje poročali študenti magistrskih ter visokošolskih strokovnih programov, najredkeje pa doktorski študenti (majhnost vzorca) ter študenti višješolskih študijskih programov. O učinkovitosti spodbujanja aktivnega sodelovanja ($\chi^2(5) = 16,60$, $p = 0,01$, $V = 0,07$, $p = 0,01$) pa so razmeroma najpogosteje poročali študenti magistrskega študija, najredkeje pa študenti višješolskih ter enovitih magistrskih programov.

Ključne besede: aktivno učenje, globalne kompetence, sodobni didaktični pristopi, študenti, visokošolska didaktika

Pojmovanja visokošolskih učiteljev o študiju

Marija Javornik (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta), Milena Ivanuš Grmek (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta), Monika Mithans (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 13.30-14.00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

V zadnjih desetletjih raziskovanje učiteljevih pojmovanj o učenju in poučevanju, ki so vsebinsko zelo pestra in kompleksna področja, njihovo raziskovanje pa poteka na različnih nivojih, pridobiva vse večji pomen. V okviru kognitivno-konstruktivističnega razumevanja učiteljevega poklicnega razvoja je namreč učiteljevo/posameznikovo ravnanje vodeno in utemeljeno v posameznikovem sistemu prepričanj, vrednot in principov (izhaja iz njih). Številni avtorji so ugotovili statistično značilno povezanost med (1) pojmovanji poučevanja in pristopi k poučevanju, (2) pojmovanji poučevanja in pojmovanji učenja ter (3) pojmovanji učenja in pristopi k poučevanju. Namen pričujoče raziskave je bil analizirati pojmovanja visokošolskih učiteljev o študentovih pristopih k študiju in tudi

pojmovanja o njihovih lastnih pristopih glede svojega lastnega učenja in izpopolnjevanja. Pri tem smo se osredotočili na razlike v pojmovanjih med visokošolskimi učitelji na družboslovno-humanističnih in naravoslovno-tehničnih fakultetah oziroma študijskih usmeritvah. Ugotavljanje pojmovanj je pomembno tako za učitelja (posameznika), saj gre za refleksijo in načrtovanje pedagoške akcije ter pomeni spodbudo za poklicni razvoj posameznega učitelja, hkrati pa je pomembno tudi na širši raziskovalni ravni. Pomeni namreč prizadevanje za sintetiziranje in posplošitev spoznanj, na podlagi katerih je mogoče oblikovati ustrezne pogoje za poklicni razvoj učiteljev.

Metodologija:

Izvedena je bila (sondažna) empirična raziskava, ki je temeljila na deskriptivni in kavzalno-neeksperimentalni metodi pedagoškega raziskovanja. Osnovno populacijo so predstavljali visokošolski učitelji, ki delujejo na Univerzi v Mariboru. Na nivoju inferenčne statistike je vzorec predstavljal enostavni slučajnostni vzorec. Učiteljeva pojmovanja smo pridobili z anketnim vprašalnikom, sestavljenim iz trditev, ki so zajemale 5 dimenzij, pomembnih za t. i. kognitivno-konstruktivistično usmerjen pristop k študiju (notranja regulacija učenja, znanje kot aktivna konstrukcija, skupinsko učenje, dinamični pogled na sposobnosti in toleranca do negotovosti). Oblikovane so bile dvopolne trditve, kar pomeni, da so le-te opisovale dve skrajnosti (tradicionalno in kognitivno-konstruktivistično pojmovanje), anketiranci pa so morali oceniti, katera orientiranost jim je bližje.

Rezultati in ugotovitve:

Ob kontroli spremenljivke znanstvenega oziroma strokovnega področja delovanja visokošolskega učitelja se je pokazalo, da so pojmovanja visokošolskih učiteljev družboslovno-humanističnih fakultet v večji meri v skladu s konstruktivistično-kognitivnim pristopom kot pojmovanja visokošolskih učiteljev naravoslovja in tehnike. Tako glede regulacije učenja visokošolski učitelji na družboslovno-humanističnih fakultetah v primerjavi z učitelji naravoslovja in tehnike v večji meri pojmujejo učenje kot samoregulacijski proces. Visokošolski učitelji naravoslovja in tehnike pa v primerjavi z učitelji družboslovja in humanistike v večji meri pojmujejo učenje kot statično kategorijo, ki jo je mogoče nespremenjeno neposredno prenašati na študente, učenje pa jim predstavlja individualni (in ne toliko skupinski oziroma sodelovalni) proces. Prav tako je pri njih izkazana nižja stopnja tolerance do negotovosti, kar pomeni, da se lahko pri svojem delu v večji meri poslužujejo metod, strategij, ki so že ustaljene, so jih navajeni, vendar ne stimulirajo samostojnega učenja pri študentih in lastnega učenja.

Ključne besede: visokošolski učitelji, pristopi k študiju, učenje, učiteljeva pojmovanja, kognitivno-konstruktivističen pouk, transmisivni pouk

Refleksija praktičnega usposabljanja študentov likovne pedagogike

Janja Batič (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 14.00-14.30

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Praktično usposabljanje je pomemben del študijskih programov, ki izobražujejo bodoče učitelje. Težave, s katerimi se srečujejo bodoči učitelji likovne umetnosti v času praktičnega usposabljanja, so lahko vezane na upravljanje razreda, na njihove organizacijske sposobnosti (predvsem pri praktičnem likovnem izražanju učencev), pomanjkanje poglobljene vsebinske in organizacijske priprave na pouk, nezmožnost fleksibilnega prilagajanja na različne potrebe učencev (sposobnost pojasnjevanja likovne naloge na različne načine), nezadostno poznavanje različnih likovnih umetnikov ipd. (Kowalchuk, 2000). Uspešnost praktičnega usposabljanja je odvisna od odnosa, ki se vzpostavi med mentorjem in študentom, od nalog, ki jih morata oba opraviti, in sicer tako da študent sledi navodilom mentorja, ga spremlja, opazuje, mentor pa študenta usmerja, vodi, ocenjuje in pomembno vpliva na to, kakšne izkušnje bo študent pridobil (Ulvik idr., 2018). Pomemben vidik pedagoške prakse bodočih likovnih pedagogov je razvijanje njihovih sposobnosti refleksije. Pri tem je študentom v času praktičnega usposabljanja lahko v veliko pomoč pisanje refleksij v obliki dnevnika, saj vključuje občutke in osebne izpovedi ter na ta način pritegne študente v proces samorefleksije (Barromi Perlman, 2016; Delacruz & Bales, 2010; Sangvanich & Chinokul, 2018; Pavlou, 2021). Refleksije študentov se lahko med seboj razlikujejo glede na komunikacijski kod. Običajno prevladuje verbalni kod sporočanja, saj študentje oblikujejo svoje refleksije v obliki zapisov. Druga oblika so vizualne refleksije, ki uporabljajo slikovni material, pri čemer vsebina, uporabljeni materiali, tehnike in kompozicijski elementi sporočilo posredujejo metaforično (Bertling 2019). Vizualne refleksije običajno vsebujejo tudi besede ali krajše zapise, zato jih je potrebno obravnavati kot multimodalne sestave. Slednji namreč vsebujejo napisano besedilo, vizualne podobe in elemente oblikovanja (Serafini, 2014). Skozi spremljanje praktičnega usposabljanja študentov likovne pedagogike na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru smo zaznali, da so refleksije v obliki zapisov, ki jih študentje oblikujejo po praktičnem usposabljanju, zelo generične in neosebne, ter ne vključujejo globljega doživljanja.

Metodologija:

V študijskem letu 2020/21 so študentje refleksijo vodene prakse podali v obliki vizualnega sporočila. V okviru praktičnega usposabljanja smo jim predstavili značilnosti vizualnega eseja, ki jim je bil manj poznan način posredovanja idej in spoznanj. Za vizualni esej je namreč značilno, da posreduje informacije z zaporedjem slik in s sopostavljanjem slik (jukstapozicija prinese novo sporočilo). Vizualni esej pogosto vključuje tudi krajše besedilo (naslovi, provokativna vprašanja, intraikonično besedilo itd.) in/ali daljše besedilo (uvod, besedilo ob slikah in zaključek). V raziskavo smo vključili devet vizualnih esejev študentov, ki so soglašali, da njihove izdelke uporabimo za namene raziskave. Zanimalo nas je, kako študentje

likovne pedagogike doživljajo praktično usposabljanje. Posebej nas je zanimalo, kakšna sporočila podajajo študentje likovne pedagogike o praktičnem usposabljanju, kadar se lahko izrazijo vizualno in/ali multimodalno. Zastavili smo si naslednja vprašanja: - Na kakšen način bodo predstavili svoje doživljanje praktičnega usposabljanja? - Kakšna bodo njihova sporočila o praktičnem usposabljanju? - Kaj bodo v svojih sporočilih izpostavili? Uporabili smo vizualni raziskovalni pristop. Vizualne raziskovalne strategije so neposreden in otipen način razumevanja doživljanja udeležencev v raziskavi (Patton, Higgs in Smith, 2011). Za namene raziskovanja s pomočjo vizualnih podob lahko uporabimo različne načine oblike likovnega izražanja npr. fotografija, slikanje, risanje, oblikovanje risoromana, kolaž, kip, keramika, instalacija, kombinirane tehnike ipd. (Leavy, 2020). Springgay in Irwin (2005) vzpostavita termin »a/r/tography«, s katerim označita raziskovanje skozi proces ustvarjanja likovnih del in pisanja, pri čemer se oba elementa ne ponavljata, ampak povezava med obema ustvarja dodaten pomen.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati analize so pokazali, da je vsak študent izbral svoj pristop pri izbiri likovnih sredstev. Npr. v prvem nastalem delu je študentka izdelala leporelo, ki prikazujejo osem gest rok in pripadajoče besede, ki jih je študentka izrekla. Drugo delo je kolaž fotografij, napisov, ilustracij, reprodukcij likovnih del, ki mu je dodano krajše besedilo. Tretje delo je serija desetih preprostih risb, kjer se študentka upodobi v vlogi učiteljice (npr. na prvi risbi je upodobila sebe pred tablo v vlogi učiteljice s počekčkanim obrazom, kar lahko beremo kot metaforo za zmedo v glavi). Sporočila študentov niso brezosebna, saj se razlikujejo po likovnem izrazu in vsebini, ki so jo želeli poudariti. Skozi vizualne in multimodalne refleksije so se pojavile vsebine, kot so zavedanje lastnega telesa (geste med izvajanjem nastopov), doživljanje lastnega napredka, doživljanje naporov in negotovosti, nasprotje med strahovi pred nastopom in prijetnimi občutki po nastopu, časovna stiska ipd. Ugotavljamo, da so študentje zelo resno pristopili k pripravi vizualnega eseja. Njihove refleksije so poglobljene in vključujejo različne vidike praktičnega usposabljanja. Vizualni dnevniki in vizualni eseji so smiselna oblika spremljanja pedagoške prakse študentov likovne pedagogike, saj študentom omogočajo, da se izražajo z likovnimi sredstvi, kar lahko pripomore k temu, da bolj osmislijo svojo pedagoško prakso in jo povežejo s svojim likovnim izrazom.

Ključne besede: likovni pedagogi, praktično usposabljanje, refleksija, vizualni esej, vizualne raziskovalne strategije

Izzivi inkluzije v visokošolskem prostoru – netradicionalne skupine študentov

Tina Vršnik Perše (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; Pedagoški inštitut),

Patricija Sedminek (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta)

Datum: 20. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 14.30-15.00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

V zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja je prišlo do velike širitve visokošolskega izobraževanja v Evropi in vse večje množičnosti študija, s tem pa tudi heterogenosti študentov (Osborne, 2003). Sestava študentske populacije je tako vse bolj heterogena glede na kulturno, socialno in družinsko okolje, spol, starost, predhodno izobrazbo, motivacijo za študij itd. Te spremembe so zlasti posledica naraščajočega družbenega povpraševanja po visokošolskem izobraževanju, strukturnih in organizacijskih sprememb, ki so povezane z vse večjo tržnostjo visokošolskih ustanov, ustanavljanjem novih institucij in študijskih programov ter odpiranjem dostopa do visokošolskega šolstva z novimi metodami in oblikami poučevanja ter zlasti zaradi vpliva spreminjajočih se zahtev trga dela (Schuetze in Slowey, 2002). Raziskave kažejo, da je pri netradicionalnih skupinah študentov tveganje osipa oz. ne-zaključka študija večje kot pri tradicionalnih skupinah študentov (Gilardi in Guglielmetti, 2016). Pojavlja se vse več vprašanj in dilem glede privabljanja študentov iz netradicionalnih skupin k študiju in glede podpore njihovem študiju (Sheikh, 2022). Namen tega prispevka je podati poglobljen pregled opredelitve netradicionalnih skupin študentov v kontekstu visokošolskega izobraževanja po svetu ter spodbuditi razpravo o opredelitvi in prepoznavanju teh skupin v visokošolskem prostoru. Glede na pregled mednarodne literature je namreč mogoče ugotoviti, da ne obstaja enotna definicija netradicionalnih skupin študentov. Nadaljnji namen tega prispevka je analizirati strateške dokumente v Sloveniji in proučiti poglobljenost obravnave netradicionalnih skupin študentov v slovenskem visokošolskem prostoru ter prikazati primere dobre prakse. Cilj je opredelitev pojma netradicionalnih skupin študentov in možnosti njihovega prepoznavanja ter podpore pri študiju.

Metodologija:

V prispevku skušamo s sistematično analizo literature, raziskav in razvojnih dokumentov raziskati opredelitve skupine študentov, ki jo poimenujemo netradicionalne skupine študentov, in njihove značilnosti. Prav tako nas zanima, kakšne kriterije uporabljajo raziskovalci za določanje netradicionalnih skupin študentov, s kakšnimi izzivi se srečujejo in kako te probleme rešujejo. Sistematični pregled literature je zasnovan ciljno usmerjeno z obsežno analizo na podlagi iskanja po zbirkah podatkov. Predstavljeni in preučeni so vsi objavljeni znanstveni prispevki, ki so relevantni glede na vnaprej določena iskalna merila. Izvedena je torej identifikacija, ocenjevanje in interpretacija vseh dosegljivih raziskav, ki odgovarjajo na naše raziskovalno vprašanje glede opredeljevanja netradicionalnih skupin študentov in podpore njihovem študiju. V drugem delu pa z uporabo metode analize in komparativne metode primerjamo strateške dokumente Univerze v

Ljubljani, Univerze v Mariboru in Univerze na Primorskem. Predstavljena je tudi analiza primera dobre prakse Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, ki omogoča premislek o definiciji in položaju netradicionalnih študentov v Sloveniji.

Rezultati in ugotovitve:

Analiza je pokazala, da različni raziskovalci različno pojmujejo netradicionalne skupine študentov. Enotna definicija, kaj je »netradicionalen študent« ali kaj so »netradicionalne skupine študentov«, ni opredeljena. Raziskovalci prav tako uporabljajo različne kriterije pri definiranju netradicionalnih skupin, kot so: starost, vloga v življenju, način študija, težave pri študiju, status voznika, spol, demografska različenost, vpisna pot, vpis v »netradicionalne« programe, prikrajšanost, etnične manjšine, posebne potrebe, že predhodno dosežena določena stopnja izobrazbe itd. V tujini že dalj časa potekajo raziskave o netradicionalnih študentih, ki ugotavljajo, da se netradicionalni študenti težje prilagajajo akademskemu in socialnemu okolju (Adams in Corbett, 2010). Hkrati pa se vse več visokošolskih inštitucij trudi vzpostaviti učinkovit podporni sistem in zagotoviti enakovredne možnosti za vse študente (Dickson in Tennant, 2017). V Sloveniji nacionalni in tudi univerzitetni strateški dokumenti Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru in Univerze na Primorskem v temeljnih aktih še ne omenjajo koncepta netradicionalnih študentov, a ga posredno že vključujejo skozi procese zavzemanja za vključujoče in enakovredno okolje za vse študente in ozaveščanje o teh skupinah študentov ter podpora njihovemu študiju. Preučevanje navedenega je podlaga za razmislek o definiranju koncepta netradicionalnih skupin študentov v slovenskem visokošolskem prostoru.

Ključne besede: visokošolsko izobraževanje, netradicionalni študent, netradicionalne skupine študentov, strateški dokumenti, inkluzija

PREDSTAVITVE PRISPEVKOV
četrtek, 21. september 2023

Zadovoljstvo učiteljev s poklicem kot eden izmed ključnih dejavnikov njihovega uspešnega pedagoškega dela

Mateja Pšunder (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta), Andreja Kozmus (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 10.30-11.00

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Kakovostnega poučevanja ni brez ustrezno usposobljenih učiteljev, ki permanentno aktualizirajo svoje znanje. Eden od pomembnih napovednikov kakovostnega dela učiteljev je zadovoljstvo učiteljev z učiteljskim poklicem (Moretti 2012). Medtem ko nekatere raziskave posvečajo pozornost posameznim vidikom, ki prispevajo k zadovoljstvu učiteljev s poklicem, se druge osredotočajo bolj na splošno zadovoljstvo učiteljev s poklicem. Dosedanje raziskave so potrdile številne pozitivne učinke učiteljevega zadovoljstva s poklicem. Višje zadovoljstvo učiteljev s poklicem se povezuje z njihovo manjšo izčrpanostjo in redkejšo odsotnostjo z dela (Wriqi, 2008), hkrati pa pomembno prispeva k temu, da učitelji manj pogosto zapuščajo učiteljski poklic (Skaalvik in Skaalvik, 2011). Višje zadovoljstvo učiteljev s poklicem je povezano tudi z njihovim višjim delovnim entuziazmom in motivacijo, kar pomembno vpliva na njihovo dobrobit in poučevanje, hkrati pa vpliva tudi na motivacijo in učenje učencev (Burić in Moè, 2020). Zadovoljni učitelji učence bolje motivirajo, kar pripomore k njihovem boljšemu uspehu (Demirtaş, 2010). Vse navedeno kaže, da je zadovoljstvo učiteljev s poklicem eden izmed ključnih dejavnikov njihovega kakovostnega dela, zato mu bomo v pričujočem prispevku namenili posebno pozornost. Zanimalo nas bo, kako so učitelji v Sloveniji zadovoljni s svojim poklicem, kaj jih najbolj pesti in kaj razveseljuje oz. izpopolnjuje pri njihovem poklicnem delu.

Metodologija:

V pričujočem prispevku prikazujemo del rezultatov obsežnejše kvantitativne raziskave o zadovoljstvu učiteljev z učiteljskim poklicem v Sloveniji. Podrobneje nas je zanimalo, kako so učitelji zadovoljni s svojim poklicem v odvisnosti od nekaterih spremenljivk, in sicer: stopnje poučevanja, let dela v vzgoji in izobraževanju, učiteljevega naziva in velikosti šole, na kateri poučujejo. Pozornost smo namenili tudi vprašanju, kaj učitelje najbolj pesti pri učiteljskem delu in kaj je tisto, kar jih najbolj razveseljuje oz. izpopolnjuje. Podatke za raziskavo smo zbali s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, ki je bil na spletni strani <https://www.1ka.si/> aktiven od 10. 5. 2022 do 1. 6. 2022. Raziskava je bila torej izvedena konec šolskega leta 2021/22, v katerem je vzgojno-izobraževalni proces v prvi polovici šolskega leta zaradi pandemije COVID-19 potekal na daljavo, v drugi polovici pa je pouk ponovno potekal v učilnicah. Povezavo do anketnega vprašalnika smo posredovali na dostopne naslove vseh osnovnih in srednjih šol v Republiki Sloveniji (Evidenca zavodov in programov 2022). V nagovoru smo ravnateljem pojasnili vsebino raziskave in jih prosili, da spletni naslov do ankete posredujejo vsem zaposlenim strokovnim delavcem. Sodelovanje zaposlenih v anketi je bilo prostovoljno in anonimno. Odgovore na vprašanja, ki so aktualna za ta prispevek, je podalo 880 učiteljev.

Rezultati in ugotovitve:

Na podlagi podanih odgovorov učiteljev ugotavljamo, da so učitelji v Sloveniji v splošnem zadovoljni z učiteljskim poklicem. Rezultati so pokazali, da zadovoljstvo učiteljev s poklicem ni odvisno od nobenega izmed dejavnikov, ki smo jih v raziskavi preverjali: stopnje poučevanja, let dela v vzgoji in izobraževanju, učiteljevega naziva in velikosti šole poučevanja. Učitelje pri svojem delu najbolj razveseljuje oz. izpopolnjuje naslednje: delo z mladimi, njihova mladostna energija in ideje, posredovanje znanja in modrosti ter opazovanje napredka otrok, sodelovanje s kolegi in bolj neformalne oblike dela (projekti, ekskurzije) ter nenehno samoizobraževanje. Čeprav se je pokazalo, da so učitelji v splošnem zadovoljni z učiteljskim poklicem, ne velja prezreti dejavnikov, ki jih v zvezi z učiteljskim poklicem najbolj pestijo. Med njimi so učitelji izpostavili: preveč birokracije, apatičnost in nemotiviranost otrok, nespoštovanje njihovega dela s strani staršev in širše javnosti ter izčrpanost zaradi prevelike količine dela. Naj še enkrat poudarimo, da je bila raziskava izvedena konec šolskega leta 2021/22, v katerem je pouk v prvi polovici leta zaradi pandemije COVID-19 potekal na daljavo, v drugi polovici pa se je vrnil v učilnice, kar bi lahko vplivalo na dobljene rezultate raziskave. Glede na rezultate do sedaj opravljenih raziskav, ki potrjujejo, da je zadovoljstvo učiteljev z učiteljskim poklicem pomemben dejavnik njihovega kakovostnega dela, naša raziskava prinaša spodbudne podatke, še posebej v okoliščinah, ko postaja populacija učiteljev vse starejša, hkrati pa upada interes za učiteljski poklic. Prav tako ni zanemarljiv podatek o učiteljih, ki zapuščajo učiteljski poklic. V pričujočem prispevku nas je zanimalo splošno zadovoljstvo učiteljev z učiteljskim poklicem, ker pa na to vplivajo raznoliki vidiki učiteljevega dela, bo v prihodnosti smiselno podrobneje preučiti, kakšen vpliv ima kateri izmed njih na splošno zadovoljstvo učiteljev z učiteljskim poklicem.

Ključne besede: zadovoljstvo z učiteljskim poklicem, pedagoško delo, motivacija učiteljev, delovni pogoji, osnovnošolski in srednješolski učitelji

Usposabljanje učiteljev za poučevanje digitalne pismenosti, branja in učenja na spletu na razredni stopnji osnovnega šolanja

Maja Kerneža (Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 11.00-11.30

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Učenci se vsakodnevno, že od najzgodnejših let, srečujejo z virtualnimi svetovi, ki so drugačni od sveta, v katerem živijo. V njih veljajo drugačna pravila in zakonitosti, za raziskovanje in udeleževanje v njih pa potrebujejo druge in drugačne spretnosti. Že malčkom starši in drugi skrbniki v roke predajo pametno napravo, "da se zamotijo" in "da so pridni". Za generacijo alfa velja, da je zanje uporaba pametnih naprav tako rekoč intuitivna, saj jih uporabljajo, še preden znajo prepoznati in zadovoljiti svoje osnovne potrebe. Le redko pa skrbniki otroke poučijo o uporabi teh pripomočkov, naprav in svetov. Najprej so za to premajhni, potem pa jih "tako že obvladajo". A rezultati znanstvenih raziskav kažejo drugače. Učenci imajo v prvem razredu zelo

omejene kompetence digitalne pismenosti, kaže se pomanjkanje osnovnih spretnosti, ki se začnejo počasi porajati v drugem in tretjem razredu (Legvart, Kordigel Aberšek in Kerneža, 2022). Učence je spretnosti digitalne pismenosti torej treba naučiti. V ta namen sta Kerneža in Kordigel (2022) adaptirali metodo recipročnega učenja s spleta (RUS), model, ki podpira spletno raziskovanje in poučevanje razumevanja pri adolescentih (Leu idr., 2008), za uporabo na razredni stopnji. Pokazalo se je, da lahko s pomočjo modela RUS učence že od 4. oz. 5. razreda uspešno usposobimo za kvalitetno in samostojno branje in raziskovanje na spletu, medtem ko potrebujejo mlajši učenci v 1., 2. in 3. razredu več prilagoditev (slednji v večini znajo uporabljati le miško/zaslon na dotik, poiskati/odpreti znajo iskalnik ter odpreti/zapreti okno) (Kordigel Aberšek in Kerneža, 2023), pri branju in raziskovanju na spletu pa jim nagajajo nezadosten kognitivni razvoj in pomanjkanje splošne bralne pismenosti (Kerneža in Kordigel Aberšek, 2023). Tudi pri starejših učencih pa obstaja nekaj zahtevnejših spretnosti, ki jih večinoma, ne glede na starost, nimajo (Kordigel Aberšek in Kerneža, 2023). Zato je treba učitelje opolnomočiti, da bodo svoje učence znali naučiti osnov digitalne pismenosti.

Metodologija:

V okviru predmeta Didaktika slovenskega jezika in književnosti II študente 4. letnika razrednega pouka že nekaj zaporednih študijskih let usposabljammo na področju uporabe metode recipročnega učenja s spleta. Temu je namenjenih 6 ur usposabljanja, v okviru katerega jim je v prvi fazi predstavljeno teoretično izhodišče metode (dve uri), v drugi fazi (dvakrat po dve uri) pa so študenti seznanjeni s praktičnimi implikacijami metode, vključujoč vse tri korake (pouk pod vodstvom učitelja, skupno modeliranje spletnih raziskav in strategij razumevanja, povpraševanje) in checkliste za spremljanje napredka učencev. Po izvedenem usposabljanju študenti po metodi recipročnega učenja s spleta individualno, ena na ena, delajo z izbranim otrokom, pri katerem razvijajo spretnosti digitalne pismenosti ter veščine branja in raziskovanja na spletu. Z otrokom izvedejo vsaj pet srečanj. Sodelujoče študente smo v študijskih letih 2021/2022 (54 študentov) in 2022/2023 (63 študentov) v obliki nestrukturiranega intervjuja povprašali o njihovih izkušnji ob izvedbi. Pri tem smo se osredotočili na ustreznost zastavljenega usposabljanja in mnenje bodočih učiteljev o potrebnosti izvajanja usposabljanj učiteljev na področju digitalne pismenosti, s poudarkom na branju in raziskovanju na spletu.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati kažejo, da so študenti z usposabljanjem pridobili nova teoretična in praktična znanja, praviloma so mnenja, da bodo nova spoznanja lahko uporabili tudi v praksi, ko bodo samostojni učitelji, zdi se jim, da jim pripravljeno izobraževanje nudi konkretne rešitve za delo z učenci, prav tako menijo, da so izobraževanja na področju poučevanja spretnosti digitalne pismenosti ter branja in raziskovanja na spletu pomembna in potrebna tako za učitelje kot za bodoče učitelje. Pri odgovarjanju na vprašanje, ali se jim vsebina izobraževanja zdi smiselna in potrebna, so poudarili, da se jim tematika zdi še kako pereča in potrebna obravnave, saj je učence potrebno sodobno tehnologijo naučiti uporabljati smiselno, s konkretnimi cilji, v okviru njihovih spretnosti in sposobnosti, pri tem pa so soglasno poudarili, da

jih je potrebno tehnologijo naučiti uporabljati na učinkovit in varen način, saj sodobni svet, v katerem se vedno hitreje in vedno pogosteje znajdejo, zahteva digitalno pismenost in kompetence, ki nam omogočajo, da se znajdemo v virtualnih okoljih, ki pomembno sooblikujejo naše vsakdanje življenje.

Ključne besede: branje na spletu, digitalna pismenost, metoda recipročnega učenja s spleta, raziskovanje na spletu, usposabljanje učiteljev

Ta raziskava je bila financirana s strani Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), številka razpisa P5-0433 za raziskovalni program Digitalno prestrukturiranje deficitarnih poklicev za družbo 5.0 (industrijo 4.0).

Raziskovalno učenje z umetnostjo: uporaba performansa

Nives Ličen (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta), Maja Hodošček (sam. kult. del.), Zala Virant (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta), Manca Kozlovič (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta), Mateja Kužner Čelešnik (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 11.30-12.00

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Raziskovalno učenje ali učenje z raziskovanjem je v terciarnem izobraževanju že dobro uveljavljeno z uporabo kombinacije izobraževalnih in raziskovalnih metod (Avsec, 2021; Devjak, 2021; Aškerc Zadavec, 2016), manj pa je raziskovalno učenje poznano na neumetniških študijskih programih z uporabo umetniških metod. V prispevku se sprašujemo, kako povezati raziskovanje, umetniške metode in izobraževanje. Zanima nas, kako združevati raziskovalne in umetniške metode (Leavy, 2020; Tian, 2023), pri čemer izhajamo iz primerov dobrih praks, kot so npr. izobraževalni laboratoriji, sloneči na umetnosti ali AKT lab (Arts-Based Knowledge Translation Laboratory) in participatorno raziskovanje, sloneče na umetnosti (participatory arts-based inquiry), s poudarkom na skupnostno angažiranem raziskovanju in izobraževanju (community engaged research CER). Angažirano skupnostno raziskovanje je aktivnost v iskanju socialnih sprememb (Močnik idr., 2021), kar je bilo izhodišče tudi za ustvarjanje performansa v naši raziskavi. Uporaba umetniških metod razširi možnosti za raziskovanje in spodbuja »dekoloniziranje« poti spoznavanja ali produkcije spoznanj (produkcije znanja), premislek o kategoriziranju, nadziranju in spreminjanju posameznikov, med drugim tudi premišljevanje o epistemološki poziciji marginaliziranih skupin in posameznikov. Pri tem se navezujemo na pedagogiko osvoboditve in psihologijo osvoboditve (Comaz-Diaz in Torres Rivera, 2020). Uporaba participatornih raziskovalnih metod je vodila v iskanje možnosti za dekonstrukcijo »ideologij vsakdanjega življenja«, ki ne odslikavajo nevtralne realnosti. Z uporabo participatornih metod odstiramo socialne resnice skupin z vključevanjem socialne perspektive, spominov, doživetij, epistemologije teh skupin (navadno so to skupine z malo družbene moči). V naši

raziskavi smo izhajali iz koncepta družbenega spola (gender) in premisleka o telesu ženske.

Metodologija:

Participatorno akcijsko raziskovanje je bilo načrtovano po paradigmi raziskovanja, utemeljenega na umetnosti (arts based research, ABR), kot ga opisuje Leavy (2023), in je bilo načrtovano kot eksplorativna raziskava z namenom spodbujanja kritičnega mišljenja o telesu in družbenem spolu. Umetnost uporabimo kot način spoznavanja (Leavy, 2023, str. 206). Raziskava je bila opravljena v študijskem letu 2021/22, sodelovale so študentke v študijskem programu Andragogika in umetnica Maja Hodošček. Uporabljena je bila mdr. tehnika body mapping (Boydell, 2021) in druge umetniške metode za pripravo in izvedbo performansa. Dva performansa sta bila izvedena in posneta v urbanem okolju (Ljubljana) v sodelovanju študentk Filozofske fakultete in študentk Akademije za gledališče, radio, film in televizijo. Po zaključku so bile pripravljene analize. Performansa sta bila predstavljena študentom (Študentski pedagoško andragoški dan), javnosti (Dnevi enakosti spolov na FF, 2023) in strokovni javnosti (izobraževalne delavnice, Mesto žensk, 2023). Metoda za zbiranje podatkov: opazovanje, intervju.

Rezultati in ugotovitve:

Z umetnico so študentke ustvarile dva performansa: »Odločitev.Definicija.« in »Od-nadziranje«. Ugotavljamo, da so študentke pozitivno sprejele metodo, izrazile so navdušenje nad (spo)znanjem o neenakih razmerjih moči, ki so ga razvile v procesu priprave in izvedbe ter predstavljanja performansa. Povezovanje umetnosti in raziskovalnih metod se je izkazalo kot učinkovito za razvoj kritičnega mišljenja, motiviranosti, ustvarjalnosti. Spodbudi drugačno zaznavanje družbenih problemov prek praks ustvarjanja. Umetniške delavnice so sledile sodobnemu razumevanju umetnosti in raziskovanja kot angažirane prakse. Izkušnja raziskovalnega učenja z uporabo performativne umetnosti je razkrila potenciale za transformativno učenje na ravni posameznice in skupnosti.

Ključne besede: na umetnosti utemeljeno raziskovanje, družbeni spol, performans, terciarno izobraževanje, angažirano raziskovanje

Občanska znanost v izobraževanju odraslih: strokovno podprte učeče se skupnosti

Johanna Amalia Robinson (Andragoški center Slovenije), Anton Gradišek (Odsek za fiziko trdne snovi in Odsek za inteligentne sisteme, Institute Jožef Stefan), Danilo Bevk (Oddelek za raziskave organizmov in ekosistemov Nacionalnega inštituta za biologijo), Nevenka Bogataj (Andragoški center Slovenije)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 12.00-12.30

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Razumevanje okolja je za ohranjanje ekosistemov pomembno in lahko omeji upadanje biotske raznovrstnosti, kar je ključno tudi zaradi podnebnih sprememb (Sosa idr., 2021). Občanska znanost je po mnenju Mednarodnega panela za podnebne spremembe eden od učinkovitih pristopov vključevanja javnosti v znanstvene raziskave in ena od metod reševanja podnebne krize (IPCC, 2022), ker temelji na posebnem modelu komuniciranja in sodelovanja (Groulx idr., 2017). Skupaj s trajnostnim razvojem in državljansko vzgojo je ta model ključen za opremljanje državljanov z znanjem, veščinami, vrednotami in odnosi za življenje v prihodnosti. Zlasti odrasli so zaradi svoje moči odločanja ključni akterji pri odzivu na podnebno krizo (UNESCO 2022). V pričujočem prispevku prikazujemo uporabo občanske znanosti ob učenju odraslih o oprashačevalcih, saj oprashačevanje predstavlja ključno ekosistemsko storitev. Tako preizkušamo nov pristop k izobraževanju odraslih pa tudi njegovo neposredno navezavo na podnebne spremembe, ki so med drugim grožnja populacijam oprashačevalcev (Klein idr., 2007; Vasiliev & Greenwood, 2021). Andragoški center Slovenije (ACS) skupaj z drugimi nacionalnimi javnimi zavodi za vzgojo in izobraževanje izvaja projekt Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju. Projekt poteka v obdobju 2022–2023, financira ga Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo s sredstvi Sklada za podnebne spremembe, nadzorujeta pa ga financer in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Metodologija:

V sklopu projekta je ACS organiziral tri kampanje občanske znanosti na podlagi izkušenj s skupnostnim učenjem. Izhodišče so predstavljali zlasti študijski krožki (Bogataj 2018, Bogataj 2015). Kampanje občanske znanosti sta vsebinsko zasnovala referenčna raziskovalca oprashačevalcev, ki sta pripravila: 1. obrazce za dokumentiranje termina opazovanja, temperature ter vremena ob opazovanju; 2. navodila za opazovanje, v katerih sta oprashačevalce pred-klasificirala in opazovalcem ponudila devet možnosti izbire: medonosna čebela, čmrlji, čebele samotarke, muhe trepetavke, ose, metulji, hrošči, ter »drugo«, in »ne vem«. Sledilo je vabilo mreži izvajalcev izobraževanja odraslih. Prijavili so se lahko posamezniki pa tudi skupine. Pred začetkom opazovanja je bilo organizirano usposabljanje, med opazovanjem so bili opazovalci lahko v neposrednem stiku z raziskovalcem, z organizatorji ter med seboj, po opazovanju pa je bilo o zbranih dejstvih organizirano delovno posvetovanje. Tako zasnovano učenje je zelo drugačno od organiziranega učenja v učilnicah s predavatelji. V prvi kampanji poleti 2022, so udeleženci opazovali sončnice (Gradišek

idr., n.d.). V drugi kampanji, ki poteka spomladi 2023, udeleženci opazujejo čebele samotarke v načrtno oblikovanih in z mikrofoni opremljenih gnezdilnicah zanje. K temu opazovanju so bili povabljeni le tisti, ki so se leta 2022 izkazali z najbolj rednimi opazovanji in kakovostnimi podatki. Zvočne posnetke opraševalcev shranjujejo v spletno okolje. Vzporedno poteka tudi tretja kampanja za vse zainteresirane, ki po prilagojeni metodologiji za opazovanje sončnic opazujejo opraševanje jablanovih cvetov.

Rezultati in ugotovitve:

Občanska znanost kot nov učni pristop k izobraževanju odraslih spodbuja pozorno opazovanje delov narave in procesov v njej. Strokovno vodeno učenje in sodelovanje na več ravneh spodbuja individualno in skupinsko učenje o okolju in razumevanje povezav s podnebjem. Odziv je obe leti presegel pričakovanja, povratne informacije udeležencev so pozitivne in spodbudne, deloma presenetljive. Tako je na primer opazovanje opraševanja sončnic večinoma (v več kot 80 % udeležencev) potekalo skupinsko npr. kot družina, ekipa sodelavcev ali študijski krožek. 79 % prijavljenih v drugo kampanjo občanske znanosti je sodelovalo že v prvem letu. Zaključna razprava v prvem letu je pokazala, da nov pristop k učenju nadgrajuje prakso študijskih krožkov, katerih učni model ni individualen, terja aktivno učenje in iskanje sinergij med sodelujočimi, hkrati pa tudi nekatere slabosti npr. neprecizno dokumentiranje opazovanj. Za ključna dejavnika uspeha sta se izkazala visoka motivacija udeležencev in razumevanje znanstvenih procesov (znanstvena pismenost). Občanska znanost slednjo sistematično vpeljuje in krepi. Nadaljnji razvoj izobraževanja odraslih bo zato še razvijal občansko znanost in druge oblike participativnega učenja. Vloga nacionalne izobraževalne institucije, kot je ACS, je v aktiviranju udeležencev, ter lažšanju dvosmerne komunikacije med izobraževalci in znanstveniki. Projekt Podnebni cilji v vzgoji in izobraževanju je omogočil vpeljavo novega pristopa in orodij ter tako nadgradil ponudbo neformalnega učenja v Sloveniji. Ključna pri tem je povezava učenja z opazovanjem in doživljanjem narave, točneje opraševalcev kot ključnega, a spregledanega dela okolja.

Ključne besede: izobraževanje odraslih, občanska znanost, učeče se skupnosti, opraševalci, transformativno učenje

Mednarodna mobilnost učiteljev kot del nadaljnega izobraževanja in usposabljanja

Urška Šraj (CMEPIUS)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 10.30-10.50

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

V okviru programa Erasmus+ (2014-2020) je bila ena izmed akcij namenjena mobilnosti učiteljev in ostalih strokovnih delavcev v ViZ prav z namenom profesionalnega razvoja oziroma nadaljnega izobraževanja in usposabljanja. Glavni pozitivni učinek akcije je s strani Evropske komisije opredeljen kot doprinos h

kakovosti sistemov izobraževanja in usposabljanja. Na CMEPIUS-u nas je zanimalo, za kakšna izobraževanja se učitelji odločajo po vsebini in obliki, koliko časa in kam odhajajo. Poleg tega smo skladno s teorijami profesionalnega razvoja (Zavašnik, Bubb, Javrh) gledali povezavo med nekaterimi strukturnimi značilnostmi profesionalnega razvoja (lokacija, trajanje, oblika mobilnosti, skupinska/individualna) in zaznanimi učinki mednarodne mobilnosti na določene spretnosti oziroma kompetence. Poglobljeno smo analizirali tudi motivacijo za udeležbo na mednarodni mobilnosti. Analizirali smo 1.674 vprašalnikov slovenskih učiteljev in vzgojiteljev, ki so bili v omenjenem obdobju fizično mednarodno mobilni znotraj akcije KA101 - Individualna mobilnost posameznikov in so podali samooceno učinkov usposabljanja.

Metodologija:

V raziskavi smo uporabili tako kvalitativen kot kvantitativen pristop. Vprašalnik, ki smo ga uporabili, je bil pripravljen s strani Evropske komisije in je bil pogodbeno obveznost vsakega učitelja, ki je bil mobilni znotraj projekta Erasmus+, akcija KA101 - Individualne mobilnosti posameznikov (2014-2020) in gre torej za sekundarni vir. Vprašalnik je zajemal 5 sklopov: splošne informacije, dosežki in učinki, certificiranje in priznavanje, zaključek in dovoljenje za uporabo podatkov. Zaprti tip vprašanj smo obdelali z deskriptivno statistično analizo (nato inferenčno statistiko), odprti tip vprašanj pa po metodi odprtega kodiranja. Podatke smo obdelali in statistično analizirali s pomočjo programske opreme IBM SPSS Statistics 23. Poleg tega smo izvedli še 4 polstrukturirane intervjuje. V intervjujih so sodelovale 4 osebe, šlo je za priložnostni vzorec. Posamezen intervju je trajal med 20 in 30 minutami.

Rezultati in ugotovitve:

Na podlagi naše raziskave smo mnenja, da so učinki mednarodne mobilnosti (in akcije KA1) v okviru Erasmus+ številni. Kot so pokazali rezultati analiz, gre v večji meri za strinjanje glede učinka na najrazličnejše kompetence/spretnosti/znanja. Slednji (učinek namreč) pa je, kot smo pokazali v naših analizah, vsaj deloma odvisen tudi od tega, kolikokrat so bili posamezniki mobilni, za kakšen tip mobilnosti je šlo, pa tudi od trajanja mobilnosti. Potrebno je poudariti, da je samoocena zaznanega učinka mobilnosti na specifične kompetence, spretnosti in znanja povezana tudi s tem, kaj je bila vsebina mobilnosti (denimo manj pogosto zaznan učinek na digitalne spretnosti je lahko posledica manj mobilnosti na tem vsebinskem področju). Na tej podlagi lahko rečemo, da je tudi Erasmus+ eden od nacionalnih mehanizmov za spodbujanje oz. krepitev pridobivanja specifičnih kompetenc učiteljev (preko tega pomembnega doprinosa k profesionalnemu razvoju, ki ga mobilnost, kot smo dokazali, vsekakor vsebuje).

Ključne besede: Profesionalni razvoj, mednarodno sodelovanje, Erasmus+, učinki

Medkulturna zavest in razvoj medkulturnih kompetenc pri učiteljih in učencih s tehniko pripovedovanja zgodb v krogih

Kristina Jenko Čekada (Osnovna šola Rudolfa Ukoviča Podgrad)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 10.50-11.10

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

V današnjem času se vedno pogosteje srečujemo s povečano migracijo ljudi, ki potujejo zaradi službe, študija ali v iskanju boljšega življenja izven svoje dežele. Posledično učitelji vsak dan poučujejo v multikulturnih razredih, saj učenci prihajajo iz različnih dežel, govorijo drugačne jezike in slabo poznajo tako jezik kot kulturo dežele. Razvoj medkulturne zavesti pomeni, da je potrebno razumeti tako svojo kulturo kot kulturo drugih in biti hkrati sposoben spoštovati podobnosti in različnosti med njimi. Medkulturna kompetenca pa pomaga ljudem različnih družb in kulturnih ozadij uspešno komunicirati med seboj. Učitelji potrebujemo učinkovita orodja in tehnike, s katerimi lahko razvijamo empatijo, radovednost in odprtost za druge kulture, s hkratnim vključevanjem svoje lastne evropske in slovenske zavesti. Pomagajo nam lahko pri uspešni komunikaciji z učenci iz različnih kulturno-jezikovnih področij. Na ta način postajamo mediatorji in omogočimo učencem, da sobivajo v razredu z inkluzivno atmosfero, kjer se vsi počutijo udobno in sprejeto. Različne tehnike pomagajo učiteljem pristopiti k učencem, ki prihajajo iz različnih okolij. Vsi se obnašamo na način, ki je lasten naši kulturi, družbi in veri. V razredu se hitro pokaže, kakšne razlike in podobnosti so v razmišljanju in obnašanju tako učencev kot učitelja. Medkulturna zavest pomaga, da sežemo preko teh kulturnih razpok, presegajoč konflikte, predsodke in stereotipe s pomočjo različnih pristopov, kot so: kulturna ledena gora, drevo medkulturnih kompetenc, dejavnosti kolesa raznovrstnosti ter tehnika zgodbe v krogih. Izjemno zanimiva je slednja, kjer je učitelj v tihi vlogi mediatorja in se sodelujoči na povsem človeški ravni povežejo skozi pripovedovanje osebnih zgodb.

Metodologija:

Na strukturiranem Erasmus+ seminarju 'Competencies and Awareness for a Multicultural Classroom' v Nici je bila predstavljena tehnika zgodbe v krogih poleg nekaterih drugih, da bi udeležene učitelje opolnomočili za uporabo le-teh v razredih in predavalnicah. Pripovedovanje zgodbe v krogih poteka v skupini šestih do desetih posameznikov, ki pripovedujejo zgodbe, izhajajoče iz realnega življenja ali domišljije, ki se lahko navezujejo na isto temo. Vsak udeleženec doda svojo zgodbo ter tako obogati skupino. Udeleženci na koncu ugotovijo, katere so stvari, ki jih združujejo in kaj jih ločuje. Zgodbe v krogih popeljejo skupino v isto smer, z različnimi, bogatimi in globokimi zavoji in premiki. To je tehnika intervencije, potem ko se s pomočjo zgodb doseže določeno moč, ki nas popelje v nove načine reševanja določenih izzivov. Vsak krog zgodbe je poseben in prevzame energijo skupine. Podpira kulturno razumevanje, spoštovanje, ponižnost, ranljivost in empatijo. Zgodba se lahko razvije lahkotno ali pa sega globoko – odvisno od udeležencev in njihovih želja ter

pričakovanj. Tehnika zgodbe v krogih sega zelo globoko in je podvržena empirični izkušnji, empatičnem zaznavanju in intuiciji.

Rezultati in ugotovitve:

Tehniko pripovedovanja zgodbe v krogih uporabljajo mnogi pri pripovedovanju zgodb v terapevtske namene, pri pisanju, dramatizaciji ter pri poučevanju. Lahko poteka preko zooma ali v živo. Prva izkušnja na seminarju v krogu desetih učiteljev iz Nemčije, Avstrije, Italije in Slovenije je bila globoka in se je pri vseh dotaknila najglobljih koticov osebnosti. Predavatelj je mirno in ne invazivno vodil krog pripovedovanja. Tema se je razpletla v osebne, intimne trenutke podživljanja težkih obdobij posameznikovega življenja. Prisotni smo sočustvovali v tišini, saj to ni pogovor, ampak odpiranje. Predavatelj je sklenil pripovedovanje zgodb z umirjenim povzetkom in pozitivnim zaključkom. Naslednja izkušnja je bila pripovedovanje zgodb v krogu pri predmetu filozofija za otroke v 8. in 9. razredu. Učenke so pri tem pokazale izredno empatijo in zgodbe so se tekoče nizale ena za drugo. V obeh primerih so bila postavljena jasna pravila: časovni okvir, povedane zgodbe ostanejo v prostoru, spoštovanje vseh sodelujočih in vseh zgodb, tišina, pozitivna povratna informacija na koncu pripovedovanja zgodb ali zgodbe. Emocije, ki se prebudijo v tem procesu, se sprejmejo brez komentarjev. Vsakršno nasilje v prostoru je popolnoma izključeno. Tehnika se je v obeh primerih izkazala kot učinkovito orodje preseganja medsebojnih različnosti in sodelovanja v obliki empatičnega sprejemanja ljudi in dogodkov.

Ključne besede: medkulturna zavest, medkulturne kompetence, zgodbe v krogih, empatija, preseganje razlik

Ples - sredstvo sprostitve in krepitve socialnih vezi

Vesna Boštjančič (Osnovna šola Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica),

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 11.10-11.30

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Sodoben način življenja ter z njim povezane zabavne elektronske in komunikacijske storitve otroke in mladino oddaljujejo od osnovne človekove potrebe – gibanja – ter jih obenem siromašijo pridobivanja pomembnih socialnih medvrstniških stikov. Ples je sredstvo izražanja zabave in umetnosti, ki obenem s svojo gibalno aktivnostjo razvija osnovne motorične sposobnosti, pozitivno vpliva na srčno-žilno kapaciteto in krepi imunski sistem. Raziskave o pozitivnem vplivu plesa kažejo spodbudne rezultate tudi na socialnem in čustvenem področju. Na Osnovni šoli Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica smo se odločili, da z raznovrstno paletto plesnih vsebin učence motiviramo za gibanje in druženje ter vzporedno omogočimo praktično izkušnjo sprostitve, krepitve samopodobe, komunikacije in spoštovanja. Plesne vsebine smo izvajali v obliki glasbeno-plesnih odmorov, plesnih aktivnosti v okviru pouka na razredni kot tudi predmetni stopnji, plesnih videoposnetkov ter plesnih dogodkov. Učitelji imamo pomembno vlogo pri motivaciji otrok za gibanje, pri čemer moramo

izstopiti iz klasičnih okvirjev in v svoje delo vključiti aktivne didaktične pristope poučevanja. Plesne vsebine so nastajale z aktivno participacijo učenk izbirnega predmeta Ples, ki so s svojo ustvarjalnostjo, kritičnim mišljenjem in sodelovalnim delom svoje ideje realizirale v uspešne aktivnosti – plesne odmore, praznične dogodke in šolske plesne ter končne produkte – plesne videoposnetke.

Metodologija:

Želja po aktivaciji mladine za gibanje in druženje se je pojavila na podlagi opažanja trenutnega stanja naših učencev na socialnem, telesnem, duševnem in čustvenem področju. Obdobje zaprtja šol in omejevanja gibanja ter druženja med mladimi je pustilo vidne posledice padca socialnih interakcij na šolskih hodnikih in igriščih. Plesne vsebine smo postopno uvajali v vsa tri vzgojno-izobraževalna obdobja tako z metodo aktivnega vključevanja kot tudi z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (uporaba spletnih učilnic in programov za ustvarjanje videoposnetkov). Dodatne plesne vsebine smo v šolski ritem vpeljevali dve leti. Projektna skupina je vključevala učitelje in učenke izbirnega predmeta Ples, ki so se v prvem letu vpeljevanja plesnih vsebin vključevale v vsebine dela v praksi, medtem ko so v drugem letu prevzele pobudo tudi za snovanje, vodenje, pogovor in analizo dela.

Rezultati in ugotovitve:

Na Osnovni šoli Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica smo strokovni delavci zaznali padec v razpoloženju in druženju naših učencev v primerjavi z leti pred koronskim časom. Iskali smo možnosti, ki bi obenem omogočale gibanje in medvrstniške stike, sproščale stres, kot tudi razvijale dober občutek o sebi in drugih. Rešitev smo našli v plesnih vsebinah, ki jih je mogoče izvajati tako v notranjih kot tudi zunanjih prostorih šole, obenem pa jih z različnimi metodami dela vključevati v vse starostne skupine. V prispevku je predstavljen primer dobre prakse praktičnih plesnih vsebin, ki smo jih v redni šolski ritem vpeljevali dve leti. V prvem letu smo obogatili pouk z modernimi skupinskimi plesi, ki smo jih vključili tako v športne ure kot tudi RaP program. Z uporabo IKT tehnologije smo pripravili plesne videoposnetke, ki smo jih prenesli med vse učence in učitelje s pomočjo spletnih učilnic. Gibanje v različnih ritmih in taktih, ki je trajalo daljše časovno obdobje, je pozitivno pripomoglo h krepitvi srčno-žilnega in dihalnega sistema, razvoju koordinacije, ravnotežja in orientacije v prostoru ter aktivaciji vseh mišičnih skupin. Na zaključnem plesnem dogodku »Praznični ples na prostem« pa je bila med učenci vidna občutna sprememba tudi v razpoloženju, samopodobi posameznikov, povezanosti znotraj razreda in pripadnosti šolski skupnosti. V drugem letu so pobudo za snovanje, pripravo, tehnično izpeljavo in vodenje prevzele učenke izbirnega predmeta Ples. Nadaljevali smo z zelo dobro sprejeto izkušnjo izdelave videoposnetkov modernih plesov, ob tem pa vpeljali redne glasbeno-plesne petkove odmore na šolskih hodnikih, tedenske plesne dejavnosti za drugo in tretjo triado ter ponovno obudili šolske plesne. Otroci so se preko plesa sprostili in pridobili izkušnje, ki so pomembne

za čustveni, kognitivni in socialni razvoj. Prav te komponente pa pomembno vplivajo tudi na posameznikovo samopodobo.

Ključne besede: gibanje, plesne vsebine, osnovna šola, medvrstniški stiki, sprostitvev

Api pedagogika za razredno uro

Nina Ilič (Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 11.30-11.50

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Razredniki imajo veliko nalog: od tistih suhoparnih, ki se vežejo na urejanje neopravičenih ur, pripravo statistik in poročil glede uspeha, do tistih, ki resnično štejejo: prepoznavanje in reševanje stisk, povezovanje učencev oziroma dijakov in mediatorstvo. Zlasti zadnji dve leti (COVID-19) sta pri učencih in dijakih naredili ogromno škodo. Bolj kot prej se kaže, da učenci in dijaki ne znajo več sodelovati, veliko je individualizma in usmerjenosti le nase in na lastne potrebe. Empatija ni nekaj, kar nam je prirojeno, ampak jo je potrebno razvijati vzporedno s konstruktivnim kritičnim razmišljanjem. Osnovni namen raziskave je v prvem koraku identifikacija potreb učiteljev osnovnih in srednjih šol pri vodenju razrednih ur, v drugem koraku pa odgovor na raziskovalno vprašanje: kako z api pedagogiko, tj. z uporabo čebelje družine in čebeljih pridelkov ustvariti program, ki na prepoznane problemske situacije učencem in dijakom na varen način ponudi opredelitev socialnih izzivov na način, ki jim omogoči poglobljeno spoznavanje samega sebe brez vtisa kritike. Razvijalo se je program, ki bi spodbujal aktivno državljanstvo in krepitev osebnostnih kompetenc, v katerem bi se učenci oziroma dijaki brez težav povezali z vsebino, a se ne bi čutili s problemom neposredno povezane in bi posledično lahko odprto in konstruktivno sodelovali v načrtovanju procesa, analizi podatkov in interpretaciji ugotovitev.

Metodologija:

V raziskavi gre v prvem koraku prepoznati preplet deduktivnega in induktivnega pristopa sociološke metodologije, kjer je bilo bistveno pridobiti informacije neposredno s terena: opredelitev socialnih in osebnostnih izzivov, s katerimi se soočajo učenci oz. dijaki, v katere vstopa kot konstruktivni in podporni akter razrednik. Raziskovalna orodja so tako pretežno intervjuji, v katerih se je skozi deskriptivno metodo in razpravo pridobilo čim več dimenzij, ki naj jih api pedagoški program zajemal. V drugem koraku deskriptivni sledi analitična metoda, katere bistvo je bilo iskanje ugotovitev preko razčlenjevanja pridobljenih podatkov na posamezne sklope. Pridobljene informacije se je raziskovalo v njihovi celovitosti in medsebojni zvezi posameznih sklopov s pomočjo sintetične metode. Ves čas raziskave, torej v obeh korakih, pa se je proces naslanjal na vrednotenjsko metodologijo, saj je v iskanju rešitev bistveno upoštevati etične vrednote, ki naj jih api pedagoški program zasleduje, pa tudi dimenzijo dolžnosti, ki se dotika moralnih

dolžnosti razrednika. Raziskava je skratka upoštevala potrebo učiteljev po strokovni priložnosti, ki bi krepila tudi povezanost v kolektivih, saj je potrebno lastnosti, ki naj jih vzbudijo pri učencih/dijakih, razvijati tudi med učitelji.

Rezultati in ugotovitve:

Ugotovljeno je bilo, da tako učence oziroma dijake kot učitelje v obravnavani tematiki povezujejo pojmi, kot so sociometrija, družbena kohezivnost, demokracija, aktivno državljanstvo ter človekove pravice in temeljne svoboščine. Bistvena je bila identifikacija vzroka, ki botruje socialnim in osebnostnim izzivom in je skupna učencem druge in tretje triade osnovne šole in dijakom: obdobje identitetne krize. Poglavitni izzivi, za katere rešitve iščejo razredniki druge in tretje triade OŠ in srednjih šol, in na katere odgovor naj poda api pedagoški program za aktivno državljanstvo, so tako špricanje pouka, pomanjkanje motivacije (notranje in zunanje), odsotnost lastnega cilja, nekompatibilnost in nepovezanost učencev, neustrezni medsebojni odnosi, stres, grupiranje oziroma tvorjenje zaprtih skupin, pomanjkanje samoiniciativnosti in odgovornosti ter velika količina opravičene odsotnosti. Kot najustreznejše pedagoške metode, s katerimi naj Api pedagogika za razredno uro vnese proces razvijanja aktivnega državljanstva, kritičnega razmišljanja in ozaveščanje načel demokracije - vključno s človekovimi pravicami - so skozi učno aktivnost razvijanja empatije operacijsko praktične učne metode, kot so igre s pravili in konstrukcijske igre. Učenci in dijaki so v samem učnem procesu v participativnem položaju, kjer skozi simulacijo in igro vlog na podlagi podanih osnovnih informacij iz življenja čebelje družine opredelijo problem, ga analizirajo, na osnovi tega načrtujejo strategijo na poti do rešitve in nazadnje interpretirajo celotno analizo in ugotovitve. V skupni razpravi na koncu s primerjalno metodo in medsebojno interakcijo na konkretnih obravnavanih primerih ugotavljajo ustreznost rešitev, ki jih uporablja čebelja demokracija, napram demokraciji človeka.

Ključne besede: Api pedagogika, Api pedagogika za razredno uro, osnovna šola, srednja šola, razredna ura.

Uporaba alfa valov za učinkovitejše učenje kemijskih reakcij

Miha Povšič (Srednja ekonomska, storitvena in gradbena šola, Šolski center Kranj)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 11.50-12.10

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Hiter način življenja, predvsem pa življenjski stil se dandanes razlikuje od nekoč. Vsakodnevno posameznik prejme veliko količino informacij, ki si jih nekateri bolj, drugi manj uspešno zapomnijo. Slišane informacije se najprej shranijo v kratkoročni spomin, od koder pa je včasih težko priklicati določen podatek. Učenci se pogosto srečujejo s težavo priklicati določene informacije. Eden od vzrokov je vedno večji obseg učnega načrta, zato kljub trudu po zapomnitvi vseh informacij, ne dosežajo željenih rezultatov. Posebno močen učinek je pri učni snovi, do katere imajo odpor in posledično doživljajo stres. Z vidika nevrologije, možgani v takšnem stanju delujejo

pri frekvenci beta, ki sega med 13 in 40Hz. To pomeni, da se kljub želji po učenju in pomnjenju možgani težje spopadejo z novimi informacijami. Glede na dosedanje nevrološke raziskave, si človek najlažje in najtrajnejše zapomni informacije, ko možgani delujejo pri frekvenci alfa, katere obseg je med 7 in 13Hz. Posledično se je porodila ideja, da bi se s pomočjo predvajanja glasbe med učno uro izboljšalo pomnjenje učencev in s tem njihovo znanje določene učne snovi.

Metodologija:

Rezultati raziskave, ki je bila opravljena leta 2020, so pokazali, da je kemija eden izmed predmetov, ki med dijaki predstavlja največji izziv pri učenju. Za pridobitev natančnejših rezultatov in poglobljene analize so bili opravljeni tudi individualni razgovori z dijaki, kjer je bila učna snov – kemijske reakcije izpostavljena kot najzahtevnejša, kar se je odražalo tudi v slabšem znanju pri preverjanju in ocenjevanju znanja. V ta namen je bila leta 2021 opravljena raziskava, kjer so učenci pri obravnavi nove učne snovi pri pouku kemije poslušali alfa valove. Učenci so bili razdeljeni v kontrolno in eksperimentalno skupino. Obe skupini sta v branje prejeli učne liste z izročki o kemijskih reakcijah različnih kemijskih elementov. Učenci eksperimentalne skupine so med branjem zapiskov na učnih listih poslušali alfa valove, učenci kontrolne skupine pa so le to počeli v tišini. Nato so dijaki eksperimentalne skupine in kontrolne skupine imeli laboratorijske vaje, kjer so s pomočjo eksperimentalnega dela v skupinah obravnavali temo oksidacije in redukcije, s poudarkom na zapisu urejenih kemijskih reakcij. Obe skupini sta ob koncu šolskih ur opravili preverjanje znanja s pomočjo uporabe spletnega orodja Kahoot. Po enem tednu pa so preverjanje s pomočjo istega spletnega orodja tudi ponovili.

Rezultati in ugotovitve:

Rezultati pridobljeni takoj po obravnavanem učnem sklopu, s pomočjo spletnega orodja Kahoot, ki je vseboval skupno 8 vprašanj, niso pokazali statistično pomembnih razlik. Manjše razlike so se pokazale pri odgovarjanju dijakov na podvprašanja, ki so preverjala dodatno razumevanje obravnavane učne snovi. Statistično pomembnejše razlike pa so se pokazale pri zapoznelem preverjanju učne vsebine, kjer so dijaki eksperimentalne skupine dosegali v povprečju 9% boljši rezultat, kot učenci, ki med obravnavano učno snovjo niso poslušali alfa valov. Pri nadaljnji evalvaciji rezultatov in razgovorih z učenci, je bilo ugotovljeno tudi, da medtem, ko je bila za številne učence uporaba alfa valov prijetna izkušnja in jim je pomagala pri učenju, je bila za nekatere učence moteč faktor pri koncentraciji. Zgolj na podlagi ene raziskave, ne moremo trditi, da je uporaba alfa valov ključna pri poučevanju zahtevnejše učne vsebine, vendar pa lahko glede na rezultate raziskave sklepamo, da je lahko njihova uporaba koristna za številne učence.

Ključne besede: alfa valovi, možgani, kemijske reakcije, Kahoot

Od ideje do izdelka – učenje skozi projektno delo pri izbirnem predmetu obdelava gradiv kovine

Jernej Kokošinc (Osnovna šola Mozirje)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 12.10-12.30

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozdaje, namen in metodologija:

Projektno delo je učna metoda, ki jo nekateri učitelji uporabljajo pri poučevanju izbirnega predmeta obdelava gradiv kovine. Glavni namen projektne dela je spodbuditi učence k aktivnemu učenju in uporabi pridobljenega znanja za reševanje problemov (Aberšek, 2012). Pri pouku izbirnega predmeta obdelava gradiv kovine smo učencem postavili problem, da naj izdelajo izdelek iz kovine, ki bo držal monitor, tako da bo zasedel čim manj prostora. Učenci so sodelovali v procesu načrtovanja, izdelave in preizkušanja izdelka. Projektno delo je učencem omogočilo, da so pridobili praktične izkušnje in razvijali spretnosti, kot so načrtovanje, izdelava, uporaba materialov in orodij, timsko delo in komunikacija. Poleg spretnosti je bil namen tudi spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnost, da učenci oblikujejo skupno idejo in jo uresničijo. Veščine in spretnosti, ki so jih učenci pridobili s projektnim delom, so povezane z uporabo v njihovem vsakdanjem življenju. Zato menimo, da je projektno delo pri izbirnem predmetu obdelava gradiv kovine, ena najbolj učinkovitih metod, ki učencem omogoča, da si pridobijo praktične spretnosti in znanja, ki jih bodo lahko uporabili v prihodnosti.

Rezultati in ugotovitve:

Na podlagi rezultatov raziskave smo ugotovili, da je 80 % udeležencev že prej sodelovalo v projektne delu. Med izdelavo projekta je 40 % učencev prvič žagalo in vrtalo kovino. 30 % učencev je prvič brusilo kovino in 30 % jih je prvič sestavljalo kovinske polizdelke. 50 % učencev se je pri projektne delu soočilo z izzivi ali težavami, ki so jih rešili z učiteljevo pomočjo. Učenci so se pri projektne delu počutili vodene (60 %), 40 % učencev pa se je počutilo, da ima več svobode pri odločanju. Za ponovno projektne delo bi se odločilo 80 % učencev, 20 % učencev, pa bi se odločilo za projektne delo pri drugem izdelku. 90 % učencev je mnenja, da je več praktičnih izkušenj pridobila s projektne delom kot s klasičnim poukom. 50 % učencev je projektne delo glede na kakovost ocenila z oceno pet, 40 % s štiri in 10 % s tri. 50 % učencev je menilo, da projektne delo dobro vpliva na motivacijo. 10 % učencev meni, da projektne delo slabo vpliva na motivacijo, drugi učenci se niso opredelili. Vsi učenci (100 %) so se strinjali, da projektne delo pomaga pri razvijanju ustvarjalnih in inovativnih spretnostih.

Ključne besede: osnovna šola, izbirni predmet obdelava gradiv kovine, poučevanje, projektne delo, reševanje problemov

Pristopiti k branju leposlovja na drugačen način in stopiti v svet poguma in prijateljstva skozi oči učencev

Mateja Zupančič (Osnovna šola Brinje Grosuplje)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 13.30-13.50

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje, namen in metodologija:

Učitelji slovenščine že dlje časa opažamo, da je branje mladinskega leposlovja nekaj, kar pri mladih bralcih upada tako v količini kot tudi v kvaliteti. Učitelji slovenščine in knjižničarji se trudimo ta trend zaustavljati ali pa vsaj zadržati na enaki ravni ter branje učencem približati, jim ga osmisliti in jim narediti izkušnjo branja prijetnejšo. V letošnjem letu smo se v 6. razredu lotili obravnave knjig za domače branje na način, ki bo učence ne samo vključil v večji meri kot do sedaj, ampak jih tudi spremenil v raziskovalce tem, ki jih besedila ponujajo, v oblikovanje hipotez o prebranem, v razmišljanje o tem, kakšni so književni liki in kako drug na drugega vplivajo in še mnogo drugega. Vanje smo hoteli vdahnuti lepoto raziskovalnega učenja in poučevanja ter jih spodbuditi k aktivnemu branju in delu z besedilom. Pri načrtovanju nalog smo se držali učnega načrta za slovenščino, saj so naloge vodile k ocenjevanju. Izbrali smo tri leposlovna mladinska dela, in sicer dve avtorice Astrid Lindgren, knjigi Ronja, razbojniška hči ter Brata Levjesrčna, tretja knjiga pa je bila Gospod Hudournik avtorja Frana Saleškega Finžgarja. Delo smo razdelili po etapah in s tem tudi na posamezne cilje, ki jih kasneje podrobneje opišemo. Naš cilj je bil, da učenec informacij o prebrani knjigi, vsebini, temi, dogajalnem času in kraju ter drugih prvinah literarnega dela ne izve od učiteljice, ampak da se do spoznanj o vsem tem dokopljejo sami. Končni izdelek je bil spis na temo prebranih in raziskanih besedil.

Rezultati in ugotovitve:

Kljub temu, da smo učiteljice v preteklih letih učencem na različne načine skušale približati branje leposlovja, je imel tovrsten način daleč največje vidne, kratkoročne in pozitivne učinke. Za razliko od preteklih let so tokrat vsi učenci prebrali knjigo, nekateri sicer nekoliko kasneje, a vendar so jo prebrali vsi. Ker so imeli tri različne knjige, so se morali povezovati v skupine, v katere se sicer morda ne bi, saj niso vnaprej vedeli, kdo bo bral katero od knjig. Cel teden so v šoli delali svoj bralni dnevnik, zapisovali vanj podatke, ki si jih našli med branjem, v pogovoru z ostalimi člani skupine ... po opravljenem delu v parih in skupinah ter po preverjanju in povratni informaciji so bili zelo sproščeni in dobro pripravljeni na poustvarjanje ter na kočni izdelek, spis.

Ključne besede: domače branje, bralni dnevnik, mladinsko leposlovje, poustvarjanje, samostojno delo z umetnostnim besedilom

Učinki skupinske refleksije na kolektiv strokovnih delavk_cev vzgoje in izobraževanja

Mateja Mlinar (Pedagoški inštitut), Petra Bozovičar (Pedagoški inštitut)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 13.50-14.10

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Kakovost predšolske vzgoje in izobraževanja je močno povezana z usposobljenostjo strokovnih delavk_cev. Pri tem niso dovolj zgolj individualne kompetence, pač pa se morajo oblikovati v kompetenten sistem, ki vključuje sodelovanje med strokovnjaki, timi in institucijami ter tudi ustrezno upravljanje na sistemski ravni. Kompetenten sistem mora povezati dobro izhodiščno izobraževanje strokovnih delavk_cev vzgoje in izobraževanja z možnostmi za kontinuirano refleksijo obstoječe prakse ter novih idej in praks, kot poudarja Evropski okvir kakovosti za predšolsko vzgojo in izobraževanje. Iz tega razloga je skupinska refleksija priznana kot temeljni vidik kakovosti v sektorju predšolske vzgoje in izobraževanja (Peeters et al., 2015) ter je eden ključnih elementov za ustvarjanje profesionalnih učečih se skupnosti (Brajković, 2014). Take skupine povezujejo različne profile strokovnih delavk_cev iz raznovrstnih okoljih, ki sodelujejo na različne načine, vendar imajo isti cilj, tj. povečati kakovost podpore pri dobremu počutju otrok in njihovih družin (Sharmahd et al., 2017). Fokus projekta REC (Reflection-Education-Care), ki je potekal od 2020 do 2023, je bil ravno krepitev sodelovalnih in reflektivnih vzgojno-izobraževalnih praks. V partnerskih vrtcih smo vključenim strokovnim delavkam_cev predstavili različne metode skupinske refleksije, ki so jih nato skozi dve šolski leti preizkušali. Spoznali in preizkusili so naslednje metode: profesionalne učeče se skupnosti, skupinsko refleksijo po metodi Wanda, video coaching ter opazovanje z reflektivnim razgovorom.

Metodologija:

Pred pričetkom srečevanja reflektivnih skupin smo na podlagi anonimnega spletnega vprašalnika z udeleženkami_ci ter fokusnih skupin z vodji reflektivnih skupin ugotovili začetno stanje, po zaključku njihovega 2-letnega sestajanja in skupnega reflektiranja pa na enak način še končno stanje. Ključna področja, ki so nas zanimala pri spremljanju učinkov uporabe reflektivnih metod, so bila: izkušnje na področju skupinske refleksije na ravni organizacije, pričakovanja v zvezi s procesom skupinske refleksije, pričakovanja glede rezultatov sodelovanja v reflektivnih skupinah, stopnja povezanosti kolektiva. Učinke uporabe reflektivnih metod smo spremljali tudi s pomočjo metode MSC (Most Significant Change), pri kateri smo na podlagi intervjujev z nekaterimi udeleženkami_ci reflektivnih skupin zapisali njihove zgodbe.

Rezultati in ugotovitve:

V prispevku bova podrobneje predstavili, kaj smo ugotovili na podlagi začetnih in končnih vprašalnikov ter fokusnih skupin. Rezultati kažejo, da se sodelujoči v reflektivnih skupinah bolj zavedajo pomena refleksije lastne prakse ter povezovanja

in medsebojne podpore pri razreševanju problemskih situacij. Največje spremembe je opaziti na področju sodelovanja z otroki, starši in sodelavkami_ci, kjer poročajo o tem, da se večkrat poskušajo vživeti v situacijo sogovornice_ka, zaradi česar jih lažje razumejo, sodelovanje je obojestransko bolj plodno, v odnosih pa se odraža večje zaupanje in spoštovanje. S pomočjo inspirativnih zgodb, oblikovanih na podlagi metode MSC (Most Significant Change), smo ugotovili, da udeleženke_ci v zvezi z njihovo vključenostjo v reflektivne skupine zaznavajo naslednje spremembe: večje zaupanje v skupini sodelavk_cev, pogled na problemsko situacijo iz različnih perspektiv, zavedanje pomena spremljanja svojega dela (preko opazovanja, načrtovanja sprememb in refleksije), večje izkoriščanje notranjih virov znanja in izkušenj, večja medsebojna podpora pri reševanju problemskih situacij.

Ključne besede: predšolska vzgoja in izobraževanje, skupinska refleksija, profesionalni razvoj, reflektivne metode, profesionalna učeča se skupnost

Popolna objektivnost pri ustnem ocenjevanju znanja – zgolj iluzija?

Ajda Kamenik (Strokovni izobraževalni center Ljubljana)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 14.10-14.30

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Ocenjevanje znanja je pomemben del učnega procesa, kjer učitelji preverjajo in ocenjujejo dosežke učencev, posredno pa preverjajo tudi dosežke lastnega dela. Za učitelja je povratna informacija izrednega pomena, predvsem zaradi nadaljnjega dela in za izboljšavo učnega procesa, zato je objektivnost učitelja izrednega pomena. Učitelji se velikokrat sprašujemo tudi o pravičnosti v vzgojno izobraževalnem sistemu, kjer nimajo vsi dijaki enakih možnosti, zaradi njihovih položajev – dijaki, ki so v situacijah, ki v učitelju sprožijo sočutje (bolezen, zlorabe) ali dijaki, ki so znani po hudih kršitvah (kraja, poskus umora, posilstvo). Pri ustnem ocenjevanju znanja mora učitelj ravnati strokovno, etično in odgovorno, truditi se biti čimbolj objektivni, četudi se zaveda, da vsa določila za ta proces niso eksaktna in nesporna v celoti. Pa vendar raziskava te teze ni potrdila. Pojmovanje pravičnosti kot enakosti možnosti dopušča neenakost dosežkov posameznikov, vendar le, če imajo vsi enake možnosti, da jih dosežejo, in je ta neenakost dosežkov posameznikov posledica njihovih sposobnosti, vloženega truda in sprejetih tveganj (Krek in Metljak 2011, str. 15). V prispevku sem se spraševala, kako učitelj doseže hkrati objektivnost in pravičnost v ocenjevanju znanja in ali nevede, zaradi empatije, učitelj deluje na podlagi pravične neenakosti. Za sprotno preverjanje znanja je najprimernejše ustno preverjanje, saj ga lahko vključimo v vsako učno enoto in dobimo hitre povratne informacije. Pa vendar tovrstno ocenjevanje znanja ne pusti objektivnega (papirnatega) dokaza o odgovorih dijaka, zato lahko na oceno vplivajo tudi zunanji dejavniki, kot so socialno ekonomski položaj dijakov, etničnost, posebne potrebe... Ocenjevanje znanja je živ proces, skozi njega se uči dijak in učitelj, saj je vsaka ocenjevalna situacija drugačna. Takšne razlike, spremembe in novosti je potrebno upoštevati in prilagajati

glede na ocenjevalno situacijo. Pri tem pa je izrednega pomena razvoj učiteljeve profesionalne identitete, kar mu pomaga pri nadaljnjem delu.

Metodologija:

Z raziskavo želim ugotoviti stališča učiteljev in njihovo usposobljenost za zagotavljanje objektivnosti in pravičnosti pri ustnem ocenjevanju znanja. Uporabljena je bila deskriptivna metoda dela, kvantitativni raziskovalni pristop in kavzalno-neeeksperimentalna metoda. V raziskavi sem uporabila lastni anketni vprašalnik. Vprašalnik je bil sestavljen iz trditev znotraj petstopenjske Likertove lestvice in odprtih vprašanj. Z omenjenim instrumentom sem želela preučiti stališča učiteljev do objektivnosti in pravičnosti v ocenjevanju znanja. Raziskava temelji na slučajnostnem vzorcu učiteljev. V moji raziskavi izhajam iz dveh trditev, in sicer, da učitelji sebe vidijo bistveno bolj pravične in objektivne pri ustnem ocenjevanju znanja, kakor v resnici so in da učitelji pri ustnem ocenjevanju, kljub zastavljenemu kriteriju, ne upoštevajo načela objektivnosti pri ocenjevanju znanja. Anketirala sem 100 učiteljev iz različnih srednjih šol, v anketnem vprašalniku pa so bile zapisane realne situacije dijakov. Učitelji so s pomočjo petstopenjske Likertove lestvice ocenjevali kolikšna je stopnja upoštevanja lastnega kriterija pri ustnem ocenjevanju znanja. Podatke pridobljene z anketnim vprašalnikom sem statistično obdelala s programom MS Excel.

Rezultati in ugotovitve:

Učitelji v večini (60%) ocenjujejo svojo objektivnost in pravičnost pri ocenjevanju znanja, da prilagajajo kriterij ustnega spraševanja glede na zunanjo situacijo in le 15 % je takšnih, ki se strogo držijo vnaprej pripravljenega kriterija in ocenjujejo zgolj znanje. Učitelji pri ustnem ocenjevanju pri opisu določenih situacij opisujejo čustveno vpletenost in veliko mero empatičnosti, tako pravične, kot tudi nepravilne, za določene marginalizirane skupine. V anketnem vprašalniku so navedeni različni primeri, in sicer dijak, ki ima hudo obliko levkemije, dijak, ki je nedavno izgubil enega starša, tretji ima hudo psihično zlorabo, je kar 60 % učiteljev odgovorilo, da prilagodi ustno spraševanje in mu postavljajo lažja vprašanja. Pri situacijah, kjer pa je dijak večkratni prestopnik, pa je 70 % takšnih učiteljev, ki strogo ocenjujejo le znanje in le 20 % takšnih, ki prilagodijo kriterij in postavljajo težja vprašanja. Učitelji so v večini opisali svoje ocenjevanje, kot pravična neenakost oziroma razumevanje za drugega. Z raziskavo sem dokazala, da se učitelji zavedamo, da tudi vzgajamo – s sočutjem, razumevanjem osebnih stisk, s potrpežljivostjo... Nikakor ne smemo pozabiti, da smo tudi učitelji tisti, ki v dijakih prebujamo veselje do učenja in do učnih predmetov – tudi z ocenami.

Ključne besede: objektivnost, ocenjevanje, pravičnost, neenakost, kriterij ocenjevanja znanja

Raziskovalno in izkustveno učenje pri pouku fizike v osnovni šoli

Sašo Žigon (Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P1

Ura: 14.30-14.50

Sekcija: Raziskovalni pristopi k učenju in poučevanju

Ozadje in namen:

Izkustveno učenje je učenje iz izkušenj, ki so v šoli bolj ali manj načrtovane. Primer izkustvenega učenja je tudi učenje z raziskovanjem oz. raziskovalno učenje. Tako učenje predpostavlja aktivno vlogo učenca, ki pri raziskovanju naleti na nasprotja s svojimi intuitivnimi idejami, pri čemer se pojavi težnja po razrešitvi teh nasprotij. Za to je potreben čas, postopnost in primerna kognitivna razvojna stopnja učenca (Petek D., Glažar S. A., 2015). V šolstvu se vse bolj promovira izkustveno učenje, vzporedno s to metodo pa v šolo vse bolj prodirajo digitalna učna gradiva. Uporaba digitalnih učnih gradiv v šoli je sicer dobrodošla, vendar se moramo zavedati, da jemlje čas ostalim metodam, če ni sama sestavni del drugih učnih metod. Namen prispevka je predstavitev izkušenj pri uvajanju izkustvenega učenja v pouk fizike in realnih možnosti za izvedbo tovrstnega poučevanja. Izpostavljene bodo glavne ovire takega načina poučevanja. Kakšno podporo tovrstnemu poučevanju nudita učni načrt in vsebina dostopnih učnih gradiv (npr. učbeniki, delovni zvezki ...). V prispevku bom primerjal izkustveno učenje na osnovi vodenih praktičnih dejavnosti in raziskovalno učenje. Opisan bo tudi odnos učencev do tovrstnih učnih metod.

Metodologija:

Vsebina in zaključki, ki bodo predstavljeni v prispevku, so rezultat večletnih izkušenj na področju poučevanja fizike in uvajanja izkustvenega učenja v pouk fizike. Zaključki temeljijo na kvalitativni primerjavi posameznih učnih metod v smislu porabe časa za pripravo na učno uro, porabe časa za izvedbo dejavnosti, učinkovitosti doseganja ciljev učnega načrta, motiviranosti učencev. Motiviranost učencev je ocenjena kvalitativno na osnovi opazanj, pogovora z učenci in na osnovi vprašalnika, ki ga učenci izpolnijo ob koncu šolskega leta. Naklonjenost izkustvenemu učenju s strani vsebine učnega načrta in s strani vsebine dostopnih učnih gradiv je bila ugotovljena s pregledom učnega načrta in učnih gradiv za fiziko v osnovni šoli.

Rezultati in ugotovitve:

Izkušnje v razredu kažejo, da je kljub veliki časovni stiski zaradi obsežnega učnega načrta pri predmetu fizika del učnih ciljev mogoče doseči z izkustvenim in raziskovalnim učenjem. Učenci imajo do takega načina učenja pozitiven odnos, kar je prvi pogoj za uspeh pri učenju. Učna gradiva za fiziko, ki jih ponujajo založbe, so v zadnjih letih naklonjena tovrstnemu načinu poučevanja. Samostojni delovni zvezki nekaterih založb omogočajo tako izkustveno kot raziskovalno učenje. Izkustveno učenje, ki se izvaja z načrtno izbranimi dejavnostmi, vključenimi v delovne zvezke, je časovno in kognitivno manj zahtevno kot učenje z raziskovanjem. Kljub temu je učinkovito, ker se učenci pri tej metodi ne srečajo le z načrtovanimi temveč tudi z nenačrtovanimi izkušnjami. Pomoč učitelju in učencu pri izvajanju raziskovalnega

učenja so zbirke raziskovalnih vprašanj oziroma ideje za raziskovalne dejavnosti, ki jih najdemo v delovnih zvezkih nekaterih založb. Ugotavljam, da nekateri učenci težko predlagajo primerne ideje za raziskovanje, zato je nabor raziskovalnih idej dobrodošel. V zadnjih letih v poučevanje prodira vse več digitalnih učnih gradiv. Čeprav je to dobrodošlo in nujno, moramo biti previdni, da na ta račun ne bi zanemarili pomena izkustvenega in raziskovalnega učenja. Vedno se izkaže, da je pri pouku pomembna kombinacija različnih učnih metod, kar poveča raznolikost pouka in prepreči, da bi se učenci ene metode naveličali.

Ključne besede: izkustveno učenje, raziskovalno učenje, fizika, naravoslovje, samostojni delovni zvezki s poskusi

Slušno-čustveno oblikovanje pri večpredstavnostnem učenju: Izobraževalni videoposnetki o lesu kot gradbenem materialu

Nežka Sajinčič (InnoRenew CoE), Anna Sandak (InnoRenew CoE; Univerza na Primorskem, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije), Petra Dolenc (Univerze na Primorskem, Pedagoška fakulteta)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 13.30-14.00

Sekcija: Šola in družba (predstavitev doktorske disertacije)

Ozadje in namen:

Učenje z izobraževalnimi videoposnetki je postalo izjemno razširjeno. Raziskave so se do sedaj osredotočale predvsem na preučevanje kognitivnih in učnih izidov posameznih načel oblikovanja večpredstavnostnih gradiv, medtem ko so čustveni procesi pritegnili pozornost raziskovalcev šele pred kratkim. Dodajanje elementov z namenom vplivanja na čustva, ki spodbujajo učenje, je zato zanimiv koncept, ki ga je potrebno dodatno preučiti, zlasti v kontekstu slušnih elementov učnih gradiv. Raziskave o načelih čustvenega oblikovanja lahko strnemo v dve veji: minimalistične manipulacije in zapeljive podrobnosti. Prve so spremembe gradiva, namenjene vplivanju na motivacijo in čustva, ki pa drugače ne spreminjajo učne vsebine, kot je na primer glas pripovedovalca. Druga veja pa se nanaša na dodajanje zapeljivih podrobnosti ali informacij, ki so zanimive, vendar nepomembne za samo učno vsebino, kot je glasba v ozadju videoposnetka. Poleg tega se raziskave o oblikovanju večpredstavnostnih vsebin osredotočajo predvsem na gradiva v maternem jeziku, vendar učenje preko spleta dandanes poteka večinoma v angleščini. Cilja doktorske disertacije sta zato dva: preučiti, ali lahko na učenje iz videoposnetkov vplivamo s čustvenim oblikovanjem zvočnih elementov ter podrobneje razumeti večpredstavnostno učenje tudi v kontekstu učenja preko videoposnetkov v tujem jeziku.

Metodologija:

Izvedli bomo dve kvantitativno eksperimentalni raziskavi z deskriptivno in vzročno eksperimentalno metodo, ki bosta vključevali ogled angleških videoposnetkov o temi, ki bistveno prispeva k trajnostnem razvoju, a je splošni javnosti večinoma neznana – les kot gradbeni material. V prvem eksperimentu si bodo udeleženci ogledali videoposnetke z mirno ali navdušeno pripovedovalko ter z ali brez dodanih podnapisov v govornem jeziku, v drugem eksperimentu pa bodo posnetki brez dodane glasbe ali pa bodo imeli dodano umirjeno ali vznemirljivo glasbo. Preverili bomo, kako ti trije dejavniki (čustveni ton pripovedovalca, podnapisi in glasba v ozadju) vplivajo na učne, kognitivne in čustvene dejavnike pri študentih.

Ključne besede: večpredstavnostno učenje, čustveni ton glasu pripovedovalca, glasba v ozadju, učenje v tujem jeziku, podnapisi v govornem jeziku

Kritična zdravstvena pismenost in oklevanje staršev do otroških cepiv v Sloveniji

Andrej Kirbiš (Oddelek za sociologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru),
Monika Lamot (Oddelek za sociologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru),
Marija Javornik (Oddelek za pedagogiko Filozofske fakultete Univerze v Mariboru)

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 14.00-14.30

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

Pojem zdravstvena pismenost se nanaša na sposobnost sprejemanja odločitev v zvezi z zdravjem, vključno z iskanjem, razumevanjem, ocenjevanjem in uporabo zdravstvenih informacij zase ali bližnje. V zadnjih desetletjih zdravstvena pismenost prejema vse večjo pozornost znanstvene skupnosti, saj raziskave kažejo, da praviloma pozitivno prispeva k številnim zaželenim zdravstvenim izidom, vključno z zaupanjem v cepiva. Ena od dimenzij zdravstvene pismenosti je »kritična« zdravstvena pismenost, ki se nanaša na kognitivne veščine za kritično analizo informacij, ki jih je mogoče uporabiti za izboljššan nadzor nad lastnimi življenjskimi dogodki in situacijami. Vendar pa so nekatere raziskave pokazale, da lahko kritična zdravstvena pismenost poveča oklevanje do cepiv preko povečanja negativnih stališč do cepiv in zmanjšanja znanja o cepivih. Slovenija se v zadnjih letih uvršča med evropske države z relativno nizko precepljenostjo proti nekaterim nalezljivim boleznim, npr. gripo, prav tako je med državljani visoka stopnja oklevanja in nezaupanja v cepljenje. Trendi upada zaupanja v cepljenje in generalno nizka precepljenost se sicer kažejo v številnih evropskih državah, še posebej v državah srednje in vzhodne Evrope. V slednjih so več let trajajoče nizke ravni precepljenosti in nezaupanja rezultirale tudi v sorazmerno manj učinkovitem soočanju s pandemijo COVID-19. Namen pričujoče raziskave je bil analizirati odnos med kritično zdravstveno pismenostjo in oklevanjem staršev do otroških cepiv v Sloveniji in ali je starševsko znanje o cepljenju posredujoč mehanizem omenjene povezave.

Metodologija:

Izvedena je bila presečna kvantitativna študija o kritični zdravstveni pismenosti in oklevanju staršev do otroških cepiv. Neverjetnostno vzorčenje smo uporabili tako, da smo anketirancem, starejšim od 18 let, pošiljali vabilo k sodelovanju v raziskavi. Uporabljena je bila metoda snežne kepe z uporabo naslovov elektronske pošte in spletnih družbenih omrežij (Facebook, Twitter in Instagram). Podatki 661 anketirancev so bili zbrani preko spletnega anketnega orodja 1ka.si; analizirali smo podatke podvozorca 446 staršev. Kritična zdravstvena pismenost je bila merjena s kazalnikom "individualne avtonomije" glede lastnega zdravja, ki se je predhodno uveljavila kot ena od osnovnih dimenzij kritične zdravstvene pismenosti.

Rezultati in ugotovitve:

Ob kontroli demografskih in socioekonomskih dejavnikov je multivariatna regresijska analiza pokazala, da je kritična zdravstvena pismenost statistično značilno in močno povečala oklevanje staršev do otroških cepiv ($\beta=0,49$; $p<0,001$).

Ko je bila v regresijski model vključena spremenljivka znanja staršev o cepivih, je znanje v celoti delovalo kot posredujoča spremenljivka med kritično zdravstveno pismenostjo in oklevanjem staršev do otroških cepiv, pri čemer je kritična zdravstvena pismenost postala statistično neznačilen napovedovalec. Naša raziskava je pokazala, da imajo lahko nekateri vidiki kritične zdravstvene pismenosti (npr. avtonomija posameznika) kljub ugodnim učinkom zdravstvene pismenosti na z zdravjem povezana vedenja in izide, o katerih poročajo številne raziskave, v določenih kontekstih nezaželene učinke. Eden od njih je lahko povečanje negativnih stališč do cepiv preko zmanjšane znanja o cepivih. Prihodnje študije bi morale preučiti kritično zdravstveno pismenost in možne dodatne mehanizme, ki povezujejo zdravstveno pismenost s cepilskimi izidi. Poleg tega je potrebno preučevanje družbenih dejavnikov kritične zdravstvene pismenosti, kot tudi identifikacija instrumentov za merjenje kritične zdravstvene pismenosti. Naložbe v izobraževalne programe in programe javnega zdravja, namenjene povečanju sprejemanja in zaupanja v cepiva preko povečanja zdravstvene pismenosti, bi morale predhodno oceniti učinke (kritične) zdravstvene pismenosti na stališča do cepljenja.

Ključne besede: zdravstvena pismenost, popandemično obdobje, znanje o cepljenju, kritičnost

Zadregе učiteljic ob stiku z družinsko tematiko v šoli

Tanja Pavlič (Osnovna šola Elvire Vatovec Prade (Koper SI); Univerza v Trstu (IT))

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana FM4

Ura: 14.30-15.00

Sekcija: Šola in družba

Ozadje in namen:

V prispevku bomo predstavili, kako se učiteljice soočajo z družinsko tematiko v šoli. Le-te se pri svojem delu srečujejo z učenci iz različnih družin. Družine se pojavljajo v različnih oblikah in gredo skozi različne družinske poteke, se preoblikujejo. Družinska tematika se obravnava pri različnih predmetih v šoli skozi vsa leta šolanja. Z različnimi družinami se učiteljice srečujejo tudi v podaljšanem bivanju, na govorilnih urah in roditeljskih sestankih. Učiteljice¹ se pri svojem delu srečajo z veliko izzivi, ki jih uspešno rešujejo, včasih pa jih spravijo v zadrego. Na njihovo zavzetost pri obravnavi družinske tematike oz. izogibanju le-tej včasih vplivajo tudi njihove življenjske izkušnje ter subjektivna pojmovanja družine. Zanimalo nas je, ali so učiteljice ob neposredni ali posredni obravnavi družinske tematike v šoli doživele neprijetne situacije. Ocenjujemo, da bi se marsikateri zadregi lahko izognile z uporabo ustreznih pristopov glede na socialno, kulturno, etnično različnost učencev ter glede na različnost družin, iz katerih učenci izhajajo.

¹V prispevku smo uporabili izraz učiteljica, tako za učitelje kot učiteljice.

Metodologija:

Predstavili bomo rezultate kvantitativne raziskave, ki smo jih najprej predstavili v delu Pavlič (2017), v katero je bilo zajetih 314 učiteljic iz celotne Slovenije. Izbrane so bile glede na predmet, ki ga poučujejo, ali delo, ki ga opravljajo, in imajo pogostejše

stike s starši ob prevzemu otroka iz šole. Vzorec učiteljic je bil sistematičen slučajnostni. Na osnovi rezultatov anketnih vprašalnikov smo poskušali ugotoviti, s kakšnimi zadregami se srečujejo učiteljice pri obravnavi družinske tematike v šoli. Analizirali smo odprta vprašanja v zvezi z zadregami učiteljic. Pri analizi odprtega vprašanja smo vsebinsko podobne kode združili v širše kategorije zadreg, ki so jih učiteljice navajale.

Rezultati in ugotovitve:

Učiteljice so zadrege pri obravnavi družinske tematike začutile predvsem zaradi zadreg in čustvenih reakcij učencev. Skoraj polovica vprašanih je pri svojem delu zaznala neprijetne situacije pri neposredni ali posredni obravnavi družinske tematike. Težave se lahko prepletajo. Izpostavile so se naslednje kategorije zadreg: čustvene zadrege, komunikacijske težave, didaktične težave, zadrege ob reševanju konfliktov med sošolci, dileme o pravilnosti delovanja učiteljice, vpliv učiteljičinih osebnih izkušenj, zadrege ob prepovedi približevanja enega od staršev. Navedene težave bi lahko omilili z ustvarjanjem varnega, spodbudnega, inkluzivnega okolja v šoli tako za učence kot učiteljice ter večje senzibilnosti pedagoških delavcev pri sprejemanju različnosti tudi v primerih družinske pluralnosti.

Ključne besede: družina, družinske spremembe, učiteljice, učenci, inkluzija

DOKTORSKI SEMINAR

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana P2

Ura: 10.30-12.30

Namen doktorskega seminarja je predstavitev doktorskih disertacij nastalih v okviru doktorskega študijskega programa Edukacije vede na UP PEF.

V okviru doktorskega seminarja bodo predstavljene 3 doktorske disertacije in sicer disertacija dr. Melite Lemut Bajec in dr. Ljiljane Gomerčič in ter disertacija Daniela Doza:

- dr. **Melita Lemut Bajec** je pripravila doktorsko disertacijo z naslovom Pristop CLIL skozi vsebine kulturne dediščine v splošni gimnaziji,
- dr. **Ljiljana Gomerčič** je pripravila disertacijo z naslovom Vloga vzgojitelja v procesu samoregulacijskega učenja otrok v vrtcu,
- **Daniel Doz** je pripravil doktorsko disertacijo z naslovom Hibridni način ocenjevanja matematičnega znanja s pomočjo mehke logike.

OKROGLA MIZA

Izzive prenove v vzgoji in izobraževanju

Datum: 21. 9. 2023

Dvorana: Dvorana Sv. Frančiška Asiškega

Ura: 15.30-17.00

Kakovosten sistem vzgoje in izobraževanja mora slediti teoretskim spoznanjem in novostim na podlagi izsledkov raziskav o razvoju, učenju in poučevanju otrok/učencev/dijakov, hkrati pa mora slediti tudi družbenim dogajanjem in spremembam, ki vplivajo tako na življenje otrok/učencev/dijakov in njihovih družin kot na institucionalno vzgojo in izobraževanje.

V luči priprave predloga nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023 – 2033 bodo sodelujoči na okrogli mizi Izzivi prenove v vzgoji in izobraževanju delili poglede in razmišljanja o nadgradnji učinkovitega, kakovostnega, vključujočega in trajnostno naravnane sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, usklajenega z znanstvenimi spoznanji in dinamično prilagodljivostjo na hitre družbene spremembe.

Strokovnjaki s področja vzgoje in izobraževanja bodo govorili o izzivih izobraževanja za prihodnost: o pogojih za delovanje karierno aktivne in učeče se profesionalne skupnosti strokovnih delavcev in ravnateljev; o odzivu izobraževanja na tehnološko bogato okolje; kako prispevati k trajnostnim ciljem, še posebej varovanju okolja in naravnih virov; skrbi za zdravje; o večjezičnosti v osnovni in srednji šoli; o vlogi nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli kot tudi o razlikah pri dosežkih učencev pri nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli glede na socialno-ekonomski in kulturni status družine učenca. Predstavili bomo tudi mnenja strokovnjakov o prednostih in pasteh umeščanja sprememb prenove v vzgoji in izobraževanju v neposredno pedagoško prakso.

Sogovorniki po abecednem vrstnem redu:

- **prof. dr. Janez Vogrinc**, UL PEF, vodja Delovne skupine za pripravo nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja 2023 – 2033 (DS NPVI),
- **izr. prof. dr. Tina Vršnik Perše**, UM PEF,
- **dr. Lea Kozel**, pomočnica ravnatelja, Osnovna šola Vojke Šmuc Izola,
- **mag. Anton Baloh**, ravnatelj, Osnovna šola Vojke Šmuc Izola,
- **prof. dr. Sila Bratož**, UP PEF,
- **dr. Darko Zupanc**, Državni izpitni center.

Okroglo mizo bo vodila **prof. dr. Amalija Žakelj**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.